

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ:

**«Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ ΑΕ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΖΥΘΟΠΟΙΑ ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ»**

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΜΑΡΙΑ   Α.Μ.: 13521

ΛΑΤΙΝΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ-ANNA   Α.Μ.: 14676

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 2019

Δήλωση περί μη λογοκλοπής

Δηλώνω ότι είμαι ο / η συγγραφέας της παρούσας εργασίας με τίτλο «*Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ ΑΕ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ*» που συντάχθηκε στα πλαίσια της Πτυχιακής μου εργασίας. Η αναφερόμενη εργασία δεν αποτελεί αντιγραφή ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται σαφώς στη βιβλιογραφία και στο κείμενο ενώ κάθε εξωτερική βοήθεια, αν υπήρξε, αναγνωρίζεται ρητά.

Όνομα (κεφαλαία):

ΑΜ

Υπογραφή:

.....
.....

Ημερομηνία: .....

Περίληψη

Η οικονομία κάθε χώρας εξαρτάται και επηρεάζεται από πολλούς τομείς και παράγοντες. Ένας τέτοιος κλάδος είναι και οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Αυτό σημαίνει ότι η ανάπτυξη και η ευημερία κάθε χώρας εξαρτάται άμεσα από την ανάπτυξη και αποτελεσματική λειτουργία των ΜΜΕ. Αυτό συμβαίνει φυσικά και για την Ελλάδα, στην οποία οι ΜΜΕ κατέχουν ακόμα σημαντικότερο ρόλο αφού αποτελούν τον πυλώνα της εθνικής και περιφερειακής ανάπτυξης και αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων στη χώρα.

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο τη μελέτη της επίδρασης της οικονομικής κρίσης στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, μελετώντας ειδικότερα τις επιχειρήσεις ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ ΑΕ και ΕΖΑ. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την Ελλάδα, αφού χαρακτηρίζονται από έντονη επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η εργασία αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος, το οποίο είναι το θεωρητικό υπόβαθρο, αποτελείται συνολικά από τέσσερα κεφάλαια και το Μέρος Β αποτελεί την έρευνα της εργασίας. Ειδικότερα, το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αναφέρεται γενικά στις επιχειρήσεις και σε διάφορα σημαντικά σημεία για αυτές. Επίσης, το δεύτερο κεφάλαιο ασχολείται με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τα βασικά τους γνωρίσματα, ενώ το τρίτο κεφάλαιο ασχολείται με την παγκόσμια οικονομική κρίση, προσεγγίζοντας την έννοια της οικονομικής κρίσης. Τέλος, το τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους αναφέρεται στην ελληνική οικονομική κρίση, αναλύοντας τους λόγους που συνέβαλαν στην εμφάνισή της, τις επιπτώσεις που αυτή επέφερε και στην κατάσταση που επικρατεί σήμερα στη χώρα.

Όσον αφορά το ερευνητικό μέρος, το οποίο περιλαμβάνει το πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας, αρχικά παρουσιάζονται ορισμένα γενικά χαρακτηριστικά για την εταιρία ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ ΑΕ και στη συνέχεια παρουσιάζονται και αναλύονται οι οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας για τα έτη 2014-2017. Έπειτα, δίνεται έμφαση στην εταιρία ΕΖΑ (Ελληνική Ζυθοποιία Αταλάντης), με αναφορά σε ορισμένα βασικά στοιχεία που αφορούν την εταιρία και έπειτα παρουσιάζονται και αναλύονται οι οικονομικές καταστάσεις για τα ίδια έτη (2014-2017). Τέλος, έχοντας ως στόχο τη βαθύτερη κάλυψη του θέματος, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από κατάλληλο ερωτηματολόγιο το οποίο δημιουργήθηκε και απεστάλη ηλεκτρονικά στις δύο προαναφερόμενες επιχειρήσεις, η ανάλυση του οποίου αποτελεί το τελευταίο μέρος της έρευνας.

Τελειώνοντας, αξίζει να αναφερθεί ότι τα συμπεράσματα που απορρέουν τόσο από τις οικονομικές καταστάσεις των εταιριών όσο και από το ερωτηματολόγιο αποτελούν το πιο σημαντικό σημείο της εργασίας καθώς, θα συμπεράνουμε το βαθμό στον οποίο η οικονομική κρίση που μαστίζει τα τελευταία χρόνια την Ελλάδα έχει επηρεάσει τις δύο αυτές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και αν ναι σε τι βαθμό.

Λέξεις Κλειδιά: Οικονομική κρίση, Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, ελληνική οικονομική κρίση

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	3
Εισαγωγή	6
Μέρος Α: Θεωρητικό Μέρος	9
Κεφάλαιο 1: Γενικά στοιχεία για τις επιχειρήσεις	9
1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός των επιχειρήσεων	9
1.2 Οι τύποι των Επιχειρήσεων	10
1.3 Διαχωρισμός των Επιχειρήσεων	11
1.3.3 Διάκριση ανάλογα με τη νομική μορφή.....	12
1.3.4 Διάκριση με βάση το μέγεθος.....	13
Κεφάλαιο 2: Γενικά για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.....	14
2.1. Εννοιολογική προσέγγιση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)	14
2.1.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων με βάση την Ευρωπαϊκή Ένωση	15
2.1.2 Εννοιολογικός προσδιορισμός των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων με βάση Ελληνικό Οργανισμό Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ) στην Ελλάδα.	16
2.2 Η θέση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στην Ιστορία	16
2.3 Η σπουδαιότητα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.....	17
2.4 Τα χαρακτηριστικά των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.....	19
2.5 Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	20
2.5.1 Τα πλεονεκτήματα των ΜΜΕ.....	20
2.5.2 Τα μειονεκτήματα των ΜΜΕ.....	21
2.6 Λόγοι επιτυχίας-αποτυχίας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	22
2.6.1 Λόγοι επιτυχίας των ΜΜΕ	22
2.6.2 Λόγοι αποτυχίας των ΜΜΕ	25
2.7 Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στο μέλλον	28
Κεφάλαιο 3: Παγκόσμια οικονομική κρίση.....	30
3.1 Εννοιολογική προσέγγιση της οικονομικής κρίσης	30
3.2 Οικονομικές κρίσεις του παρελθόντος.....	31
3.2.1 Παγκόσμια οικονομική ύφεση 1929	31
3.2.2 Η "Μαύρη Δευτέρα" του 1987.....	32
3.2.3 Η ασιατική κρίση του 1997	33
3.2.4 Η "φούσκα" των μετοχών υψηλής τεχνολογίας.....	34
3.3 Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση (2007-2009)	34
3.4 Αιτίες της οικονομικής κρίσης.....	35
3.5 Συνέπειες της οικονομικής κρίσης.....	36

3.5.1 Συνέπειες στην οικονομική και κοινωνική ζωή	36
3.5.2 Επιπτώσεις στις Βιομηχανίες	38
Κεφάλαιο 4: Ελληνική οικονομική κρίση.....	40
4.1 Αιτίες της ελληνικής οικονομικής κρίσης.....	40
4.2 Το χρονικό και οι επιπτώσεις της ελληνικής οικονομικής κρίσης.....	40
4.3 Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	44
4.4 Η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα.....	45
Κεφάλαιο 5: Μέρος Β (Ερευνητικό Μέρος).....	47
5.1 Μεθοδολογία.....	47
5.2 Ανάλυση οικονομικών καταστάσεων	48
5.2.1 Παρουσίαση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε.....	48
5.3 Οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για τα έτη 2014-2017.....	49
5.3.1 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για το έτος 2014	49
5.3.2 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για το έτος 2015	52
5.3.3 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για το έτος 2016	55
5.3.4 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για το έτος 2017	58
5.4 Παρουσίαση της εταιρίας Ελληνική Ζυθοποιία Αταλάντης (ΕΖΑ).....	62
5.4.1 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας ΕΖΑ για τα έτος 2014	63
5.4.2 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας ΕΖΑ για τα έτος 2015	65
5.4.3 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας ΕΖΑ για το έτος 2016	68
5.4.4 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας ΕΖΑ για το έτος 2017	70
5.5 Ανάλυση αποτελεσμάτων για την εταιρία ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ ΑΕ.....	74
5.6 Ανάλυση αποτελεσμάτων για την εταιρία ΕΖΑ	75
Συμπεράσματα	77
Βιβλιογραφία	80
Ελληνική Βιβλιογραφία.....	80
Ξένη Βιβλιογραφία	81
Ηλεκτρονικές Πηγές	82
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	84

Εισαγωγή

Η χρηματοπιστωτική κρίση που εμφανίστηκε στις ΗΠΑ το 2007 είχε ως αποτέλεσμα να επηρεαστούν πολλές χώρες στον κόσμο. Η κάθε χώρα βίωσε και συνεχίζει να βιώνει την κρίση αυτή με διαφορετικό τρόπο, ενώ παράλληλα η ένταση και η έκτασή της διαφέρει από χώρα σε χώρα, ανάλογα με τη δομή της οικονομίας καθεμιάς. Ωστόσο, η κρίση αυτή δεν άργησε να μετατραπεί σε οικονομική κρίση, όταν οι τράπεζες προκειμένου να διατηρήσουν τα κεφάλαιά τους άρχισαν να μειώνουν τις πιστώσεις προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Έτσι, η οικονομική κρίση εντάθηκε, όπως επίσης και οι ανισότητες, αφού ο προϋπολογισμός των νοικοκυριών μειώθηκε σημαντικά και κατ'επέκταση και η αγοραστική τους δύναμη και ο τζίρος των επιχειρήσεων. Έτσι, η κρίση αυτή δεν άργησε να εμφανιστεί και να πλήξει και την οικονομία της Ελλάδας, φέρνοντας στο προσκήνιο και πολλές αδυναμίες στην οικονομία της χώρας.

Στην Ελλάδα άρχισαν με την εμφάνιση της κρίσης να παρατηρούνται πολλές αλλαγές. Η κρίση αυτή, έχει επιφέρει πολλές αλλαγές και αστάθειες στις αγορές, μέσα στις οποίες ιδρύονται, λειτουργούν και αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι αλλαγές αυτές έχουν προκαλέσει σημαντική πίεση στις ΜΜΕ, οι οποίες προσπαθούν να ανταπεξέλθουν στις αλλαγές αυτές ώστε να επιβιώσουν. Για το λόγο αυτό, πολλές επιχειρήσεις έχουν αναγκαστεί να λάβουν σημαντικά μέτρα, όπως η μείωση του προσωπικού, οι μειώσεις των αποδοχών των υπαλλήλων, κλπ. Επομένως, σε ένα τέτοιο περιβάλλον το οποίο χαρακτηρίζεται από υψηλή αβεβαιότητα και σημαντικές εξελίξεις, κρίνεται αναγκαία η επιβίωση των επιχειρήσεων, και ειδικότερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό στο σύνολο των επιχειρήσεων. Η ανάγκη για επιβίωση των ΜΜΕ πηγάζει και από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις αυτές ανέκαθεν αποτελούσαν βασικό πυλώνα της ελληνικής οικονομίας, έχοντας ως στόχο την παραγωγή και διάθεση ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της εγχώριας οικονομίας και της ανταγωνιστικότητας της χώρας.

Στην εργασία αυτή επιχειρείται η ανάλυση του βαθμού στον οποίο η οικονομική κρίση επηρέασε τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα, με έμφαση σε δύο πολύ σημαντικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις του εμπορικού κλάδου, την εταιρία ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ και την ΕΖΑ (Ελληνική Ζυθοποιία Αταλάντης).

Τελειώνοντας, πρέπει να αναφερθεί ότι τα συμπεράσματα που προκύπτουν βασίζονται στις οικονομικές καταστάσεις των δύο εταιριών τα τελευταία τέσσερα χρόνια και στις

απαντήσεις του ερωτηματολογίου που διανεμήθηκαν και η ερμηνεία τους πηγάζει από θεωρητικές πηγές και από εμπειρικές γνώσεις και διαπιστώσεις.

Μέρος Α: Θεωρητικό Μέρος

Κεφάλαιο 1: Γενικά στοιχεία για τις επιχειρήσεις

1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός των επιχειρήσεων

Οι επιχειρήσεις θεωρούνται πολύ σημαντικές στη σημερινή εποχή, με δεδομένο ότι οι άνθρωποι σπαταλούν το ένα τρίτο του χρόνου τους ημερησίως σε αυτές. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που καταναλώνονται σε καθημερινή βάση προέρχονται από αυτές, καθώς επίσης και η απασχόληση πολλών ανθρώπων και η οικονομία πολλών χωρών στηρίζεται στις επιχειρήσεις (Μπουραντάς, Βαθής, Παπακωνσταντίνου και Ρεκλείτης, 2010).

Παρά το γεγονός ότι η επιχείρηση αποτελεί μια κοινωνική οργάνωση, διαφέρει από αυτή αφού συνδέεται με την έννοια του “επιχειρείν” και της επιχειρηματικότητας, δηλαδή:

- i. Συνδυάζει τους συντελεστές παραγωγής με στόχο την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών.
- ii. Διαθέτει το στοιχείο της εισαγωγής και εφαρμογής καινοτομιών.
- iii. Διαθέτει το στοιχείο του κινδύνου, το οποίο σημαίνει ότι κάθε συνδυασμός συντελεστών παραγωγής που επιχειρείται μπορεί να αποτύχει το σκοπό του.

Γενικά, οι επιχειρήσεις είναι κυρίως κερδοσκοπικοί οικονομικοί οργανισμοί. Ο κλασικός ορισμός, ορίζει την επιχείρηση ως *«κάθε συστηματικός και συγκεκριμένα προσανατολισμένος συνδυασμός των διαφόρων συντελεστών παραγωγής (εργασία, έδαφος, κεφάλαιο, κλπ), προκειμένου να παραχθούν αγαθά και υπηρεσίες για την κάλυψη των αναγκών και την ανύψωση του επιπέδου των ανθρώπων»*. Με βάση τον ορισμό αυτό, συμπεραίνουμε ότι το μόνο κίνητρο είναι το μέγιστο δυνατό κέρδος ή το μικρότερο δυνατό κόστος. Επίσης, σύμφωνα με αρκετούς θεωρητικούς, *«η επιχείρηση είναι ένας οργανισμός και μία οντότητα που έχει αυστηρά καθορισμένη και περιορισμένη θέση μέσα στην κοινωνία, προστατεύεται από τη νομοθεσία και προφυλάσσεται από κάθε άλλη εξωτερική επίδραση»* (Μαντζάρης, 2006). Επιπλέον, με βάση την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το νέο ορισμό που εισήγαγε, ως επιχείρηση νοείται *«κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα»* (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013).

Οι βασικές νομικές μορφές των επιχειρήσεων είναι οι ατομικές και οι εταιρικές, δηλαδή Ομόρρυθμη (Ο.Ε.), Ετερόρρυθμη Εταιρεία (Ε.Ε.), Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.), Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.), Ανώνυμη Ναυτιλιακή Εταιρεία (Α.Ν.Ε.) και Συνεταιρισμός. Τέλος, ως προς το μέγεθός τους, οι επιχειρήσεις μπορεί να είναι μικρές,

μεσαίες, μεγάλες και επιχειρήσεις κολοσσοί (Μπουραντάς, Βαθής, Παπακωνσταντίνου και Ρεκλείτης, 2010).

1.2 Οι τύποι των Επιχειρήσεων

Με βάση τον ορισμό των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ), διακρίνονται τρεις τύποι επιχειρήσεων σε σχέση με το είδος της σχέσης που υπάρχει ανάμεσα σε αυτές και σε άλλες επιχειρήσεις ως προς τη συμμετοχή στο κεφάλαιο, στο δικαίωμά τους στην ψήφο ή στην άσκηση κυρίαρχης επιλογής (Μπουραντά και Παπαλεξανδρή, 2003). Οι τύποι αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

- **Ανεξάρτητη Επιχείρηση:** Ο συγκεκριμένος τύπος είναι ο πιο διαδεδομένος. Περιλαμβάνει όλες τις επιχειρήσεις που δεν ανήκουν στους δύο επόμενους τύπους μικρομεσαίων επιχειρήσεων (συνεργαζόμενες ή συνδεδεμένες). Στον συγκεκριμένο τύπο ανήκουν επιχειρήσεις οι οποίες:
  - i. Δεν διαθέτουν συμμετοχή 25% ή περισσότερο σε άλλη επιχείρηση.
  - ii. Δεν κατέχονται άμεσα κατά 25% ή περισσότερο από άλλη επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό ή από κοινού από περισσότερες επιχειρήσεις συνδεδεμένες μεταξύ τους ή από δημόσιους οργανισμούς, με μερικές ωστόσο εξαιρέσεις.
  - iii. Δεν συντάσσουν παγιωμένους λογαριασμούς και δεν περιέχονται στους λογαριασμούς μιας επιχείρησης η οποία συντάσσει παγιωμένους λογαριασμούς και δεν είναι κατά συνέπεια μια συνδεδεμένη επιχείρηση.
- **Συνεργαζόμενες επιχειρήσεις:** Ο συγκεκριμένος τύπος αφορά επιχειρήσεις οι οποίες δημιουργούν σπουδαίες χρηματοοικονομικές εταιρικές σχέσεις με άλλες εταιρίες. Ωστόσο, καμία επιχείρηση δεν μπορεί να ασκήσει στην άλλη κάποιο είδος ελέγχου. Για να είναι συνεργαζόμενη μια επιχείρηση με μία άλλη πρέπει:
  - a) Η συμμετοχή της σε αυτή να είναι από 25% και άνω και κάτω του 50%
  - b) Η συμμετοχή της άλλης επιχείρησης να είναι από 25% και άνω και κάτω του 50% στην αιτούσα επιχείρηση.
  - c) Να μην καταρτίζονται από την αιτούσα επιχείρηση παγιωμένοι λογαριασμοί στους οποίους περιλαμβάνεται η άλλη επιχείρηση.
- **Συνδεδεμένη επιχείρηση:** Είναι οι επιχειρήσεις:
  - Ανάμεσα στις οποίες υπάρχει σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρικής.

- Οι θυγατρικές ή οι θυγατρικές των θυγατρικών των άνω επιχειρήσεων.
- Οι θυγατρικές των άνω επιχειρήσεων άσχετα αν μεταξύ των θυγατρικών αυτών δεν υπάρχει απ' ευθείας δεσμός συμμετοχής.
- Οι επιχειρήσεις που συνδέονται μεταξύ τους με τις σχέσεις των διατάξεων της παρ.1 του άρθρου 96 του Ν.2190/1920 (Μπουραντά και Παπαλεξανδρή, 2003).

1.3 Διαχωρισμός των Επιχειρήσεων

1.3.1 Διάκριση ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκεται

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ανάλογα με το σκοπό που επιθυμούν να επιτύχουν διαχωρίζονται σε μονάδες κοινωφελούς χαρακτήρα και σε οικονομικές μονάδες με στόχο το κέρδος. Οι κοινωφελείς μονάδες λειτουργούν με γνώμονα το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου και όχι έχοντας ως βάση την επίτευξη κέρδους για τον ιδιοκτήτη. Αυτό σημαίνει ότι η έννοια του καθαρού εισοδήματος δεν εμπεριέχεται στους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Όσον αφορά τις οικονομικές μονάδες με στόχο το κέρδος, πρόκειται για ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες αποκτούν κέρδος από την αποδοχή των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσφέρονται από τους καταναλωτές (Λαζαρίδης & Παπαδόπουλος, 2005; Μπουραντά και Παπαλεξανδρή 2003).

1.3.2 Διάκριση ανάλογα με τον κλάδο δραστηριότητας

Πρόκειται ουσιαστικά για διαχωρισμό με βάση τον τομέα παραγωγής. Όπως είναι γνωστό, οι τομείς παραγωγής είναι οι ακόλουθοι (Λαζαρίδης & Παπαδόπουλος, 2005; Μπουραντά και Παπαλεξανδρή 2003).

- i. Πρωτογενής τομέας παραγωγής (Γεωργία, κτηνοτροφία, κλπ).
- ii. Δευτερογενής τομέας παραγωγής (Βιομηχανία, Βιοτεχνίες, κλπ)
- iii. Τριτογενής Τομέας παραγωγής (Μεταφορές, τουρισμός, κλπ)

Ειδικότερα, στον πρωτογενή τομέα ανήκουν οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με την εξόρυξη ή συλλογή των φυσικών αγαθών για άμεση κατανάλωση ή χρήση και διάθεση αυτών είτε σε επιχειρήσεις του δευτερογενούς τομέα προς επεξεργασία ή περαιτέρω

μετατροπή είτε σε επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα παραγωγής είτε απευθείας στους καταναλωτές.

Στις επιχειρήσεις του δευτερογενούς τομέα ανήκουν επιχειρήσεις οι οποίες με διάφορα χημικά, μηχανικά και άλλα μέσα και διαδικασίες, επεξεργάζονται, τροποποιούν και μετατρέπουν τα παραγόμενα από τις επιχειρήσεις του πρωτογενούς τομέα αγαθά με στόχο την παραγωγή νέων αγαθών για την κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών.

Στον τριτογενή τομέα ανήκουν οι επιχειρήσεις που έχουν ως στόχο την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και την παροχή κάθε είδους υπηρεσίας. Οι επιχειρήσεις αυτές μεσολαβούν μεταξύ κατανάλωσης και επιχειρήσεων του πρωτογενούς ή δευτερογενούς τομέα παραγωγής. Παραδείγματα τέτοιων επιχειρήσεων είναι οι εμπορικές επιχειρήσεις, οι μεταφορικές επιχειρήσεις, τα χρηματοδοτικά ιδρύματα, κλπ.

1.3.3 Διάκριση ανάλογα με τη νομική μορφή

1.3.3.1 Ατομικές επιχειρήσεις

Στο συγκεκριμένο είδος επιχείρησης με βάση τη νομική μορφή, ο ίδιος ο επιχειρηματίας είναι ο ιδρυτής και παράλληλα ο ιδιοκτήτης και είναι ο μόνος που ασκεί κάποια επαγγελματική δραστηριότητα και είναι υπεύθυνος για όλες τις αποφάσεις. Η συγκεκριμένη διάκριση είναι η παλαιότερη και απλούστερη από τις υπόλοιπες που θα αναφερθούν στη συνέχεια και θεωρείται ότι διαθέτει τη μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα σε κάθε είδους αλλαγή στην αγορά (Πετράκης, 2008).

1.3.3.2 Προσωπικές επιχειρήσεις

Πρόκειται για ολιγομελείς επιχειρήσεις και στηρίζονται στην ουσιαστική επικοινωνία, εμπιστοσύνη και συνεργασία μεταξύ των εταίρων ή ακόμα και σε σχέσεις φιλίας ή συγγένειας. Στη διάκριση αυτή, βασικό ρόλο παίζει η εικόνα της επιχείρησης προς τρίτους (δανειστές, προμηθευτές, κλπ), η οποία λειτουργεί και ως εγγύηση. Η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων στις προσωπικές επιχειρήσεις πραγματοποιείται με ομόφωνη απόφαση, χωρίς παράλληλα να υπάρχει νομοθεσία σχετικά με το ελάχιστο όριο εταιρικού κεφαλαίου που πρέπει να καταβληθεί. Ωστόσο, υπάρχουν και οι αμιγώς προσωπικές εταιρίες, δηλαδή κάθε ομόρρυθμη εταιρία (Νεγκάκης, 2012; Μπουραντά και Παπαλεξανδρή 2003).

1.3.3.3 Κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις

Στις επιχειρήσεις αυτής της κατηγορίας, τον σημαντικότερο ρόλο παίζει το εταιρικό ή μετοχικό κεφάλαιο το οποίο διαιρείται σε ίσα τμήματα και ο κάθε ένας από τους εταίρους ευθύνεται μέχρι το ποσό της εισφοράς του στο κεφάλαιο. Η σχέση μεταξύ των εταίρων καθορίζεται με βάση το ποσό του κεφαλαίου που έχει εισφέρει ο καθένας στην επιχείρηση και υπάρχει ξεκάθαρος διαχωρισμός ανάμεσα στην προσωπική περιουσία και στην εταιρική περιουσία. Το ελάχιστο εταιρικό ή μετοχικό κεφάλαιο που πρέπει να καταβληθεί ορίζεται από τη νομοθεσία. Τέλος, υπάρχει και η αμιγώς κεφαλαιουχική επιχείρηση, η οποία είναι η ανώνυμη εταιρία. Παραδείγματα τέτοιου είδους επιχειρήσεων είναι οι Επιχειρήσεις Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε) και η Ανώνυμη Εταιρία (Α.Ε) (Νεγκάκης, 2012).

1.3.3.4 Συνεταιρισμός

Αποτελεί μια οργάνωση ατόμων εθελοντικού χαρακτήρα, στην οποία τα άτομα συνδέονται με στόχο την εξυπηρέτηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών τους αναγκών στα πλαίσια μια συμμετοχικής επιχείρησης, η οποία λειτουργεί δημοκρατικά (Νεγκάκης, 2012).

1.3.4 Διάκριση με βάση το μέγεθος

Οι επιχειρήσεις με βάση το μέγεθός τους διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες (Πιπερόπουλος, 2008; (Λαζαρίδης & Παπαδόπουλος, 2005; Μπουραντά και Παπαλεξανδρή 2003).

Πολύ μικρή επιχείρηση: Θεωρείται η επιχείρηση που το εργατικό της δυναμικό δεν ξεπερνά τα 10 άτομα και ο κύκλος εργασιών της ή ο ισολογισμός της δεν ξεπερνά τα 2 εκ. €.

- ✓ Μικρή επιχείρηση: Θεωρείται η επιχείρηση που το εργατικό της δυναμικό ή ο ισολογισμός της δεν ξεπερνά τα 50 άτομα και ο κύκλος εργασιών της δεν ξεπερνά τα 10 εκ. €.
- ✓ Μεσαία επιχείρηση: Θεωρείται η επιχείρηση που το εργατικό της δυναμικό δεν ξεπερνά τα 250 άτομα και ο κύκλος εργασιών της δεν ξεπερνά τα 50 εκ. € ή ο ισολογισμός της δεν ξεπερνά τα 43 εκ. €.

Κεφάλαιο 2: Γενικά για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

2.1. Εννοιολογική προσέγγιση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στις περισσότερες οικονομίες και προσφέρουν τη μέγιστη δυνατότητα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ περισσότερες από το 95% των επιχειρήσεων είναι ΜΜΕ που παρέχουν το 60-70% των θέσεων απασχόλησης (Πιπερόπουλος, 2008).

Σε γενικά πλαίσια δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. Η κάθε χώρα διαμορφώνει ένα δικό της ορισμό ο οποίος εξαρτάται από την οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση στην κάθε χώρα. Ο ορισμός επίσης εξαρτάται και από το μέγεθος της αγοράς κάθε χώρας. Για παράδειγμα, στις ΗΠΑ ως Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις θεωρούνται οι επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 500 εργαζόμενους, στην Ιαπωνία μέχρι 300, στη Γερμανία μέχρι 200, όπως και στη Γαλλία και την Ιταλία, ενώ στην Αυστραλία μέχρι 50. Γενικά, οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις απασχολούν λιγότερα από 500 άτομα και δεν πρέπει να αποτελούν μέρος άλλης επιχείρησης. Για να χαρακτηριστεί μια επιχείρηση ως πολύ μικρή, μικρή ή μεσαία, λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Αριθμός εργατικού δυναμικού
- Σύνολο ενεργητικού (αποθέματα, μηχανήματα, γεωγραφική έκταση, κλπ).
- Καθαρή Θέση: Οι συνολικές επενδύσεις των επενδυτών, που αναφέρονται συχνά και με τον όρο “Κεφάλαιο”.
- Έσοδα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια ενός έτους από τις πωλήσεις.
- Μεριδίο αγοράς (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001)

2.1.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων με βάση την Ευρωπαϊκή Ένωση

Γενικά, στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως Μικρομεσαίες χαρακτηρίζονται οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες διακρίνονται σε αυτές τις τρεις κατηγορίες με βάση τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- ✓ Πολύ μικρή επιχείρηση: Θεωρείται η επιχείρηση που το εργατικό της δυναμικό δεν ξεπερνά τα 10 άτομα και ο κύκλος εργασιών της ή ο ισολογισμός της δεν ξεπερνά τα 2 εκ. €.
- ✓ Μικρή επιχείρηση: Θεωρείται η επιχείρηση που το εργατικό της δυναμικό ή ο ισολογισμός της δεν ξεπερνά τα 50 άτομα και ο κύκλος εργασιών της δεν ξεπερνά τα 10 εκ. €.
- ✓ Μεσαία επιχείρηση: Θεωρείται η επιχείρηση που το εργατικό της δυναμικό δεν ξεπερνά τα 250 άτομα και ο κύκλος εργασιών της δεν ξεπερνά τα 50 εκ. € ή ο ισολογισμός της δεν ξεπερνά τα 43 εκ. € (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001) (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Η διάκριση μεταξύ πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων

Κατηγορία	Αριθμός εργατικού δυναμικού	Κύκλος Εργασιών	Ισολογισμός
Πολύ μικρές	<10	< 2 εκ. €	< 2 εκ. €
Μικρές	<50	< 10 εκ. €	< 10 εκ.
Μεσαίες	<250	< 50 εκ. €	< 43 εκ. €

Πηγή: Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001

Συνοπτικά, με βάση την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα παραπάνω συνοψίζονται στον εξής ορισμό: «Μικρομεσαία επιχείρηση είναι μια επιχείρηση που απασχολεί λιγότερους από 250 υπαλλήλους και έχει έναν ετήσιο κύκλο εργασιών λιγότερο από 50 εκατ. €».

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν περίπου 19 εκατομμύρια μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αντιπροσωπεύουν το 99.8% όλων των επιχειρήσεων και αποτελούν σημαντική πηγή

θέσεων εργασίας, παρέχοντας επικερδή απασχόληση σε περισσότερους από 70 εκατομμύρια Ευρωπαίους (OECD, 2000).

Γενικά, δεν υπάρχει ένας μοναδικός ορισμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Ωστόσο, ο ορισμός με βάση την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέχει το πλεονέκτημα της χρήσης του σε διάφορα προγράμματα και έρευνες. Αυτό ενισχύει την συγκρισιμότητα των αποδόσεων και των χαρακτηριστικών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μεταξύ των διαφόρων κρατών-μελών της Ε.Ε (Πιπερόπουλος, 2008).

2.1.2 Εννοιολογικός προσδιορισμός των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων με βάση Ελληνικό Οργανισμό Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (EOMMEX) στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα, με βάση τον Ελληνικό Οργανισμό Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (EOMMEX), ως Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται οι επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν μέχρι 100 εργαζομένους. Στην Ελλάδα, οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις είναι κυρίως οικογενειακές επιχειρήσεις, στις οποίες η διαχείριση πραγματοποιείται από τον επιχειρηματία και η διοίκηση είναι ταυτόσημη με την κυριότητα (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

2.2 Η θέση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στην Ιστορία

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο από την αρχή της γραπτής Ιστορίας. Η πρώτη γνωστή καταγραφή μικρής επιχείρησης αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιούνταν δανεισμοί με τόκο από τραπεζίτες και εμφανίστηκε πάνω από 4.000 έτη πριν. Από τότε, Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, δημιουργούν συνεχώς προϊόντα και υπηρεσίες με στόχο το όφελος του καταναλωτικού κοινού.

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις ευδοκίμουςαν και κατά την αρχαιότητα, σχεδόν σε όλους τους αρχαίους πολιτισμούς. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι Άραβες, οι Βαβυλώνιοι, οι Αιγύπτιοι, οι Εβραίοι, οι Έλληνες, οι Φοίνικες και οι Ρωμαίοι, οι οποίοι είχαν εξαιρετικές επιδόσεις στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. Ωστόσο, τα προϊόντα συνήθως ήταν πρόχειρα κατασκευασμένα και ελαττωματικά, με αποτέλεσμα την δυσαρέσκεια των καταναλωτών. Για το λόγο αυτό, το 2100 π.Χ, ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Χαμουραμί

παρουσίασε έναν κώδικα που αποτελούνταν συνολικά από 300 νόμους σχετικά με την προστασία του καταναλωτικού κοινού και των μικρών επιχειρηματιών, κυρίως ως προς τις διάφορες απάτες.

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας '70, υπήρχε η πεποίθηση ότι οι ΜΜΕ δεν θα μπορούσαν να ανταγωνιστούν τις μεγάλες επιχειρήσεις. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 και στις αρχές του 1990, οι ΜΜΕ άρχισαν να γίνονται πιο διαδεδομένες και να χρίζουν εκτίμησης από τους καταναλωτές. Σε αυτό συνέβαλε η συνεχής εφεύρεση και δημιουργία νέων προϊόντων και νέων θέσεων εργασίας που πρόσφεραν οι ΜΜΕ. Ακόμα και κατά τη διάρκεια της ύφεσης κατά το παραπάνω χρονικό διάστημα, ο αριθμός των ΜΜΕ συνεχώς αυξανόταν. Όλο και περισσότεροι άνθρωποι άρχισαν να δημιουργούν τη δική τους επιχείρηση, ανεξάρτητα από το ρίσκο που έπαιρναν για ενδεχόμενη αποτυχία. Από τότε, οι ΜΜΕ άρχισαν να αποτελούν βασικό πυλώνα της οικονομίας, αφού μέσω αυτών προωθείται η καινοτομία και η ανταγωνιστικότητα.

Στη σημερινή εποχή, οι ΜΜΕ θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές και δεν θυμίζουν σε τίποτα το πώς ήταν κατά το παρελθόν, ακόμα και αν πρόκειται για παραδοσιακές βιοτεχνίες. Όλες οι ΜΜΕ παράγουν καινοτόμα και ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες αξιοποιώντας την τεχνολογία και μπορούν να είναι ανταγωνιστικές και να ευδοκιμήσουν ακόμα και σε διεθνείς ή παγκόσμιες αγορές (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

2.3 Η σπουδαιότητα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις θεωρούνται από πολλούς βασικός πυλώνας κάθε οικονομίας, ανεξάρτητα από το βαθμό ανάπτυξης της οικονομίας κάθε χώρας. Αυτό σημαίνει ότι η αξία τους είναι αδιαμφισβήτητη σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι Μ.Μ.Ε στην Ελλάδα αποτελούν κινητήρια δύναμη για την οικονομία της χώρας, αφού εκτός από τις θέσεις εργασίας που προσφέρουν, ενισχύουν και το επιχειρηματικό πνεύμα. Έτσι, προσφέρουν πρόσφορο έδαφος για πρωτότυπες ιδέες και νέες εφευρέσεις.

Ειδικότερα, η ιδιαίτερα μεγάλη σημασία των Μ.Μ.Ε για κάθε χώρα, όπως και για την Ελλάδα, έγκειται στους εξής λόγους (Deakins και Freel, 2007):

1. Οι Μ.Μ.Ε οδηγούν σε πολλές καινοτομίες λόγω της αυξημένης ανταγωνιστικότητας και της μεγαλύτερης ευελιξίας και προσαρμοστικότητάς τους σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις.

2. Η οικονομική βάση κάθε χώρας διαφοροποιείται μέσω των Μ.Μ.Ε, με αποτέλεσμα τη γρήγορη ανταπόκριση σε κάθε είδους συνθήκη που επικρατεί στην αγορά.
3. Οι Μ.Μ.Ε προωθούν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και μειώνουν την ανεργία. Μέσω των Μ.Μ.Ε αυξάνεται η παραγωγή σε επαρχιακές πόλεις, δηλαδή ενισχύεται η περιφερειακή ανάπτυξη.
4. Οι Μ.Μ.Ε ενισχύουν το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π).
5. Η ίδρυση και λειτουργία των Μ.Μ.Ε σε μια χώρα συμβάλλει σημαντικά στην παραγωγικότητα.
6. Οι Μ.Μ.Ε μπορούν να ανταποκρίνονται εύκολα στις απαιτήσεις και στις ανάγκες των μικρών αγορών.
7. Με τις Μ.Μ.Ε μπορεί να επιτευχθεί προσωπική επιτυχία και αυτοανάπτυξη.
8. Οι Μ.Μ.Ε ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και εμποδίζουν την απόκτηση μονοπωλίου από τις μεγάλες επιχειρήσεις.
9. Σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, η μείωση των θέσεων εργασίας στις Μ.Μ.Ε πραγματοποιείται με αργότερους ρυθμούς σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις.
10. Οι Μ.Μ.Ε αποτελούν την πιο διαδεδομένη μορφή επιχειρήσεων, αφού το ποσοστό τους αγγίζει το 95% του συνόλου των επιχειρήσεων.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι η πρώτη ουσιαστική μελέτη για το ρόλο των ΜΜΕ πραγματοποιήθηκε το 1971. Η έρευνα αυτή ήταν η Έκθεση Bolton και απέδειξε ότι τις προηγούμενες δεκαετίες δεν υπήρχαν αρκετές πληροφορίες για τις ΜΜΕ και το σπουδαίο ρόλο τους. Άμεσο αποτέλεσμα της έκθεσης αυτής ήταν η αφύπνιση πολλών ακαδημαϊκών και ατόμων που ασχολούνταν με το Μάνατζμεντ και η απόκτηση νέων γνώσεων, οι οποίες μέχρι και σήμερα αποτελούν βασική πηγή πληροφοριών για τις ΜΜΕ.

Τις δεκαετίες που ακολούθησαν, μέσω της απόκτησης νέων πληροφοριών για τις ΜΜΕ, πολλοί ερευνητές απέδειξαν ότι σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, οι μεγάλες επιχειρήσεις υστερούσαν σε πολλά θέματα σε σχέση με τις μικρές επιχειρήσεις. Επιπλέον, προέκυψε ότι η συγκράτηση του ποσοστού της ανεργίας οφειλόταν κυρίως στις μικρές επιχειρήσεις, αφού στις μεγάλες επιχειρήσεις υπήρχε μεγάλος αριθμός απολύσεων. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι οι διάφορες καινοτομίες και εφευρέσεις προέρχονταν κυρίως από μικρές επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με έρευνες του ΟΟΣΑ (2004), αποδεικνύεται ότι η εισχώρηση νέων ΜΜΕ στις περισσότερες χώρες ισοδυναμεί περίπου με την έξοδο υφιστάμενων επιχειρήσεων. Ωστόσο,

η Ελλάδα, με βάση μελέτη της εταιρίας GECON (2005), δεν ανήκει στην παραπάνω κατηγορία χωρών.

Λόγω της σπουδαιότητας των ΜΜΕ για κάθε οικονομία, έχουν ιδρυθεί αρκετοί ειδικοί οργανισμοί σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην Ελλάδα έχει ιδρυθεί ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ), ο οποίος έχει ως στόχο τη λήψη μέτρων με στόχο την υποστήριξη των ΜΜΕ. Ειδικότερα, ο οργανισμός αυτός, όπως και κάθε ανάλογος σε παγκόσμιο επίπεδο, έχει ως στόχο την ενίσχυση των διοικητικών δεξιοτήτων των ΜΜΕ, τη χρηματοδότησή τους, την παροχή πληροφοριών και γνώσεων, τη διευκόλυνση για την πραγματοποίηση εξαγωγών και γενικότερα την παροχή κάθε είδους βοήθειας και στήριξης σε ενδεχόμενα προβλήματα στο μέλλον (Μπίμπου, 2003).

2.4 Τα χαρακτηριστικά των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Ανεξάρτητα από τον κλάδο στον οποίο ανήκουν, οι ΜΜΕ διαθέτουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά στοιχεία στον τρόπο που λειτουργούν. Τα στοιχεία αυτά είναι τα ακόλουθα (Πιπερόπουλος, 2008):

- i. Ευελιξία, με την οποία η ΜΜΕ αποκτούν τη δυνατότητα να προσαρμόζονται ευκολότερα σε κάθε αλλαγή στην αγορά και στο επιχειρηματικό περιβάλλον σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις.
- ii. Απουσία επίσημου στρατηγικού σχεδιασμού.
- iii. Μεγάλες προοπτικές και δυνατότητες για την ανάπτυξη καινοτομιών.
- iv. Περιορισμένοι χρηματοοικονομικοί πόροι σε επίπεδο διοίκησης, παραγωγικής ικανότητας και ανθρώπινου δυναμικού.
- v. Δραστηριοποίηση σε μικρές αγορές και προσέλκυση μικρού αριθμού καταναλωτών.
- vi. Ευκολότερη υιοθέτηση νέων τεχνολογιών.
- vii. Συγκέντρωση πληροφοριών από άτυπα μέσα (φίλοι, συγγενείς, κλπ), σε αντίθεση με τις μεγάλες επιχειρήσεις όπου η συγκέντρωση πληροφοριών πραγματοποιείται από εξειδικευμένα τμήματα ή άτομα.

2.5 Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

2.5.1 Τα πλεονεκτήματα των ΜΜΕ

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Στην Ελλάδα, αποτελούν την κατηγορία επιχειρήσεων με το μεγαλύτερο ποσοστό στο σύνολο των υφιστάμενων επιχειρήσεων και συμβάλλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Τα πλεονεκτήματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι τα ακόλουθα (Μαντζάρης 2006, Λυμπερόπουλος 2012):

- ❖ Πλήρης αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής.
- ❖ Αξιοποίηση όλων των επιχειρηματικών ταλέντων.
- ❖ Άμεσος έλεγχος και συστηματική εποπτεία του ανθρώπινου δυναμικού.
- ❖ Εισαγωγή καινοτομιών.
- ❖ Μείωση ανεργίας μέσω νέων θέσεων εργασίας.
- ❖ Λήψη αποφάσεων με ταχύτατους ρυθμούς.
- ❖ Αφοσίωση της διοίκησης και των στελεχών και πλήρης ταύτισή τους με την κουλτούρα και τους στόχους της επιχείρησης.
- ❖ Πραγματοποίηση ενεργειών σε θέματα ανταγωνιστικότητας με ταχύτερο ρυθμό.
- ❖ Προσέλκυση συγκεκριμένων και εξειδικευμένων αγορών και μικρού αριθμού καταναλωτών σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις.
- ❖ Στενές σχέσεις και ουσιαστική επικοινωνία της διοίκησης (του επιχειρηματία) με τους πελάτες της επιχείρησης.
- ❖ Μεγαλύτερη υποκίνηση των στελεχών, με αποτέλεσμα να αναπτύσσουν περισσότερο τη δημιουργικότητά τους.
- ❖ Η ευελιξία και η προσαρμοστικότητά τους στις αλλαγές της αγοράς και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.
- ❖ Η ανθεκτικότητά τους στις αλλαγές της οικονομίας.
- ❖ Η ικανότητά τους στην εξειδίκευση στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών.
- ❖ Η αξιοποίηση των τοπικών πόρων.

Με τη βοήθεια των παραπάνω πλεονεκτημάτων, οι ΜΜΕ αποκτούν ανθεκτικότητα στις κρίσεις. Ωστόσο, καλούνται να αντιμετωπίσουν ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα, τους περιορισμένους πόρους σε ανθρώπινο δυναμικό και πρώτες ύλες, με βάση τους οποίους προσπαθούν να δημιουργήσουν μια βιώσιμη και ανταγωνιστική επιχείρηση. Με τον τρόπο αυτό θα έχουν και τη δυνατότητα να ενισχύσουν το μερίδιό τους στην εγχώρια αγορά και να

επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους σε διεθνές επίπεδο. Μέσω της πραγματοποίησης εξαγωγών, οι ΜΜΕ έχουν τη δυνατότητα να εκσυγχρονίσουν τον εξοπλισμό τους, τις μεθόδους παραγωγής και την οργάνωσή τους με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητάς τους, Επιπλέον, αποκτούν πρόσβαση σε νέες περισσότερο κερδοφόρες αγορές και σε ιδέες για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Τέλος, πραγματοποιείται μείωση των σταθερών εξόδων και παρέχονται διέξοδοι στην πλεονάζουσα παραγωγική τους δυναμικότητα σε περίπτωση οικονομικής ύφεσης (Μαντζάρης 2006, Λυμπερόπουλος 2012).

2.5.2 Τα μειονεκτήματα των ΜΜΕ

Εκτός από τα πλεονεκτήματα που προαναφέρθηκαν, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαθέτουν και αρκετά μειονεκτήματα, τα οποία συνοψίζονται ως εξής (Λυμπερόπουλος, 2012; Γιαννατσής και Φωτήλας, 2012):

- ❖ Μικρή ικανότητα πιστώσεων.
- ❖ Απουσία της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής.
- ❖ Έλλειψη εξειδίκευσης του προσωπικού.
- ❖ Απουσία σύγχρονων μεθόδων διοίκησης.
- ❖ Έλλειψη του απαραίτητου προγραμματισμού και ελέγχου.
- ❖ Αδυναμία προμήθειας υλικών με καλούς όρους.
- ❖ Έλλειψη επενδύσεων σε καινοτομία, έρευνα και ανάπτυξη.
- ❖ Χαμηλής ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες (τις περισσότερες φορές)
- ❖ Έλλειψη οικονομικών κλίμακας.
- ❖ Ελλιπείς πληροφορίες για τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις διακυμάνσεις στις απαιτήσεις και τις ανάγκες του καταναλωτικού κοινού.
- ❖ Ελάχιστες ευκαιρίες και πηγές χρηματοδότησης.
- ❖ Λανθασμένα συστήματα διοίκησης.
- ❖ Έλλειψη εκπαιδευμένων στελεχών.
- ❖ Ανεπάρκεια γνώσεων για την πλήρη αξιοποίηση των ευκαιριών που παρουσιάζονται.

2.6 Λόγοι επιτυχίας-αποτυχίας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

2.6.1 Λόγοι επιτυχίας των ΜΜΕ

Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι συνεχώς ιδρύονται εύκολα νέες μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ωστόσο, όσο εύκολα μπορούν να ιδρυθούν, τόσο εύκολα μπορούν και να σταματήσουν τη λειτουργία τους. Οι παράγοντες στους οποίους στηρίζεται η επιτυχία ή η αποτυχία μια επιχείρησης μπορεί να είναι είτε ενδογενείς (παράγοντες που σχετίζονται αποκλειστικά με τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης) είτε εξωγενείς παράγοντες (παράγοντες οι οποίοι δεν σχετίζονται με την ίδια την επιχείρηση αλλά με το περιβάλλον στο οποίο αυτή λειτουργεί και αναπτύσσεται)

Οι βασικότεροι παράγοντες οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν στην επιτυχία μιας ΜΜΕ μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής (Μαντζάρης, 2006):

- Η σκληρή δουλειά του ιδιοκτήτη και η αποτελεσματική διοίκηση.
- Η ύπαρξη επαρκούς ζήτησης.
- Η τύχη.

Ειδικότερα, οι παράγοντες αυτοί μπορούν να αναλυθούν ως εξής (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001):

Προσωπικοί παράγοντες

Σε κάθε μικρομεσαία επιχείρηση, χαρακτηριστικά όπως η ποιότητα, η τιμή, η εξυπηρέτηση αλλά και γενικά όλες οι δραστηριότητες και οι διαδικασίες που σχετίζονται με την επιχείρηση, εξαρτώνται άμεσα από τις ιδέες, τις γνώσεις, τη στρατηγική και γενικά από τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του επιχειρηματία. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η ικανότητα ή ανικανότητα του επιχειρηματία αποτελεί και ικανότητα ή ανικανότητα της ίδιας της επιχείρησης.

Επιμόρφωση και Πείρα

Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι η ίδρυση της κατάλληλης επιχείρησης, οι χρηματοοικονομικές ανάγκες της, ο καθορισμός των αναγκών σχετικά με τον εξοπλισμό, τις πρώτες ύλες, η επιλογή του κατάλληλου προσωπικού, οι οργανωτικοί και διοικητικοί μηχανισμοί και η επιλογή του καταλληλότερου τόπου για την εγκατάσταση της επιχείρησης, είναι σχεδόν ακατόρθωτο να πραγματοποιηθούν από ένα άτομο με έλλειψη της απαραίτητης μόρφωσης και πείρας. Οι αποφάσεις σε όλα τα παραπάνω ζητήματα, αλλά και σε πολλά περισσότερα, είναι καθοριστικής σημασίας και δεν μπορεί να λαμβάνονται παρορμητικά, έπειτα από επιρροές και επιθυμίες συγγενών και φίλων, και

γενικά χωρίς στρατηγική, σκέψη και γνώσεις. Η έλλειψη επιμόρφωσης και πείρας συνήθως οδηγεί σε ανεπιτυχείς επιχειρήσεις με μικρό κύκλο ζωής (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

Εξασφάλιση των αναγκαίων κεφαλαίων

Τα αναγκαία κεφάλαια τα οποία καλούνται να εξασφαλίσουν οι ΜΜΕ κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- i. Μακροπρόθεσμα δάνεια που αφορούν τα κεφάλαια για τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης και τα βραχυπρόθεσμα δάνεια που αφορούν τα κεφάλαια για τη λειτουργία της ΜΜΕ.
- ii. Εξασφάλιση και διατήρηση της πιστοληπτικής ικανότητας σε περιπτώσεις που παρουσιαστούν σοβαρές οικονομικές ανάγκες και είναι απαραίτητος ο δανεισμός από εξωτερικούς φορείς.
- iii. Εξασφάλιση των απαραίτητων ποσών, τα οποία είναι μικρά, με χαμηλό τόκο, ώστε να καλυφθούν οι τρέχουσες ανάγκες.

Με βάση όλα τα παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία μιας επιχείρησης είναι η απόκτηση των απαραίτητων χρηματοοικονομικών γνώσεων και εμπειριών από την πλευρά του επιχειρηματία, ώστε να αντιμετωπίσει επιτυχώς όλες τις οικονομικές ανάγκες και τα οικονομικά προβλήματα που ενδεχομένως προκύψουν (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

Επιλογή του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού

Στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, λόγω της έλλειψης του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού, οι ευκαιρίες για εξειδίκευση είναι πολύ περιορισμένες, όπως για παράδειγμα εξειδίκευση στην παραγωγή, στις πωλήσεις και στα οικονομικά. Αυτό σημαίνει ασφαλώς ότι είναι αδύνατη η αποτελεσματική εφαρμογή του μάνατζμεντ.

Η προσέλευση ικανών στελεχών με γνώσεις και εμπειρία προϋποθέτει την ύπαρξη υψηλών απολαβών και ευκαιρίες εξέλιξης και προαγωγής. Για το λόγο αυτό, και τα κέρδη της επιχείρησης πρέπει να είναι ανάλογα και να προσφέρονται πολλές ευκαιρίες εξέλιξης και ανέλιξης. Ωστόσο, καθοριστικός παράγοντας για τα προαναφερόμενα, είναι ο ίδιος ο επιχειρηματίας, αφού όλα εξαρτώνται από το βαθμό κατανόησης, γνώσης και εκτίμησης των σύγχρονων μεθόδων του μάνατζμεντ. Οι περισσότεροι ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων αδυνατούν να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τις μεθόδους αυτές και εν τέλει δεν δημιουργούνται οι κατάλληλες

θέσεις για την αναζήτηση και προσέλκυση των κατάλληλων στελεχών. Επιπλέον, δεν είναι λίγοι οι επιχειρηματίες που νιώθουν ανασφαλείς και δυσανασχετούν όταν βρίσκονται δίπλα σε εξειδικευμένα άτομα με περισσότερες γνώσεις από αυτούς. Από την άλλη πλευρά όμως, μια καλά οργανωμένη ΜΜΕ με έναν "σύγχρονο" επιχειρηματία αποτελεί ένα πόλο έλξης ικανών στελεχών. Σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις προσφέρονται πολλές ευκαιρίες για τα στελέχη. Παράλληλα τα στελέχη έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν μεγάλη πείρα, αρκετά μεγαλύτερη ακόμα και από αυτή που θα τους προσφερόταν σε μια μεγάλη επιχείρηση. Ακόμα και το γεγονός ότι οι μισθοί στις ΜΜΕ δεν μπορούν να συγκριθούν με τους μισθούς που παρέχονται στις μεγάλες επιχειρήσεις, μπορεί να ξεπεραστεί αν προσφερθεί συμμετοχή στα κέρδη ή κάποιο ποσοστό συμμετοχής στη διοίκηση (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

Οργανόγραμμα και καθορισμός καθηκόντων και αρμοδιοτήτων

Το οργανόγραμμα αποτελεί το πρώτο βήμα της οργανωτικής δομής και είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Το αμέσως επόμενο βήμα είναι ο καθορισμός και η περιγραφή των καθηκόντων, των υποχρεώσεων και των αρμοδιοτήτων του κάθε υπαλλήλου ξεχωριστά, όπως επίσης και του ίδιου του επιχειρηματία. Αυτό σημαίνει απλούστερα ότι το οργανόγραμμα καθορίζει το "ποιος είναι ποιος" και περιγράφει τη θέση εργασίας, δηλαδή δείχνει το "ποιος κάνει τί" σε σχέση με τους άλλους (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

Επισήμανση σκοπών και στόχων (Προγραμματισμός)

Με βάση τον σκοπό κάθε επιχείρησης γίνεται αντιληπτή η φιλοσοφία της κάθε επιχείρησης, όπως αυτή πηγάζει από τον ίδιο τον επιχειρηματία. Οι στόχοι που έχει θεσπίσει η κάθε επιχείρηση πρέπει να είναι ξεκάθαροι, ώστε να μπορούν να αναλυθούν και να πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες ενέργειες για την πραγματοποίησή τους και την επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων και την επιτυχία της ΜΜΕ (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

Δημιουργία Συστήματος Πληροφόρησης και Ελέγχου

Πρέπει συνεχώς να αναπτύσσεται ένα σύστημα ελέγχου και πληροφόρησης σχετικά με διάφορα ζητήματα που αφορούν τη λειτουργία της επιχείρησης. Μέσω του

συστήματος αυτού, λαμβάνονται οι απαραίτητες αποφάσεις σχετικά με την πορεία και τη λειτουργία της επιχείρησης. Παράλληλα, πραγματοποιούνται και έλεγχοι, όπως για παράδειγμα στα ίδια κεφάλαια, στις πρώτες ύλες, στην παραγωγή, στο προσωπικό, κλπ. Έτσι η επιχείρηση δεν θα οδηγηθεί σε αποκλίσεις από τους αρχικούς της στόχους ή σε περιπτώσεις που θεωρηθεί αναγκαίο θα θεσπιστούν νέοι στόχοι.

Αλλαγή της νοοτροπίας του επιχειρηματία και του εργαζόμενου

Οι ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων συνήθως δεν διαθέτουν τις κατάλληλες διοικητικές και οργανωτικές γνώσεις. Για το λόγο αυτό, εκτός από το να γίνει ο ίδιος μάνατζερ, η άλλη επιλογή του επιχειρηματία είναι να προσλάβει μάνατζερς. Ωστόσο, για να γίνει ο ίδιος μάνατζερ απαιτείται συνεχής και συστηματική επιμόρφωση. Απαραίτητη προϋπόθεση, ανεξάρτητα από την επιλογή του, είναι ο επιχειρηματίας να υιοθετήσει τρεις βασικές αρχές του μάνατζμεντ, οι οποίες είναι:

- i. *Εκχώρηση εξουσίας*: Αφορά την ανάθεση μέρος των αρμοδιοτήτων από τον επιχειρηματία στους υφιστάμενους.
- ii. *Συμμετοχή των εργαζομένων*: Αφορά τη συμμετοχή των υφισταμένων στη λήψη των αποφάσεων.
- iii. *Παροχή κινήτρων*: Αφορά τις ευκαιρίες και τα κίνητρα που παρέχονται για καλύτερες απολαβές και άνοδο στην ιεραρχία της επιχείρησης. Αυτό, ωστόσο, δεν είναι εύκολο, και απαιτεί ιδιαίτερα προσπάθεια από τον εργαζόμενο και σημαντική επιμόρφωση, συνέπεια, κλίμα συνεργασίας, εργατικότητα και υπευθυνότητα. Όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι αρκετά δύσκολο να προκύψουν, αλλά είναι απαραίτητα για την επιτυχή πορεία μιας μικρομεσαίας επιχείρησης (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

2.6.2 Λόγοι αποτυχίας των ΜΜΕ

Η αποτυχία μιας επιχείρησης έχει σοβαρές επιπτώσεις σε όλους όσους σχετίζονται με αυτή, δηλαδή τους ιδιοκτήτες, τους πελάτες, τους συνεργάτες, τους προμηθευτές, τους χρηματοδότες. Γενικά, έχει παρατηρηθεί ότι ο βασικότερος λόγος αποτυχίας των

μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι η μεγάλη ευκολία τους στο να δημιουργηθούν και να εισέλθουν στην αγορά (Δερβετσιώτης, 2007).

Κάθε επιχείρηση, ανεξάρτητα από το αν είναι μικρή ή μεγάλη, διαθέτει κίνδυνο αποτυχίας. Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί ότι μεγαλύτερο κίνδυνο διαθέτουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις κλείνουν πριν καν αρχίσουν τη λειτουργία τους. Ο κίνδυνος αποτυχίας όμως διαφοροποιείται σε κάθε επιχειρηματικό κλάδο, με το μεγαλύτερο ποσοστό αποτυχίας να παρατηρείται στο εμπόριο.

Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι οι οικονομικές συνθήκες που επικρατούν σε μια χώρα, και κυρίως η οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα (υψηλός πληθωρισμός και ανεργία), αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχία ή αποτυχία μιας νέας ή υπάρχουσας μικρομεσαίας επιχείρησης. Ωστόσο, από διάφορες μελέτες που πραγματοποιήθηκαν κατά καιρούς προέκυψε το συμπέρασμα ότι καθοριστικός παράγοντας που οδηγεί στην επιτυχία ή αποτυχία μιας μικρομεσαίας επιχείρησης είναι η απουσία μεθόδων και ικανοτήτων από την πλευρά των ανθρώπων (κυρίως των ιδιοκτητών) για οργάνωση, δηλαδή η απουσία μάνατζμεντ (Δερβετσιώτης, 2007). Ειδικότερα, η αποτυχία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων οφείλεται (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001):

- i. Έλλειψη εμπειρίας σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης της επιχείρησης.
- ii. Έλλειψη ικανοτήτων και προσωπικών εφοδίων για την αποτελεσματική διοίκηση της επιχείρησης.

Με βάση λοιπόν τους παραπάνω δύο βασικούς λόγους αποτυχίας, προκύπτουν τα ακόλουθα προβλήματα, τα οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν οι μικρομεσαίοι επιχειρηματίες:

- Εγκαθίδρυση της επιχείρησης με έλλειψη των απαιτούμενων κεφαλαίων.
- Επιλογή ακατάλληλου τόπου εδραίωσης της επιχείρησης.
- Επιλογή ακατάλληλης μορφής της επιχείρησης.
- Αδυναμία αποτύπωσης και προγραμματισμού των στόχων.

Έτσι, οι μικρομεσαίοι επιχειρηματίες καταλήγουν στο να αδυνατούν να αποκτήσουν έσοδα και να μπορούν μόνο να καλύψουν τα καθημερινά τους έξοδα. Ειδικότερα, τα αίτια αποτυχίας μιας μικρομεσαίας επιχείρησης, ή αλλιώς τα προβλήματα που αυτή αντιμετωπίζει και οδηγείται στην αποτυχία είναι:

- Προβλήματα ή λόγοι αποτυχίας τα οποία αφορούν αποκλειστικά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αντίθετα με προβλήματα που επηρεάζουν το σύνολο των επιχειρήσεων.
- Προβλήματα ή λόγοι αποτυχίας που οφείλονται σε εξωτερικούς παράγοντες.

Ωστόσο, σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι όση προσπάθεια και να γίνει για την ταξινόμηση των αιτιών αποτυχίας, κάτι τέτοιο είναι αδύνατον να πραγματοποιηθεί. Παρακάτω γίνεται μια προσπάθεια να ταξινομηθούν οι αιτίες και τα προβλήματα, κάτι που ασφαλώς λόγω της πληθώρας τους αποτελεί απλά ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001):

i. Προσωπικοί παράγοντες

- Απουσία των απαραίτητων γνώσεων.
- Άρνηση του μικρομεσαίου επιχειρηματία ως προς κάθε είδους συμβουλή.
- Εστίαση του μικρομεσαίου επιχειρηματία σε παραδοσιακούς τρόπους λειτουργίας της επιχείρησης.
- Επανάπαυση του επιχειρηματία σε κάθε είδους στασιμότητα.

ii. Απουσία κατάλληλου σχεδιασμού

- Απουσία της απαραίτητης γνώσης για τον τρόπο που θα δημιουργηθεί και θα εδραιωθεί η επιχείρηση.
- Αδυναμία αποτελεσματικού ελέγχου της οικονομικής κατάστασης και της έγκαιρης αντίληψης οικονομικών προβλημάτων.
- Έλλειψη της ικανότητας να αντιλαμβάνεται πότε ένα λάθος είναι σοβαρό και πότε αμελητέο.

iii. Απουσία της απαραίτητης χρηματοδότησης

- Απουσία του απαραίτητου κεφαλαίου για την ίδρυση και λειτουργία της επιχείρησης.
- Απουσία του κατάλληλου κεφαλαίου για την αντιμετώπιση λαθών και προβλημάτων.
- Απουσία του απαραίτητου κεφαλαίου για την αγορά των κατάλληλων πρώτων υλών, με στόχο την επίτευξη της καλύτερης τιμής.

iv. Απουσία σύγχρονων μεθόδων

- Απουσία κατάλληλων μεθόδων για τον έλεγχο των δαπανών.

- Απουσία κατάλληλων μεθόδων για τον έλεγχο των αποθεμάτων.
- Απουσία κατάλληλων μεθόδων για τον έλεγχο των υπαλλήλων.
- Απουσία του κατάλληλου σύγχρονου εξοπλισμού.

v. Παράγοντες που σχετίζονται με τους ανταγωνιστές

- Υπερτέρηση των ανταγωνιστών εξαιτίας της αποκλειστικής εκμετάλλευσης πρώτων υλών ή/και προϊόντων.
- Μεγαλύτερες ικανότητες των ανταγωνιστών ως προς την οργάνωση και τη διοίκηση.

vi. Έλλειψη απαραίτητων εφοδίων-γνώσεων από το προσωπικό

- Αδυναμία να καταβληθούν στο προσωπικό αποδοχές οι οποίες να είναι “ανταγωνιστικές” (Ηγουμενάκης και Λύτρας, 2001).

vii. Αδυναμία πραγματοποίησης έρευνας σχετικά με την τεχνολογία

- Λόγω του μεγέθους τους, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αδυνατούν να προσλάβουν το κατάλληλο προσωπικό-ερευνητές σχετικά με τις τεχνολογικές εξελίξεις.

2.7 Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στο μέλλον

Ιδιαίτερα σημαντικό όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι να γίνει αντιληπτή η μεγάλη σημασία τους, τόσο εντός της Ελλάδας όσο και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μπορεί να οδηγήσει σε εξαιρετικής σημασίας θετικά αποτελέσματα τόσο στην ελληνική οικονομία όσο και στην οικονομία της Ευρώπης αλλά και σε παγκόσμια κλίμακα. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλές χώρες στηρίζουν την οικονομία τους σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και σε εξαγωγές που αυτές πραγματοποιούν. Για το λόγο αυτό, κρίνεται απαραίτητη η βοήθεια (οικονομική κυρίως) και η κατάλληλη ενημέρωση των επιχειρηματιών από το κράτος αλλά και η παροχή της κατάλληλης εκπαίδευσης με στόχο τη δημιουργία μιας κερδοφόρας μικρομεσαίας επιχείρησης με αντοχή στο χρόνο. Έτσι, θα ενισχυθεί και η οικονομία της χώρας, κάτι το οποίο είναι απαραίτητο στη σημερινή εποχή λόγω της οικονομικής ύφεσης που αντιμετωπίζει η Ελλάδα. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ελάσσοнос σημασίας επιχειρήσεις. Παράλληλα, δεν πρέπει να εστιάζεται η προσοχή μόνο στις μεγάλες

επιχειρήσεις και στις βιομηχανίες, αφού και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να ενισχύσουν εξίσου σημαντικά την εθνική οικονομία.

Στην Ελλάδα, έχει συζητηθεί σε μεγάλο βαθμό το θέμα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Το κράτος έχει υποβάλει υψηλή φορολογία, δεν παρέχει οικονομική ενίσχυση και δεν προσφέρει τα κατάλληλα εκπαιδευτικά προγράμματα για την αποτελεσματική εκπαίδευση του προσωπικού. Όλα αυτά ασφαλώς οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει η κατάλληλη στήριξη από το κράτος. Ωστόσο, παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Ελλάδα στο μέλλον, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν έναν βασικό παράγοντα για την ενίσχυση της εθνικής οικονομίας και την έξοδο από την κρίση (Δερβετσιώτης, 2007).

Κεφάλαιο 3: Παγκόσμια οικονομική κρίση

3.1 Εννοιολογική προσέγγιση της οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση είναι μια έννοια η οποία αναφέρεται στην καθοδική πορεία μιας οικονομίας. Αναφέρεται δηλαδή σε μια οικονομία οι οποία βρίσκεται σε διαρκή συρρίκνωση (European Commission, 2009). Για την καλύτερη προσέγγιση

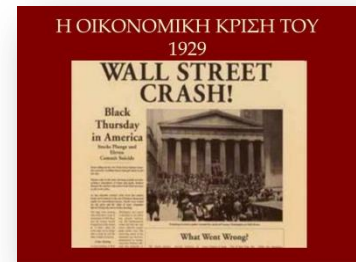
της συγκεκριμένης έννοιας, γίνεται χρήση πολλών εννοιών από τη θεωρία των οικονομικών διακυμάνσεων, δηλαδή των αυξομειώσεων που υφίσταται η οικονομία μιας χώρας.

Πιο συγκεκριμένα, η έννοια του όρου «οικονομική κρίση» αποδίδεται ως ένα ιδιαίτερα σημαντικό φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία υφίσταται διαρκή και αντιληπτή συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας ή των διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές και οι επενδύσεις.

Η οικονομική κρίση είναι μια πολυδιάστατη έννοια, γεγονός που εξηγεί το ότι έχουν δοθεί ποικίλοι ορισμοί ώστε να γίνει κατανοητό το περιεχόμενό της.. Σύμφωνα με τους Rosenthal, Charles και Hart (1989), η κρίση είναι *«μία σοβαρή απειλή κατά της υφιστάμενης δομής, των θεμελιωδών αρχών και κανόνων του κοινωνικού συστήματος, η οποία επιβάλλει τη λήψη κρίσιμων αποφάσεων εντός περιορισμένου χρόνου και υπό συνθήκες αβεβαιότητας»* (Rosenthal, Charles & Hart, 1989). Επιπλέον σύμφωνα με τους Erol, Apak, Atmaca & Öztürk, 2011, *«η οικονομική κρίση προκύπτει από την διατάραξη της οικονομικής ισορροπίας και την εξασθένηση όλων των οικονομικών παραγόντων εξαιτίας ξαφνικών και απροσδόκητων γεγονότων που εμφανίζονται λόγω τοπικών ή παγκόσμιων αιτιών», όπως τα οικονομικά και διοικητικά προβλήματα, η διαφθορά, η διατάραξη του φορολογικού συστήματος, τα προβλήματα πληρωμής του εξωτερικού χρέους, η αδυναμία εισαγωγής αρκετού εξωτερικού κεφαλαίου, προβλήματα ανεργίας ή ακόμα και φυσικές καταστροφές»* (Erol, Apak, Atmaca & Öztürk, 2011).

3.2 Οικονομικές κρίσεις του παρελθόντος

3.2.1 Παγκόσμια οικονομική ύφεση 1929

Η οικονομική ύφεση του 1929 είναι μία δυσμενής κατάσταση που αντιμετώπισαν πολλές χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο. Πολλές χώρες βρέθηκαν αντιμετώπιες με τη συγκεκριμένη κρίση. Οι πιο τυχερές, βρέθηκαν στη δυσμενή αυτή θέση μόνο για ένα έως δύο χρόνια, ενώ πολλές ήταν και οι χώρες που αντιμετώπισαν την κατάσταση αυτή για περίπου δέκα χρόνια. Η παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929 θεωρείται ως η μεγαλύτερη οικονομική κρίση που εμφανίστηκε στη σύγχρονη ιστορία. Στη σημερινή εποχή είναι ένα πολύ σημαντικό παράδειγμα το οποίο αποδεικνύει περίτρανα το πόσο δυσάρεστη και οδυνηρή μπορεί να είναι μια οικονομική καταστροφή και πόσο σημαντικές είναι οι επιπτώσεις της. Η οικονομική αυτή κρίση, ή αλλιώς "Μεγάλη Ύφεση", όπως χαρακτηρίστηκε από πολλούς αναλυτές και οικονομολόγους, ήταν αποτέλεσμα του χρηματιστηριακού κραχ, το οποίο άρχισε να παρατηρείται στις 24 Οκτωβρίου 1929. Το χρηματιστηριακό κραχ είχε αρκετές αρνητικές επιπτώσεις, μεταξύ των οποίων ήταν και ο εξαναγκασμός πολλών ανθρώπων ώστε να πουλήσουν μετοχές που διέθεταν σε τρομακτικά χαμηλές τιμές.

Όσον αφορά τους λόγους που συνέβαλαν στη εμφάνιση του αρνητικού αυτού φαινομένου, η κυριότερη αιτία θεωρείται η αστάθεια που επικρατούσε στην οικονομία των ΗΠΑ, αφού η οικονομική ύφεση ξεκίνησε από τις ΗΠΑ. Η παραγωγή μεγάλης ποσότητας πρώτων υλών και αγροτικών προϊόντων είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξει μεγάλη πτώση των τιμών και να μειωθεί η αγοραστική δύναμη των αγροτών. Έτσι, άρχισε να εμφανίζεται μια προσφορά που ξεπερνούσε τη ζήτηση, με αποτέλεσμα την κατάρρευση της Wall Street και την απώλεια συνολικά 40 δις. δολαρίων από πολλούς επενδυτές.

Η οικονομική κρίση, η οποία ξεκίνησε από τις ΗΠΑ, επεκτάθηκε γρήγορα και στην Ευρώπη. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι οι οικονομίες των ευρωπαϊκών χωρών ήταν ήδη ασταθείς και συρρικνωμένες από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ειδικότερα, το εμπόριο στη Βρετανία και τη Γερμανία είχε πληγεί σημαντικά. Παράλληλα, οι μεγάλες απαιτήσεις από την πλευρά των ΗΠΑ για την έγκαιρη και συστηματική αποπληρωμή των δανείων των ευρωπαϊκών χωρών ενίσχυσε περισσότερο την αρνητική αυτή κατάσταση. Στην Ευρώπη, οι πρώτες χώρες που ήρθαν αντιμετώπιες με την οικονομική ύφεση ήταν η Γερμανία και η Αυστρία. Εν συνεχεία, η κρίση επεκτάθηκε σε διάφορους οικονομικούς κλάδους στην

Ευρώπη, όπως τράπεζες και επιχειρήσεις, οι οποίες άρχισαν να καταρρέουν, με τον αριθμό των ανέργων να αγγίζει τα 30 εκατομμύρια.

Η οικονομική ύφεση, όπως προαναφέρθηκε, κράτησε από ένα έως δέκα χρόνια σε κάθε χώρα. Στις ΗΠΑ, η έξοδος από την κρίση ταυτίστηκε με το έναυσμα της πολεμικής οικονομίας του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, περίπου το 1939 (Βικιπαιδεία, 2015, Παγκόσμια Οικονομική Ύφεση 1929). Βλέπουμε λοιπόν, ότι η οικονομική κρίση του 1929, αποτελεί ένα σημαντικό φαινόμενο ύφεσης, το οποίο ξεκίνησε από τις ΗΠΑ, επεκτάθηκε στην Ευρώπη και οδήγησε σε πολύ αρνητικές συνέπειες. Αυτό δικαιολογεί το γεγονός πως αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα οικονομικής ύφεσης.

3.2.2 Η "Μαύρη Δευτέρα" του 1987

Η ονομασία "Μαύρη Δευτέρα", η οποία είναι γνωστή και ως Κραχ 1987) αναφέρεται σε μια ιδιαίτερα σημαντική ημέρα κατά την οποία ο δείκτης Dow Jones σημείωσε πτώση κατά 22.6%. Την ημέρα αυτή, τη Δευτέρα 19 Οκτωβρίου 1987, παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη πτώση που έχει παρατηρηθεί μέχρι σήμερα σε δείκτη του χρηματιστηρίου. Εκτός από το γεγονός ότι η πτώση αυτή έγινε ξαφνικά μέσα σε μία ημέρα, δεν περιορίστηκε μόνο στις ΗΠΑ. Ήταν μία πτώση η οποία εξαπλώθηκε παγκόσμια. Ειδικότερα, μέχρι το τέλος Οκτωβρίου 1987, τα χρηματιστήρια της Αυστραλίας παρουσίασαν πτώση 41,8%, του Καναδά κατά 22,5%, στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά 26,4% και στο Χονγκ Κονγκ κατά 45,8%, έχοντας ως αποτέλεσμα το κλείσιμο του χρηματιστηρίου για τέσσερις ημέρες. Ωστόσο, το χρηματιστήριο του Χονγκ Κονγκ ήταν εκείνο που επηρεάστηκε περισσότερο από όλα τα υπόλοιπα χρηματιστήρια σε παγκόσμια κλίμακα κατά τη διάρκεια του Κραχ (Wikipedia, 2015, Black Monday 1987).

Σύμφωνα με ειδικούς, ο λόγος που οδήγησε στο Κραχ ήταν η υπερβολική αισιοδοξία που υπήρχε όταν οι τιμές στο χρηματιστήριο ήταν υψηλές. Ειδικότερα, μεταξύ της δεκαετίας 1975-1985 ο αριθμός των άμεσων επενδύσεων στο χρηματιστήριο των ΗΠΑ διπλασιάστηκε. Παράλληλα, την ίδια περίοδο, σημειώθηκε σημαντική αύξηση (αύξηση κατά 35 εκατομμύρια) των ατόμων που κατείχαν μετοχές έμμεσα, δηλαδή μέσω συνταξιοδοτικών ταμείων, τραπεζών ή ασφαλιστικών φορέων. Όσο υψηλότερες ήταν οι τιμές στο χρηματιστήριο τόσο περισσότεροι ήταν οι επενδυτές. Ωστόσο, αρκετοί επενδυτές άργησαν

να επενδύσουν, διέθεσαν μεγάλα χρηματικά ποσά και δεν κατάφεραν να αποσύρουν γρήγορα τα χρήματά τους όταν έγινε η μεγάλη πτώση στο χρηματιστήριο (Faitatzoglou, 2011).

Μετά το Κραχ του 1987, επικρατούσε μια αίσθηση αβεβαιότητας και αστάθειας. Για το λόγο αυτό οι αγορές σε παγκόσμιο επίπεδο περιορίστηκαν, όπως και κάθε είδους εμπορική συναλλαγή. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της κρίσης αυτής δεν ήταν τόσο τραγικά όσο τα αποτελέσματα του Κραχ του 1929. Παρά τη σοβαρότητα της κατάστασης, η οικονομία των ΗΠΑ αποδείχτηκε πιο ανθεκτική στη συγκεκριμένη κρίση. Παράλληλα, άμεση ήταν και η παρέμβαση της αμερικανικής κυβέρνησης και της κεντρικής τράπεζας των ΗΠΑ, οι οποίες διέθεσαν μεγάλα χρηματικά ποσά στην αγορά για την ενίσχυση των τραπεζών, τη μείωση των επιτοκίων και την παροχή δανείων σε επιχειρήσεις που βρίσκονταν στα πρόθυρα κατάρρευσης. Παρόλα αυτά, η κρίση αυτή ήταν το έναυσμα για τη νέα μείωση της οικονομικής δραστηριότητας που παρατηρήθηκε σε διεθνές επίπεδο τη χρονική περίοδο 1989-1992) (Wikipedia 2015, Black Monday 1987).

3.2.3 Η ασιατική κρίση του 1997

Η ασιατική κρίση εμφανίστηκε το 1997, στη νοτιανατολική Κορέα. Ειδικότερα, η κρίση ξεκίνησε από την Ταϊλάνδη και γρήγορα επεκτάθηκε στην Ινδονησία και τη Μαλαισία. Παράλληλα, η Ιαπωνία διένυε ήδη μια περίοδο ύφεσης, διαψεύδοντας τις προσδοκίες που υπήρχαν για την ανάδειξή της σε ηγεμονική δύναμη. Στη συνέχεια, η κρίση αυτή επεκτάθηκε βόρεια, επηρεάζοντας αρνητικά την οικονομία της Ρωσίας, η οποία ήταν ήδη στα πρόθυρα κατάρρευσης. Έπειτα, η κρίση επεκτάθηκε ακόμα περισσότερο, πλήττοντας χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπως τη Βραζιλία και την Αργεντινή.

Όσον αφορά τα αίτια της κρίσης αυτής, ειδικοί κατέληξαν στο συμπέρασμα πως η κρίση προκλήθηκε εξαιτίας των ξέφρενου ρυθμού επενδύσεων σε συνδυασμό με τα ελλείμματα που υπήρχαν στον προϋπολογισμό των χωρών της Ασίας. Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να συγκρατηθεί η συναλλαγματική ισοτιμία με το δολάριο. Έτσι άρχισε μια σημαντική πτώση στα χρηματιστήρια και μια αναστάτωση στην αγορά.

Τα αρνητικά αποτελέσματα που επέφερε η κρίση συνεχίστηκαν μέχρι και το 1998. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι στις Φιλιππίνες η ανάπτυξη άγγιξε το μηδέν, ενώ μόνο η Σιγκαπούρη και η Ταϊβάν ήταν οι χώρες που κατόρθωσαν να αποφύγουν τις σημαντικές συνέπειες της κρίσης αυτής, κάτι που ασφαλώς δεν σημαίνει ότι δεν επηρεάστηκαν καθόλου. Από το 1998 και μετά αρχίζει να ξεπερνιέται η κρίση αυτή, ώσπου

το 1999 αρχίζουν να παρουσιάζονται τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης στις οικονομίες των Ασιατικών χωρών και να εγκαθίσταται ένα κλίμα αισιοδοξίας και εμπιστοσύνης ως προς τις αγορές (Wikipedia, 2015, Asian financial crisis).

3.2.4 Η "φούσκα" των μετοχών υψηλής τεχνολογίας

Προς τα τέλη της δεκαετίας του '90, υπήρχε μια μεγάλη συμπάθεια και ενθουσιασμός ως προς τις εταιρίες του διαδικτύου, παρά το γεγονός ότι η κερδοφορία τους δεν ήταν υψηλή. Λίγο αργότερα, και συγκεκριμένα το 2000, το φαινόμενο αυτό έφτασε στην κορύφωση, όταν ο όμιλος Time Warner εξαγοράστηκε από την AOL έναντι του τρομερά υψηλού χρηματικού ποσού των 200 εκατ. δολαρίων. Ωστόσο, μόλις δύο μήνες αργότερα, ο δείκτης μετοχών τεχνολογίας Nasdaq μέχρι τον Οκτώβριο του 2002 έχασε το 78% της αξίας του. Αυτό ασφαλώς το γεγονός είχε πολύ μεγάλες συνέπειες. Η οικονομία των ΗΠΑ άρχισε να συρρικνώνεται, με τις επενδύσεις να εμφανίζουν επίσης σημαντική πτώση. Ωστόσο, σημαντική ήταν η έγκαιρη παρέμβαση της Fed, με τη βοήθεια της οποίας κατά τη διάρκεια του 2001 τα επιτόκια μειώθηκαν από το 6,25% στο 1%. Το γεγονός αυτό βοήθησε την οικονομία των ΗΠΑ να ανακάμψει (Μαρμάρου, 2008).

3.3 Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση (2007-2009)

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση 2007-2009 αποτελεί τη μεγαλύτερη διεθνή κρίση μετά τη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Η εμφάνισή της παρατηρήθηκε για πρώτη φορά στις ΗΠΑ λόγω προβλημάτων στην αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης, ωστόσο γρήγορα απέκτησε διεθνή χαρακτήρα, επηρεάζοντας το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι οικονομίες πολλών χωρών κλονίστηκαν και τα ποσοστά ανεργίας και ανασφάλειας εκτοξεύτηκαν στα ύψη. Έτσι, οι κυβερνήσεις, οι κεντρικές τράπεζες, επιχειρηματίες, επενδυτές και οι ίδιοι οι καταναλωτές αναζητούσαν τρόπους διεξόδου από την κρίση αυτή. Για το λόγο αυτό λήφθηκαν πολλά και σκληρά μέτρα και εφαρμόστηκαν πολιτικές οι οποίες πριν την κρίση δεν θα σκεφτόταν κανείς ότι μπορούσε να εφαρμοστούν. Η αίσθηση βεβαιότητας που υπήρχε, η ευημερία και η σταθερότητα των οικονομιών εξαφανίστηκε από τη σοβαρότητα της κρίσης. Ήταν η δεύτερη φορά στην ιστορία που οι οικονομίες χωρών σε παγκόσμια κλίμακα βρέθηκαν αντιμέτωπες

με τόσο μεγάλο κίνδυνο. Η πρώτη τέτοια πρόκληση ήταν η μεγάλη ύφεση του 1929, η οποία αναλύθηκε προηγουμένως.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι ως βασικά χαρακτηριστικά της κρίσης αυτής θεωρούνται ο κίνδυνος κατάρρευσης των τραπεζών, η πώληση τραπεζών σε χαμηλό κόστος αλλά και η άσκηση νομισματικής πολιτικής από τις Κεντρικές Τράπεζες. Στόχος της νομισματικής πολιτικής ήταν η διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ωστόσο, συστήματα τα οποία εκτέθηκαν σε ομόλογα, δηλαδή σε κρατικούς παρεμβατισμούς μέσω σχεδίων με στόχο την αντιμετώπιση της κρίσης πριν αυτή επεκταθεί στην οικονομία των χωρών, επλήγησαν σημαντικά (Βικιπαιδεια, 2015, Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση 2007-2008).

3.4 Αιτίες της οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση είναι ένα φαινόμενο το οποίο οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Οι διακυμάνσεις της οικονομίας των χωρών μπορεί να οφείλεται είτε σε οικονομικούς παράγοντες (ενδογενείς) είτε σε μη οικονομικούς (εξωγενείς) είτε σε συνδυασμό αυτών.

Οι ενδογενείς παράγοντες αναφέρονται σε παράγοντες οι οποίοι δημιουργούνται και επενεργούν μέσα στο οικονομικό σύστημα. Τέτοιου είδους παράγοντες είναι για παράδειγμα η αύξηση των επενδύσεων κατά την έξοδο από την κρίση, η μειωμένη αγοραστική δύναμη των καταναλωτών μιας περιοχής κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, η αστάθεια και τα προβλήματα που σχετίζονται με την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών

Όσον αφορά τους εξωγενείς παράγοντες, σε αυτούς συγκαταλέγονται τα απρόσμενα γεγονότα που βρίσκονται εκτός του συστήματος λειτουργίας της οικονομίας. Ωστόσο, όταν τα γεγονότα αυτά εμφανιστούν, εισχωρούν εντός του οικονομικού συστήματος και οδηγούν σε διακυμάνσεις της οικονομίας, δηλαδή οδηγούν σε αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας. Τέτοιου είδους παράγοντες είναι για παράδειγμα οι σεισμοί, οι πόλεμοι και οι πλημμύρες (Παπαηλίας, 2011).

Για την πληρέστερη κάλυψη του θέματος των αιτιών των οικονομικών κρίσεων, παρακάτω παρατίθενται οι τρεις κυρίαρχες σχολές επιστημονικών σκέψεων που αφορούν τα αίτια αυτά. Οι τρεις αυτές οικονομικές σχολές σκέψης είναι:

- a) Η Νεοκλασική σχολή, με βάση την οποία αναφέρεται ότι ο ελεύθερος καπιταλισμός, χωρίς καμία παρέμβαση από το κράτος, συμβάλει στην κοινωνική ευημερία. Σε

πολιτικό επίπεδο, η θεωρία αυτή υποστηρίζει πολιτικές νεοφιλελευθερισμού, όπως για παράδειγμα ιδιωτικοποιήσεις και μείωση των δαπανών του κράτους.

- b) Η Κεϋνσιανή σχολή οικονομικής σκέψης, με βάση την οποία αναφέρεται ότι ένας καπιταλισμός με παρέμβαση από το κράτος, κατά τη διάρκεια οικονομικής ύφεσης, ενισχύει την κοινωνική ευημερία. Από πολιτικής άποψης, η συγκεκριμένη πολιτική εκφράστηκε μετά τη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970 (Keynes, 2001).
- c) Η Μαρξιστική σχολή οικονομικής σκέψης, με βάση την οποία αναφέρεται ότι το καπιταλιστικό σύστημα που επικρατεί, είτε υπάρχει κρατική παρέμβαση είτε όχι, οδηγεί στην ενίσχυση της ανισότητας, της εκμετάλλευσης και γενικά οδηγεί σε ενίσχυση της αδικίας, καθιστώντας αναγκαία την κατάργηση του συστήματος αυτού. Από πολιτικής άποψης, η πολιτική της Μαρξιστικής σχολής οικονομικής σκέψης θεωρείται ως το θεωρητικό οικονομικό πλαίσιο αναφοράς των αριστερών και κομμουνιστογενών κόμματος.

Αξίζει να σημειωθεί, με βάση τη νεοκλασική σχολή, κάθε οικονομική ύφεση θεωρείται εξωγενής του καπιταλιστικού συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι με βάση την προσέγγιση αυτή, οι οικονομικές κρίσεις μπορεί να οφείλονται σε «κακές και διεφθαρμένες» κυβερνήσεις ή σε άλλους αλλά ποτέ στο καπιταλιστικό σύστημα. Επίσης, με βάση την κεϋνσιανή προσέγγιση, η οικονομική κρίση δημιουργείται από τη μείωση των επενδύσεων και της ζήτησης. Οι κρίσεις είναι αποτέλεσμα της μείωσης της ενεργούς ζήτησης και των επενδύσεων. Τέλος, με βάση τη μαρξιστική προσέγγιση, η οικονομική ύφεση εμφανίζεται λόγω του τρόπου λειτουργίας του καπιταλιστικού συστήματος (όσο υπάρχει καπιταλισμός θα υπάρχουν και κρίσεις) (Θεοδώρου, 2010).

3.5 Συνέπειες της οικονομικής κρίσης

3.5.1 Συνέπειες στην οικονομική και κοινωνική ζωή

Οι επιπτώσεις που επιφέρει η οικονομική ύφεση διαφέρουν από χώρα σε χώρα, όπως επίσης και από το μέγεθος και τη σοβαρότητα της κρίσης. Έχει διαπιστωθεί ότι μία κρίση έχει μεγαλύτερες επιπτώσεις σε χώρες με χαμηλή ή μέση ανάπτυξη σε σχέση με τις αναπτυγμένες χώρες. Επίσης η κρίση διαφοροποιείται και στο εσωτερικό των χωρών. Αυτό

σημαίνει ότι σε άτομα που δεν διαθέτουν την κατάλληλη εκπαίδευση και εμπειρία, η οικονομική ύφεση έχει πιο δυσμενείς επιπτώσεις σε σχέση με άτομα υψηλής εκπαίδευσης ή με άτομα της μεσαίας και της ανώτερης τάξης (Stiglitz, 2006).

Ένας σημαντικός κλάδος στον οποίο επιδρά σημαντικά η οικονομική ύφεση είναι η κοινωνική ζωή. Αυτό συμβαίνει ασφαλώς λόγω της απουσίας ή της μείωσης των αποδοχών (μισθών) των πολιτών σε μία χώρα, ενισχύοντας την έλλειψη ευημερίας και την ενίσχυση της φτώχειας. Αρκετοί άνθρωποι δέχονται μεγάλες μειώσεις στο εισόδημά τους ή χάνουν εντελώς την εργασία τους, με αποτέλεσμα να επικρατεί ένα αίσθημα ανασφάλειας και αδιεξόδου και να αυξάνεται η ανεργία. Έτσι επικρατεί μια γενικότερη αναστάτωση και απογοήτευση, η οποία επηρεάζει γενικά την κοινωνική ζωή και την κοινωνική ευημερία. Όσο μεγαλύτερη είναι η κρίση που υφίσταται μια χώρα τόσο μεγαλύτερες είναι και οι επιδράσεις της στην κοινωνική ζωή, όπως είναι κατανοητό (Marmot & Bell, 2009). Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο είναι και το γεγονός ότι ο τομέας που σχετίζεται με την κοινωνική ζωή και ο οποίος πλήττεται σε μεγαλύτερο βαθμό από την οικονομική κρίση, είναι η ανεργία. Πολύ μεγάλο ποσοστό ανθρώπων βρίσκεται στη δυσμενή θέση να απολέσει την εργασία του. Παράλληλα, και οι νέοι άνθρωποι, είτε διαθέτουν πτυχία είτε όχι, αναγκάζονται να μείνουν άνεργοι, λόγω της έλλειψης θέσεων εργασίας. Μια οικονομία η οποία είναι συρρικνωμένη αδυνατεί να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης, με αποτέλεσμα η νεολαία να αδυνατεί να βρει δουλειά, ενώ ταυτόχρονα και άνθρωποι οι οποίοι εργάζονταν απολύονται, τόσο από ιδιωτικούς όσο και από δημόσιους φορείς. Έτσι, επικρατεί ανασφάλεια και αβεβαιότητα, καθώς οι μεγαλύτεροι βρίσκονται ξαφνικά χωρίς δουλειά, ενώ οι νεότεροι δεν έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους σε επαγγελματικό επίπεδο, ως ανταμοιβή για τον κόπο τους κατά τις σπουδές τους. Έτσι, οι πολίτες (είτε νέοι που έχουν τελειώσει πρόσφατα τις σπουδές τους είτε μεγαλύτεροι που έχασαν τις δουλειές τους), αναγκάζονται να μεταναστεύσουν, με στόχο την εύρεση εργασίας, την επιβίωση αλλά και την επαγγελματική εξέλιξη. Γενικά προσπαθούν να αποκτήσουν ένα καλύτερο μέλλον. Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να καταλάβουμε, ότι όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό ανεργίας σε μία χώρα που διακατέχεται από οικονομική ύφεση τόσο μεγαλύτερος είναι ο ρυθμός μετανάστευσης. Ακόμα και νέοι άνθρωποι οι οποίοι αναζητούν για πρώτη φορά θέση εργασίας, αναγκάζονται να καταφύγουν σε άλλες χώρες, ώστε να καταφέρουν να πραγματοποιήσουν τους στόχους και τις φιλοδοξίες τους, εφόσον στη γενέτειρά τους δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα λόγω της οικονομικής κρίσης.

Ένας ακόμα τομέας ο οποίος συμπεριλαμβάνεται στην κοινωνική ζωή και ο οποίος επηρεάζεται σε δραματικά μεγάλο βαθμό από την οικονομική ύφεση είναι η

εγκληματικότητα. Οι άνθρωποι, λόγω της υποβάθμισης της ποιότητας ζωής, της εξαθλίωσης και της φτώχειας που ενισχύονται με την οικονομική ύφεση, αναγκάζονται να προβούν σε εγκληματικές ενέργειες προκειμένου να επιβιώσουν. Αυτό σημαίνει ασφαλώς ότι υπάρχει μια κατάρρευση του συστήματος αξιών, με την αρνητική αυτή κατάσταση να καταλήγει ανεξέλεγκτη. Πλέον, αρχίζει να επικρατεί μια ανεξέλεγκτη εγκληματικότητα, αφού ο άνθρωπος αναγκάζεται να αναζητήσει οποιοδήποτε τρόπο επιβίωσης, αδιαφορώντας για το συνάνθρωπο και για το αν η πράξη του είναι σωστή.

Ένα εξίσου σημαντικό κομμάτι το οποίο επηρεάζεται σημαντικά από την οικονομική ύφεση είναι η ανθρώπινη συμπεριφορά. Η οικονομική κρίση επηρεάζει την ψυχολογία των ανθρώπων, ενισχύει το άγχος, την ανασφάλεια, το φόβο και την αβεβαιότητα για το μέλλον. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζονται αρνητικά και οι σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους. Τα οικονομικά προβλήματα οδηγούν σταδιακά σε κατάθλιψη, γεγονός που εμποδίζει την ομαλή συνύπαρξη του ατόμου με το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο. Πολλές φορές το άτομο που αντιμετωπίζει τέτοιου είδους προβλήματα αποξενώνεται από τον κοινωνικό περίγυρο, κλείνεται στον εαυτό του είτε παρουσιάζει επιθετική συμπεριφορά. Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο είναι και το γεγονός ότι τα κάθε είδους οικονομικά προβλήματα επιδρούν σε δραματικά μεγάλο αριθμό στην υγεία, αφού σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί η φτώχεια αποτελεί την πρώτη αιτία θανάτου σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τέλος, η οικονομική κρίση ενισχύει το ποσοστό θνησιμότητας σε μια χώρα. Οι αρνητικές επιδράσεις που επιφέρει η οικονομική ύφεση στην ψυχολογία των ανθρώπων (λόγω της ανεργίας, της μείωσης ή απώλειας του εισοδήματος, κλπ), αυξάνει σε μεγάλο βαθμό το ποσοστό των αυτοκτονιών. Ειδικότερα, έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην Ευρώπη έδειξαν ότι η οικονομική ύφεση ενισχύει τα ποσοστά θνησιμότητας, και πιο συγκεκριμένα αποδείχτηκε ότι για κάθε αύξηση 1% στην ανεργία, υπάρχει αύξηση 0,8 % στις αυτοκτονίες. Αυτό καθιστά, πλέον, την αυτοκτονία ως ένα κοινωνικό φαινόμενο (Θεοδωρόπουλος, 2010).

3.5.2 Επιπτώσεις στις Βιομηχανίες

Η οικονομική κρίση όπως είναι φυσικό επηρεάζει τόσο και τον βιομηχανικό κλάδο, αφού εν μέσω οικονομικής ύφεσης οι βιομηχανίες αναγκάζονται να μειώσουν την παραγωγική τους δραστηριότητα. Έτσι, κρίνεται σκόπιμη και η μείωση του προσωπικού, η κατανάλωση λιγότερων πρώτων υλών και η χρήση λιγότερων μεταφορικών μέσων. Έτσι ενισχύεται η

ανεργία και μειώνεται η αγοραστική δύναμη. Συνεπώς, γίνεται ένας φαύλος κύκλος, η έξοδος από τον οποίο εξαρτάται από την έξοδο από την οικονομική κρίση (Θεοδωρόπουλος, 2010).

Κεφάλαιο 4: Ελληνική οικονομική κρίση

4.1 Αιτίες της ελληνικής οικονομικής κρίσης

Η διεθνής οικονομική κρίση, η οποία αναλύθηκε προηγουμένως, ήταν το έναυσμα ώστε να προβληθούν η αστάθεια και οι διαρθρωτικές αδυναμίες που υπήρχαν στην ελληνική οικονομία. Μέσω της διεθνούς οικονομικής ύφεσης διαπιστώθηκε η έλλειψη ανταγωνιστικότητας και η οργανωτική ανεπάρκεια του κράτους. Οι δύο αυτοί παράγοντες, οι οποίοι γίνονται εμφανείς στα μεγάλα ελλείμματα της χώρας, το έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και το δημοσιονομικό έλλειμμα αποτελούν τα δύο αίτια της ελληνικής οικονομικής κρίσης. Πιο συγκεκριμένα, τα πρώτα σημάδια της ελληνικής οικονομικής κρίσης εμφανίστηκαν το δεύτερο μισό του 2009. Παρά το γεγονός ότι τα σημάδια υπήρχαν και στο πρώτο μισό του έτους, τα ελλείμματα πέρασαν απαρατήρητα, λόγω του γεγονότος ότι το ενδιαφέρον της διεθνούς αγοράς ήταν στραμμένο αλλού. Καθώς, όμως, οι διεθνείς αγορές άρχισαν να στρέφουν την προσοχή τους στα μεγάλα δημοσιονομικά βάρη που ανέλαβαν οι κυβερνήσεις με στόχο την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των οικονομιών τους, αρκετές χώρες όπως η Ελλάδα, που βρίσκονταν σε πιο δυσμενή δημοσιονομική θέση άρχισαν να δέχονται τις αρνητικές επιδράσεις της οικονομικής κρίσης. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι η έλλειψη ανταγωνιστικότητας αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα, αφού οδηγεί σε ανατίμηση της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας της χώρας και αντικατοπτρίζεται στο μεγάλο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών και στον εξαιρετικά υψηλό ελληνικό πληθωρισμό σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες (Χαρδούβελης, 2011).

4.2 Το χρονικό και οι επιπτώσεις της ελληνικής οικονομικής κρίσης

Το 2001 ήταν μια πολύ σημαντική χρονιά για την Ελλάδα, αφού κατόρθωσε να γίνει μέλος της Ευρωζώνης, ύστερα από μια μεγάλη προσπάθεια ώστε να προσαρμοστεί και να εφαρμόσει τους όρους που αναφέρονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992). Κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί την αρνητική κατάσταση που θα επικρατούσε στη χώρα λίγα χρόνια αργότερα.

Πιο συγκεκριμένα, μετά τις εκλογές του 2009 αποκαλύφθηκε το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος στην Ελλάδα. Μια σειρά από αναθεωρήσεις του ελλείμματος και του χρέους της Ελλάδας συνέβαλαν ώστε το πρώτο να φτάσει στο 15,4% το δεύτερο στο 126,8% του ελληνικού ΑΕΠ, κλονίζοντας έτσι την αξιοπιστία της χώρας. Οι δείκτες αυτοί ήταν εξαιρετικά υψηλοί σε σχέση με τους αντίστοιχους δείκτες άλλων ευρωπαϊκών χωρών, με αποτέλεσμα να υπάρξουν πολλές αντιδράσεις. Πολλοί φορείς αξιολόγησης άρχισαν να επανεξετάζουν την περίπτωση της Ελλάδας καθώς επίσης και να την υποβαθμίζουν. Εν συνεχεία, οι αγορές άρχισαν να αμφιβάλλουν και για την ικανότητα των υπόλοιπων ευρωπαϊκών οικονομιών. Οι αγορές, δηλαδή, έβλεπαν μέσω της Ελλάδας, την αρχή μιας ενδεχόμενης διάλυσης της Ευρωζώνης (Χαρδούβελης, 2011).

Το 2010, ο προϋπολογισμός της χώρας απαιτούσε τη λήψη μέτρων ώστε να περιοριστεί το έλλειμμα που υπήρχε αλλά και να αντιστραφεί η αρνητική κατάσταση. Τα μέτρα ήταν απαραίτητα δηλαδή και για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της ευημερίας στη χώρα. Από τις αρχές του 2010, το κόστος δανεισμού συνεχώς αυξανόταν. Έτσι μόλις τον Ιανουάριο του 2010, ανακοινώνεται από την ελληνική κυβέρνηση το νέο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΠΣΑ 2009 - 2013).

Παρά την εφαρμογή, όμως, του προγράμματος αυτού, οι αγορές εξακολουθούν να είναι δύσπιστες, καθώς επικρατεί η άποψη ότι ως κέντρο της προσοχής είναι τα έσοδα και όχι ο ανεξέλεγκτος ρυθμός δαπάνης. Αυτό είχε ασφαλώς ως αποτέλεσμα τη συνεχόμενη άνοδο των επιτοκίων. Εν συνεχεία, και αφού τα πρώτα μέτρα δεν λειτούργησαν θετικά, η Ελλάδα, μόλις ένα μήνα μετά (δηλαδή το Φεβρουάριο του 2010) αναγκάζεται να ανακοινώσει και άλλα σκληρά μέτρα για τον περιορισμό των δαπανών ώστε να μειωθεί τελικά το έλλειμμα και να επέλθει ανάπτυξη. Παράλληλα με τα μέτρα αυτά, υπάρχει και έντονα η φήμη ότι η χώρα βρίσκεται στα πρόθυρα χρεοκοπίας. Έπειτα επέρχεται μια μικρή περίοδος σχετικής ηρεμίας από τις αγορές, με μικρή πτώση των επιτοκίων, με την κυβέρνηση να δεσμεύεται για ένα νέο σχέδιο μέτρων ώστε να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι. Ωστόσο, οι αγορές αξιολόγησαν αρνητικά τα Προγράμματα Σταθερότητας και Ανάπτυξης, κάτι το οποίο οδήγησε τα επιτόκια δανεισμού της χώρας σε δραματικά υψηλά επίπεδα. Ακολουθεί και πάλι μια περίοδος σχετικής ηρεμίας από την πλευρά των αγορών αλλά και αδράνειας από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για παροχή βοήθειας προς την Ελλάδα. Έτσι, η ελληνική κυβέρνηση ανακοινώνει και νέο πακέτο μέτρων (Χαρδούβελης, 2011).

Μετά τα μέτρα που ανακοινώθηκαν το Μάρτιο του 2010 από την κυβέρνηση, και ενώ οι αγορές συνέχιζαν να είναι ήρεμες και στάσιμες, οι ευρωπαϊκοί ηγέτες ανακοινώνουν την απόφασή τους για τη δημιουργία μηχανισμού στήριξης των κρατών-μελών της Ευρωζώνης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανακοινώνει τη δημιουργία μηχανισμού χρηματοδότησης, με τη συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου(Δ.Ν.Τ) για την παροχή βοήθειας προς την Ελλάδα ή προς οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα χρειαστεί. Ωστόσο, η έλλειψη των απαραίτητων διευκρινίσεων σχετικά με το μέγεθος της χρηματοδότησης (πακέτου βοήθειας) αλλά και σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του μηχανισμού αυτού οδήγησε σε νέες αναταραχές και εντάσεις, εκτοξεύοντας τα επιτόκια σε ακόμα μεγαλύτερα ποσοστά. Αρχίζει, έτσι, σιγά σιγά να υπάρχει προβληματισμός και έντονη αμφιβολία σχετικά με τον αν τελικά η Ευρωπαϊκή Ένωση καταφέρει να βοηθήσει την Ελλάδα με τον συγκεκριμένο τρόπο, ή αν πρόκειται απλά για ένα αποτυχημένο σχέδιο στήριξης. Παρατηρείται σταδιακά ότι δεν κινδυνεύει μόνο η Ελλάδα αλλά και το ίδιο το ευρώ. Παρόλα αυτά, και παρά τα μέτρα που λήφθηκαν, πολλοί αξιολογητές συνεχίζουν να υποβαθμίζουν τη χώρα, επηρεάζοντας αρνητικά για ακόμα μία φορά τις αγορές, με αποτέλεσμα την αύξηση των επιτοκίων δανεισμού σε 103%. Από τη στιγμή αυτή ήταν πλέον ορατή η μεγάλη πιθανότητα χρεοκοπίας της χώρας. Έτσι, με τόσο υψηλά επιτόκια δανεισμού και έλλειψη εμπιστοσύνης από τις αγορές, η Ελλάδα αναγκάζεται να ζητήσει την ένταξή της στο στον μηχανισμό στήριξης (Χαρδούβελης, 2011).

Τον επόμενο μήνα, δηλαδή τον Απρίλιο του 2010, υπήρχαν σκληρές διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην Ελλάδα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση (κυρίως με τη Γερμανία) και στο ΔΝΤ σχετικά με το μέγεθος της απαιτούμενης βοήθειας αλλά και τους όρους που θα τεθούν σε ισχύ. Είχε γίνει πλέον αντιληπτό από όλους ότι το οικονομικό πρόβλημα της Ελλάδας δεν αφορούσε μόνο τη χώρα αλλά ολόκληρη την Ευρωζώνη και το ίδιο το ευρώ, με δεδομένο ότι τα περισσότερα ελληνικά κρατικά ομόλογα βρίσκονταν στα θησαυροφυλάκια ιδιωτικών τραπεζών της Ευρωζώνης. Την ίδια χρονική περίοδο, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανακοίνωσε την επ'άοριστον αναστολή του ορίου πιστοληπτικής αξιολόγησης για τα ομόλογα τους ελληνικού δημοσίου που δέχεται ως εγγύηση.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν να υπογραφεί το Μάιο του 2010 το πρώτο Μνημόνιο. Εξαιτίας της παρέμβασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, συντάχθηκε ένα πρόγραμμα το οποίο είχε ως στόχο την τριετή κάλυψη των δανειακών αναγκών της χώρας. Παράλληλα, στόχος του προγράμματος αυτού ήταν και ένα πρότυπο ανάπτυξης ώστε να καταφέρει η χώρα να βγει από την οικονομική κρίση και να επανέρθει σε ρυθμούς ανάπτυξης. Το Μνημόνιο αυτό περιελάμβανε δάνεια 80 δισ. ευρώ από τους εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εκτός της Σλοβακίας) και 30 δισ. ευρώ από το ΔΝΤ. Το ποσό αυτό των δανείων θα καταβαλλόταν στην Ελλάδα με δόσεις, πριν από τις οποίες θα εξεταζόταν αν η Ελλάδα υλοποιεί τα μέτρα που προέβλεπε το

Μνημόνιο. Παράλληλα, το Μάιο ανακοινώθηκε και η υλοποίηση ενός μόνιμου μηχανισμού στήριξης για τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και ο διπλασιασμός της χρηματοδότησης των προβλημάτων που προκύπτουν από τα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών στα 50 δισ. ευρώ.

Κατά τους επόμενους μήνες, πραγματοποιούνταν προσπάθειες εφησυχασμού των αγορών. Η ευφορία που επικρατούσε τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2010, ήταν αρκετά σύντομη. Ποικίλοι λόγοι οδήγησαν σε ένα αρνητικό κλίμα, με αποτέλεσμα τον Δεκέμβριο του 2010 πολλοί αξιολογητές να αρχίσουν ένα νέο γύρο υποβαθμίσεων. Το μεγάλο ποσοστό αβεβαιότητας σχετικά με το αν η Ελλάδα μπορεί να ελαττώσει το χρέος της, η αμφιβολία για το αν μπορούν να επιβληθούν νέα περιοριστικά μέτρα που αναφέρονταν στο ήδη υπάρχον μνημόνιο αλλά και το αίσθημα αβεβαιότητας σχετική με τη διαχείριση της ευρωπαϊκής κρίσης γενικότερα, είχαν ως αποτέλεσμα μια εκ νέου σειρά υποβαθμίσεων.

Η αναστροφή του αρνητικού αυτού κλίματος πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2011, όταν αρκετοί Ευρωπαίοι αξιωματούχοι άρχισαν να τονίζουν ότι το δάνειο της Ελλάδας θα μπορούσε να παραταθεί στα 30 χρόνια και ότι υπήρχε η δυνατότητα να εξαγοραστεί τμήμα του χρέους από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και στη συνέχεια να πουληθεί στην Ελλάδα έτσι ώστε να καταφέρει να ελαττώσει το χρέος της. Παράλληλα, θετικό στοιχείο ήταν και η δυνατότητα για εξαγόραση μέρους του χρέους σε περίπου τιμές αγοράς και η πώλησή του στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Πειραιώς καθώς επίσης και η πώληση από την τράπεζα της Eurobank μεγάλου ποσοστού της θυγατρικής της στην Πολωνία. Έτσι, υπήρξαν θετικές εξελίξεις στην ελληνική οικονομία, οι οποίες ενίσχυσαν και το ελληνικό χρηματιστήριο (Χαρδούβελης, 2011).

Ωστόσο, το πρώτο Μνημόνιο δεν φάνηκε επαρκές. Τον Φεβρουάριο του 2012 συζητήθηκε στη Βουλή το δεύτερο Μνημόνιο. Η ελληνική κυβέρνηση άρχισε να διαπραγματεύεται για μεγάλο χρονικό διάστημα με την τρόικα. Οι διαπραγματεύσεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016, ενώ τρία χρόνια αργότερα, και συγκεκριμένα τον Νοέμβριο του 2015 υπερψηφίστηκε και το τρίτο Μνημόνιο (Βικιπαιδεία, 2015/ Ελληνική οικονομική κρίση).

Όπως είναι φυσικό, η οικονομική κρίση στην Ελλάδα είχε πολλές επιπτώσεις. Οι συνέπειες αυτές είναι ίδιες με τις συνέπειες που προκαλεί κάθε οικονομική κρίση και οι οποίες αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Συνοπτικά, μερικές από τις σημαντικότερες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα είναι η αύξηση του ελλείμματος και του χρέους, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας, η αδυναμία δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας με αποτέλεσμα την κατακόρυφη άνοδο του ποσοστού ανεργίας (κυρίως στους νέους), η μείωση

των εσόδων των βιομηχανιών και των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα να σταματήσει η λειτουργία τους καθώς επίσης και οι μεγάλες περικοπές σε μισθούς και συντάξεις. Κατανοούμε, λοιπόν, ότι λόγω της σοβαρότητας την ελληνικής οικονομικής κρίσης, οι συνέπειες σε πολλούς τομείς ήταν δραματικές.

4.3 Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζει μια βαθιά οικονομική κρίση η οποία έχει ως κύρια χαρακτηριστικά της τη διαρκή μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, μια κρίση που για δέκα σχεδόν έτη έχει προκαλέσει σημαντικές επιπτώσεις στη λειτουργία και στις επιδόσεις των ελληνικών επιχειρήσεων, όπως ασφαλώς και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης έχουν επέλθει σε διάφορες εμπορικές δραστηριότητες. Ιδιαίτερα, η κρίση έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον κύκλο εργασιών, έχει μειώσει την κερδοφορία των επιχειρήσεων ενώ παράλληλα έχει συρρικνωθεί η κεφαλαιουχική βάση του εμπορίου (Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2011).

Ασφαλώς η κρίση επηρέασε σημαντικά τις ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα. Ειδικότερα, η οικονομική ύφεση είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των πωλήσεων, των κερδών, στα αποθέματα και στα πάγια κεφάλαια αλλά και στην απασχόληση των εργαζομένων. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την υψηλή φορολογία που έχει επιβληθεί στις μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις, έχουν οδηγήσει πολλούς επιχειρηματίες σε αδιέξοδο και πολλές επιχειρήσεις να σταματούν τη λειτουργία τους λόγω της αδυναμίας τους να ανταπεξέλθουν πλέον στις υποχρεώσεις τους.

Για το λόγο, σε αυτή τη δύσκολη περίοδο που διανύουν οι επιχειρήσεις, πρέπει να ακολουθήσουν μια κοινή στρατηγική. Ωστόσο, δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη στρατηγική ή ένα καθορισμένο σχέδιο αποδεκτό ώστε να εφαρμοστεί από τις επιχειρήσεις και να αντέξουν την οικονομική κρίση. Φυσικά, οι επιχειρήσεις έχοντας ως στόχο να μην διακόψουν τη λειτουργία τους εν μέσω κρίσης πρέπει να διασφαλίσουν τη ρευστότητα που απαιτείται, να μειώσουν τις δαπάνες οι οποίες δεν είναι αναγκαίες να γίνουν, να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το ανθρώπινο δυναμικό τους και να υιοθετήσουν καινοτόμες ιδέες.

4.4 Η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα

Η οικονομική κρίση που μαστίζει τα τελευταία χρόνια την Ελλάδα οδήγησε σε ένα τεταμένο κλίμα, με χαρακτηριστικό της ελληνικής κρίσης τη μειωμένη ανταγωνιστικότητα της χώρας. Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν τις προηγούμενες δεκαετίες έφεραν την Ελλάδα πολύ κοντά στη χρεοκοπία. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση είχε ως αποτέλεσμα να εμφανιστούν τα δημοσιονομικά και αναπτυξιακά προβλήματα που αντιμετώπιζε η Ελλάδα και που δεν είχαν γίνει αντιληπτά μέχρι τότε. Τα μέτρα που λήφθηκαν δεν απέφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα, με αποτέλεσμα τη δυσαρέσκεια των Ελλήνων με την κυβέρνηση. Ξεκίνησε μια προσπάθεια για ανάκαμψη με επιβολή υψηλών φόρων, μεγάλες μειώσεις σε μισθούς και συντάξεις, απολύσεις και μείωση θέσεων εργασίας και πολλών ακόμα σκληρών μέτρων. Τα τελευταία χρόνια, μετά την επίσημη ανακοίνωση ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε οικονομική ύφεση η ζωή των Ελλήνων έχει επηρεαστεί σημαντικά, δυστυχώς αρνητικά. Τα μέτρα που λήφθηκαν δεν κατάφεραν να μειώσουν εξ'αρχής το έλλειμμα και το χρέος των ελληνικών δημοσιονομικών. Μια από τις πιο σοβαρές επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης είναι το μεγάλο ποσοστό ανεργίας, το οποίο άγγιξε μέχρι και το 25%. Ειδικότερα, στοιχεία των τελευταίων μηνών έχουν δείξει ότι η ελληνική οικονομία αδυνατεί να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Ωστόσο, σοβαρό ερώτημα τίθεται και για την πορεία των πακέτων στήριξης της κυβέρνησης προς τις τράπεζες, αφού δεν έγιναν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε τα πακέτα αυτά να διοχετευτούν από τις τράπεζες στις επιχειρήσεις και έπειτα από τις τράπεζες στην κοινωνία.

Σήμερα, η κατάσταση στην Ελλάδα φαίνεται να εξελίσσεται πιο θετικά. Τα σκληρά μέτρα λιτότητας που εφαρμόστηκαν όλα αυτά τα χρόνια, φαίνεται πως έχουν αρχίσει να βοηθούν την ελληνική οικονομία να ανακάμψει, μειώνοντας παράλληλα το έλλειμμα της. Ειδικότερα, υπολογίζεται ότι μέχρι το τέλος του 2018 η ανάπτυξη θα αγγίξει το 2.5% και ότι το ποσοστό ανεργίας θα μειωθεί από το 25% στο 20%, το οποίο είναι ένα πολύ θετικό στοιχείο, λόγω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι το χρέος της Ελλάδας συνεχίζει να κυμαίνεται στο 180% του ΑΕΠ, το μεγαλύτερο ποσοστό στη Ευρωζώνη. Υπολογίζεται ότι λόγω της οικονομικής κρίσης και των μέτρων που έλαβε η κυβέρνηση, περισσότεροι από 500.000 Έλληνες, διαφόρων ηλικιών και εκπαίδευσης, αναγκάστηκαν να καταφύγουν σε άλλες χώρες (Σαρτόρος, Τσάφος και Συμεωνίδης, 2017).

Με βάση την πορεία της Ελλάδας σήμερα, υπάρχει η πεποίθηση ότι η Ελλάδα προετοιμάζεται να βγει από μία οικονομική κρίση, η οποία αποτελεί μία από τις πιο

δύσκολες οικονομικές καταστάσεις που έχει αντιμετωπίσει. Έτσι, οι πιστωτές της προσπαθούν να βρουν τρόπους ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα αποτελέσει πρόβλημα για την υπόλοιπη Ευρώπη ποτέ. Η Ελλάδα φαίνεται ότι βρίσκεται στο σωστό δρόμο προς το τέλος μιας πολύ δύσκολης οικονομικής ύφεσης, σύμφωνα με τους πιστωτές. Ωστόσο, υπάρχει μεγάλη ανησυχία, καθώς σε περίπτωση νέας οικονομικής ύφεσης είτε στην Ελλάδα είτε σε άλλη χώρα της Ευρωζώνης, δεν έχουν συμφωνηθεί οι κατάλληλες μεταρρυθμίσεις για την προστασία της ευρωπαϊκής οικονομίας. Πολλοί Ευρωπαίοι αξιωματούχοι αναφέρουν ότι η Ελλάδα επέστρεψε στην ανάπτυξη, αν και με αργούς ρυθμούς. Παράλληλα, η κυβέρνηση έχει παρουσιάσει στους πιστωτές ένα σχέδιο ανάπτυξης ώστε να μην επιβληθούν νέα μέτρα λιτότητας, μέσω ενός σχεδίου προληπτικής πίστωσης.

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν θα βασίζεται πλέον στα χρήματα που δανείζεται από τρίτους, καλείται να προσπαθήσει σκληρά ώστε να ανακτήσει την αξιοπιστία των ξένων αγορών και να αποκτήσει γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης. Αν και τον τελευταίο καιρό υπάρχει ανάπτυξη, η ελληνική οικονομία έχει χάσει το 1/4 του μεγέθους της από την οικονομική ύφεση. Παράλληλα, οι θεσμοί, οι τράπεζες και οι ξένες κυβερνήσεις από τις οποίες η Ελλάδα έχει δανειστεί υπέρογκα χρηματικά ποσά προσπαθούν να πάρουν τα χρήματά τους πίσω. Η Ελλάδα εξακολουθεί να είναι αδύναμη, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, κάτι που ενδεχομένως επιφέρει ένα πρόγραμμα επιτήρησης, το οποίο θα αναφέρει τις οικονομικές επιδόσεις της χώρας κάθε τρίμηνο. Έτσι, θα εξασφαλιστεί η συνεχιζόμενη ανοδική τάση την ελληνικής οικονομίας και η ολοκληρωτική έξοδος από την οικονομική ύφεση. Παρά τη δυσμενή κατάσταση της χώρας, όλα τα βλέμματα της Ευρωζώνης είναι στραμμένα επάνω της και όλοι ελπίζουν η αρνητική αυτή κατάσταση να αλλάξει και στην Ελλάδα να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα, ώστε να βγει τελείως από την οικονομική ύφεση.¹

---

¹ <https://www.in.gr/2018/06/20/economy/oikonomikes-eidiseis/new-york-times-teleionei-oikonomiki-krisi-stin-ellada/> [Πρόσβαση: 15/9/2018]

Κεφάλαιο 5: Μέρος Β (Ερευνητικό Μέρος)

5.1 Μεθοδολογία

Έχοντας ως στόχο τη μελέτη της επίδρασης της ελληνικής οικονομικής κρίσης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της χώρας, επιλέχθηκε η Μελέτη Περίπτωσης. Οι δύο επιχειρήσεις οι οποίες κατάφεραν να επιζήσουν εν μέσω κρίσης και με τις οποίες θα ασχοληθούμε είναι η εταιρία Μέγας Γύρος Α.Ε και η Ελληνική Ζυθοποιεία Αταλάντης (ΕΖΑ). Αρχικά, στην αρχή του ερευνητικού μέρους παρουσιάζονται και σχολιάζονται οι οικονομικές καταστάσεις των δύο εταιριών για τα έτη 2014-2017, ώστε να μελετηθεί η πορεία των οικονομικών στοιχείων τη συγκεκριμένη τετραετία. Επίσης, για τους σκοπούς της έρευνας δημιουργήθηκε κατάλληλο ερωτηματολόγιο, το οποίο εστάλη στις δύο αυτές επιχειρήσεις μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email), και επιστράφηκε μετά τη συμπλήρωσή του με τον ίδιο τρόπο. Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν συνολικά από 17 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις αυτές αφορούσαν τόσο τη σύσταση της επιχείρησης (μορφή, αριθμός εργαζομένων) όσο και ερωτήσεις σχετικά με τα έσοδά της και τις ενέργειες που πραγματοποίησε για την επιβίωσή της εν μέσω οικονομικής κρίσης (μείωση τιμών, προσφορές, προσφορές, κλπ). Η ερευνητική διαδικασία ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2017 και ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του επόμενου έτους, λόγω της καθυστέρησης συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων από τις εταιρίες.

5.2 Ανάλυση οικονομικών καταστάσεων

5.2.1 Παρουσίαση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε

Η εταιρία Μέγας Γύρος ξεκίνησε τη λειτουργία της το 2007, έχοντας ως όραμα να καταστήσει τον γύρο ως ένα παγκόσμιο προϊόν. Η δημιουργία της εταιρίας ξεκίνησε έπειτα από τη μεγάλη ανάγκη που παρατηρήθηκε για τη βελτίωση της ποιότητας του γύρου και γενικά των συσκευασμάτων κρέατος στην εθνική αγορά. Άλλωστε, όπως είναι γνωστό, ο γύρος είναι ένα προϊόν με μεγάλη ζήτηση σε καθημερινή βάση, το οποίο σχετίζεται άμεσα με την υγεία και την ποιότητα ζωής των καταναλωτών. Επομένως, η παρασκευή του πρέπει να γίνεται υπό ορισμένες προδιαγραφές, ώστε να μην απειλείται η υγεία του πελάτη-καταναλωτή.

Η συγκεκριμένη εταιρία θεωρείται ηγέτης στην ελληνική αγορά και αποτελεί τη μοναδική εταιρία στο είδος της που διαθέτει δύο εργοστάσια παραγωγής, από τα οποία το ένα βρίσκεται στην Ελλάδα και το άλλο στην Αμερική. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι και το γεγονός ότι η εταιρία Μέγας Γύρος είναι η μεγαλύτερη εταιρία σε παραγωγή γύρου, τόσο εντός της Ελλάδας αλλά και σε όλη την Ευρώπη. Τα προϊόντα που παράγονται από τη συγκεκριμένη εταιρία μπορούν να βρεθούν και στις αγορές της υπόλοιπης Ευρώπης, στην Αμερική, στον Καναδά, στον Παναμά και σύντομα θα εισχωρήσουν και στην αγορά της Μέσης Ανατολής. Η διανομή τους στις χώρες αυτές γίνεται μέσα από τα διάφορα εστιατόρια στην Ελλάδα ή από τα supermarket. Ειδικότερα, στην εταιρία παράγονται ημερησίως πάνω από 20 τόνοι γύρου, 10 τόνοι σουβλάκια και 10 τόνοι κρεατοσκευασμάτων τα οποία προωθούνται σε αγορές της Ευρώπης. Παράλληλα, πρέπει να αναφερθεί ότι η εταιρία έχει δώσει ιδιαίτερη προσοχή στη διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων της. Σε όλα τα στάδια παραγωγής, υπάρχουν κατάλληλες μέθοδοι που ελέγχουν και διασφαλίζουν την ποιότητα των προϊόντων πριν τη διάθεσή τους στην αγορά και στους καταναλωτές.

Η εταιρία Μέγας Γύρος έχει προγραμματίσει για το 2018 επενδύσεις ύψους 2,2 εκατ. € στην Ελλάδα. Επιπλέον, μέχρι το 2020 η εταιρία θα επενδύσει επιπλέον 3,5 εκατ. € για νέο μηχανολογικό εξοπλισμό στις εγκαταστάσεις στις ΗΠΑ, ώστε να ανταποκρίνεται στις τεχνολογικές εξελίξεις. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η αύξηση των πωλήσεων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό αλλά και η εισχώρηση σε νέες αγορές. Η εταιρία επενδύει πολλά χρήματα σε έρευνα και ανάπτυξη, έχοντας ως στόχο την παραγωγή και διάθεση προϊόντων

υψηλής ποιότητας, χωρίς συντηρητικά, χρωστικές και άλλων τέτοιων ουσιών. Εφαρμόζονται κατάλληλες τεχνολογικές μέθοδοι με τις οποίες κάθε προϊόν ιχνηλατείται ώστε κάθε στιγμή η εταιρία να διαθέτει κάθε είδους πληροφορία σχετικά με το προϊόν αυτό, δηλαδή πληροφορίες που αφορούν τις πρώτες ύλες και την παρασκευή του προϊόντος και γενικά όλα τα στάδια μέχρι την ολοκλήρωση της παραγωγής και τη διάθεση του στους καταναλωτές. Παράλληλα, το προσωπικό της εταιρίας εκπαιδεύεται σε διαρκή βάση σχετικά με κάθε δραστηριότητα της επιχείρησης, την ασφάλεια και την υγιεινή και πολλά ακόμα θέματα, μέσα από σεμινάρια κατά τα οποία επαγγελματίες και εταιρίες ενημερώνονται μεταξύ των άλλων για τη χρήση νέων τεχνολογιών με στόχο την αποφυγή ανθρώπινων λαθών, τις πιστοποιήσεις που πρέπει να υπάρχουν, κλπ (Παπαδογιάννης, 2017).

5.3 Οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για τα έτη 2014-2017

Παρακάτω, παρουσιάζεται ο Ισολογισμός της εταιρίας για το έτος 2014 και η σύγκρισή του με τον Ισολογισμό του προηγούμενου έτους (2013). Εν συνεχεία, γίνεται παρουσίαση και ανάλυση του Ισολογισμού για το έτος 2015 και η σύγκρισή του με το έτος 2014. Τέλος, παρουσιάζεται ο ισολογισμός της εταιρίας για το 2017 και η σύγκρισή του με το προηγούμενο έτος (2016). Με τον τρόπο αυτό επιχειρείται η μελέτη των οικονομικών μεγεθών της εταιρίας και οι μεταβολές που αυτά εμφάνισαν τα πέντε αυτά έτη.

5.3.1 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για το έτος 2014

Όπως φαίνεται στα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για το 2014, ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 21.230.000€ έναντι 17.576.000 € το προηγούμενο έτος. Επιπλέον, υπήρξε αύξηση των μεικτών κερδών κατά 46.7% σε σχέση με το 2013. Παράλληλα, τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) σημείωσαν αύξηση κατά 62.4% (από 1,54 εκατ. € το 2013 ανήλθαν σε 2,5 εκατ. € το 2014). Επιπλέον, αύξηση κατά 72% υπήρξε και στα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT), τα οποία από 1,54 εκατ. € το 2013 ανήλθαν σε 2,25 εκατ. € το 2014. Όσον αφορά τα κέρδη προ φόρων (EBT), παρατηρείται αύξηση από 1,16 εκατ. € το προηγούμενο έτος (2013) σε 2 εκατ. € το 2015, αύξηση δηλαδή κατά 73%. Τέλος, τα κέρδη

μετά από φόρους αυξήθηκαν κατά 78% σε σχέση με το 2013, αφού από 843.000€ το 2013, το ποσό τους το 2014 ανήλθε σε 1,5 εκατ. € (Εικόνα 1).

Παράλληλα, στο τέλος του έτους με βάση την κατάσταση της οικονομικής θέσης της εταιρίας, το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού ανήλθε σε €8.080.486, ποσό το οποίο ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, οι οποίες ανήλθαν σε €5.116.830 (Εικόνα 2).

Σύμφωνα, λοιπόν, με όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με την οικονομική κατάσταση της εταιρίας μέσω του ισολογισμού της για το 2014 και την οικονομική της θέση, προκύπτει ότι πρόκειται για μια εταιρία η οποία κατόρθωσε, παρά την οικονομική κρίση, να αυξήσει τα έσοδά της και να αναπτύξει τις δραστηριότητές της. Αυτό ασφαλώς φαίνεται από τη θετική μεταβολή που εμφάνισαν τα οικονομικά της στοιχεία σε σχέση με το 2013.

Εικόνα 1: Συνοπτικός πίνακας οικονομικών στοιχείων της εταιρίας Μέγας Γύρος για το 2014

Ποσά (σε χιλ. €)	Ο ΟΜΙΛΟΣ				Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	31/12/2014	31/12/2013	Μεταβολή	%	31/12/2014	31/12/2013	Μεταβολή	%
Κύκλος εργασιών	21.737	17.756	3.981	22,4%	21.230	17.756	3.473	19,6%
Μικτά κέρδη	3.775	2.667	1.108	41,6%	3.911	2.667	1.244	46,7%
Λειτουργικά έξοδα	2.300	1.712	588	34,4%	1.673	1.381	293	21,2%
Κέρδη προ Φόρων Τόκων Αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ)	1.824	1.207	618	51,2%	2.497	1.538	959	62,4%
Κέρδη προ Φόρων και Τόκων (ΕΒΙΤ)	1.488	978	510	52,2%	2.251	1.309	942	72,0%
Κέρδη προ Φόρων (ΕΒΤ)	1.248	831	417	50,2%	2.011	1.163	848	73,0%
Κέρδη μετά από Φόρους (ΕΑΤ)	1.023	647	375	58,0%	1.503	843	660	78,3%

Ποσά (σε χιλ. €)	Ο ΟΜΙΛΟΣ				Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	31/12/2014	%	31/12/2013	%	31/12/2014	%	31/12/2013	%
Κύκλος εργασιών	21.737	100,0%	17.756	100,0%	21.230	100,0%	17.756	100,0%
Μικτά κέρδη	3.775	17,4%	2.667	15,0%	3.911	18,4%	2.667	15,0%
Λειτουργικά έξοδα	2.300	10,6%	1.712	9,6%	1.673	7,9%	1.381	7,8%
Κέρδη προ Φόρων Τόκων Αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ)	1.824	8,4%	1.207	6,8%	2.497	11,8%	1.538	8,7%
Κέρδη προ Φόρων και Τόκων (ΕΒΙΤ)	1.488	6,8%	978	5,5%	2.251	10,6%	1.309	7,4%
Κέρδη προ Φόρων (ΕΒΤ)	1.248	5,7%	831	4,7%	2.011	9,5%	1.163	6,5%
Κέρδη μετά από Φόρους (ΕΑΤ)	1.023	4,7%	647	3,6%	1.503	7,1%	843	4,7%

Πηγή: Μέγας Γύρος/Ισολογισμοί, 2014

Εικόνα 2: Οικονομική θέση της εταιρίας Μέγας Γύρος το 2014

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης
κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2014

Ποσά σε €	Σημ.	Ο ΟΜΙΛΟΣ		Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
		31/12/2014	31/12/2013	31/12/2014	31/12/2013
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό					
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	7	3.983.232,94	1.429.249,91	1.299.409,53	1.133.154,14
Λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	8	33.850,47	24.374,78	24.625,53	24.374,78
Συμμετοχές σε θυγατρικές	9	-	-	3.480.469,20	1.519.609,45
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	10	195.473,80	167.148,50	101.309,40	100.819,01
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	29.2	418.459,47	136.029,75	-	-
Σύνολο μη κυκλοφορούντος ενεργητικού		4.631.016,68	1.756.802,94	4.905.813,66	2.777.957,38
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	11	1.116.391,07	644.075,82	811.173,21	644.075,82
Απαιτήσεις από πελάτες	12	4.198.617,60	3.553.871,56	4.097.213,27	3.553.871,56
Προκαταβολές	13	140.006,60	51.426,23	71.975,96	34.652,01
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	14	118.713,46	53.588,63	118.713,46	53.588,63
Ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα	15	3.013.375,49	2.286.987,30	2.981.410,25	1.282.879,04
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		8.587.104,22	6.589.949,54	8.080.486,15	5.569.067,06
Σύνολο ενεργητικού		13.218.120,90	8.346.752,48	12.986.299,81	8.347.024,44
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια					
Μετοχικό κεφάλαιο	16	1.550.000,00	700.000,00	1.550.000,00	700.000,00
Λοιπά αποθεματικά	17	499.536,26	145.040,53	278.039,87	203.891,91
Αποτελέσματα εις νέο	18	2.009.909,18	1.227.015,35	2.612.082,56	1.422.765,49
Ίδια Κεφάλαια που αναλογούν σε μετόχους μητρικής		4.059.445,44	2.072.055,88	4.440.122,43	2.326.657,40
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	-	319.830,26	-	-	-
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων		4.379.275,70	2.072.055,88	4.440.122,43	2.326.657,40
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	19	115.164,96	83.731,35	115.164,96	83.731,35
Μακροπρόθεσμα δάνεια	20	3.328.378,22	2.415.486,34	3.313.333,33	2.400.000,00
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	29.2	848,19	49.705,62	848,19	49.705,62
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		3.444.391,37	2.548.923,31	3.429.346,48	2.533.436,97
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	21	3.160.198,54	2.399.266,94	2.960.835,23	2.207.802,91
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	29.1	298.197,19	155.450,90	298.197,19	155.450,90
Βραχυπρόθεσμα δάνεια	20	951.725,41	363.464,80	949.780,76	361.937,80
Βραχυπρόθεσμο μέρος μακροπρόθεσμων δανείων	20	435.030,00	330.780,46	435.030,00	330.780,46
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	22	519.302,69	446.810,19	442.987,72	400.958,00
Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις	23	30.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		5.394.453,83	3.725.773,29	5.116.830,90	3.486.930,07
Σύνολο υποχρεώσεων		8.838.845,20	6.274.696,60	8.546.177,38	6.020.367,04
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		13.218.120,90	8.346.752,48	12.986.299,81	8.347.024,44

Πηγή: Μέγας Γύρος/Ισολογισμοί, 2014

5.3.2 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για το έτος 2015

Όπως φαίνεται στα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για το 2015, ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 24.495.000€ έναντι 21.230.000 € το προηγούμενο έτος. Επιπλέον, υπήρξε αύξηση των μεικτών κερδών κατά 26.1% σε σχέση με το 2014. Παράλληλα, τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) σημείωσαν αύξηση κατά 25.8% (από 2,5 εκατ. € το 2014 ανήλθαν περίπου σε 3,14 εκατ. € το 2015). Επιπλέον, αύξηση υπήρξε και στα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT), τα οποία από 2,25 εκατ. € περίπου το 2014 ανήλθαν περίπου σε 2,8 εκατ. € το 2015. Επίσης, όσον αφορά τα κέρδη προ φόρων (EBT), παρατηρείται αύξηση από το προηγούμενο έτος (2 εκατ. € το 2014), σε 2,45 εκατ. € περίπου. Τέλος, τα κέρδη μετά από φόρους (EAT) αυξήθηκαν σε σχέση με το 2014, αφού από 1,5 εκατ. € το 2014, το ποσό τους το 2015 ξεπέρασε τα 1,8 εκατ. € (Εικόνα 3).

Παράλληλα, στο τέλος του έτους με βάση την κατάσταση της οικονομικής θέσης της εταιρίας, το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού ανήλθε σε €8.080.486, ποσό το οποίο ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, οι οποίες ανήλθαν σε €5.116.830 (Εικόνα 4).

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω σχετικά με τα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για το 2015, συμπεραίνουμε ότι πρόκειται για μια εταιρία η οποία εν μέσω της οικονομικής κρίσης κατόρθωσε να αυξήσει τα έσοδά της και να αναπτύξει τις δραστηριότητές της, επιτυγχάνοντας έτσι θετικές μεταβολές στην οικονομική της κατάσταση για το 2015 σε σχέση με το 2014. Αυτό ασφαλώς φαίνεται από τη θετική μεταβολή που εμφάνισαν τα οικονομικά της στοιχεία σε σχέση με το 2014. Η εταιρία Μέγας Γύρος λειτουργεί και αναπτύσσεται έχοντας ως στόχο την προσφορά ποιοτικών προϊόντων όσο και την αύξηση των εσόδων της, κάτι που όπως βλέπουμε το πετυχαίνει αφού συνεχίζει να διατηρεί τα οικονομικά μεγέθη της σε πολύ καλά επίπεδα.

Εικόνα 3: Συνοπτικός πίνακας οικονομικών στοιχείων της εταιρίας Μέγας Γύρος για το 2015

Ποσά (σε χιλ. €)	Ο ΟΜΙΛΟΣ				Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	31/12/2015	31/12/2014	Μεταβολή	%	31/12/2015	31/12/2014	Μεταβολή	%
Κύκλος εργασιών	26.972	21.737	5.235	24,1%	24.495	21.230	3.265	15,4%
Μικτά κέρδη	4.813	3.775	1.038	27,5%	4.932	3.911	1.021	26,1%
Λειτουργικά έξοδα	3.345	2.300	1.046	45,5%	2.208	1.673	535	32,0%
Κέρδη προ Φόρων Τόκων Αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ)	2.153	1.824	328	18,0%	3.142	2.497	645	25,8%
Κέρδη προ Φόρων και Τόκων (ΕΒΙΤ)	1.576	1.488	88	5,9%	2.833	2.251	582	25,8%
Κέρδη προ Φόρων (ΕΒΤ)	1.152	1.248	-96	-7,7%	2.453	2.011	442	22,0%
Κέρδη μετά από Φόρους (ΕΑΤ)	933	1.023	-90	-8,8%	1.812	1.503	309	20,5%

Ποσά (σε χιλ. €)	Ο ΟΜΙΛΟΣ				Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	31/12/2015	%	31/12/2014	%	31/12/2015	%	31/12/2014	%
Κύκλος εργασιών	26.972	100,0%	21.737	100,0%	24.495	100,0%	21.230	100,0%
Μικτά κέρδη	4.813	17,8%	3.775	17,4%	4.932	20,1%	3.911	18,4%
Λειτουργικά έξοδα	3.345	12,4%	2.300	10,6%	2.208	9,0%	1.673	7,9%
Κέρδη προ Φόρων Τόκων Αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ)	2.153	8,0%	1.824	8,4%	3.142	12,8%	2.497	11,8%
Κέρδη προ Φόρων και Τόκων (ΕΒΙΤ)	1.576	5,8%	1.488	6,8%	2.833	11,6%	2.251	10,6%
Κέρδη προ Φόρων (ΕΒΤ)	1.152	4,3%	1.248	5,7%	2.453	10,0%	2.011	9,5%
Κέρδη μετά από Φόρους (ΕΑΤ)	933	3,5%	1.023	4,7%	1.812	7,4%	1.503	7,1%

Πηγή: Μέγας Γύρος/Ισολογισμοί, 2015

Εικόνα 4: Οικονομική θέση της εταιρίας Μέγας Γύρος το 2015

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2015

Ποσά σε €	Σημ.	Ο ΟΜΙΛΟΣ		Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
		31/12/2015	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2014
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό					
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	7	4.738.977,10	3.983.232,94	1.767.973,79	1.299.409,53
Λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	8	24.914,16	33.850,47	14.626,66	24.625,53
Συμμετοχές σε θυγατρικές	9	-	-	4.821.656,13	3.480.469,20
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	10	190.595,43	195.473,80	103.955,40	101.309,40
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	29.2	880.024,66	418.459,47	39.401,79	-
Σύνολο μη κυκλοφορούντος ενεργητικού		5.834.511,35	4.631.016,68	6.747.613,77	4.905.813,66
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	11	1.110.933,49	1.116.391,07	779.858,68	811.173,21
Απαιτήσεις από πελάτες	12	4.535.181,64	4.198.617,60	4.175.417,75	4.097.213,27
Προκαταβολές	13	184.923,53	140.006,60	126.979,20	71.975,96
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	14	234.818,71	118.713,46	234.818,71	118.713,46
Ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα	15	2.663.885,02	3.013.375,49	2.654.534,37	2.981.410,25
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		8.729.742,39	8.587.104,22	7.971.608,71	8.080.486,15
Σύνολο ενεργητικού		14.564.253,74	13.218.120,90	14.719.222,48	12.986.299,81
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια					
Μετοχικό κεφάλαιο	16	1.550.000,00	1.550.000,00	1.550.000,00	1.550.000,00
Λοιπά αποθεματικά	17	886.886,35	499.536,26	365.119,98	278.039,87
Αποτελέσματα εις νέο	18	1.631.085,49	2.009.909,18	2.971.138,45	2.612.082,56
Ίδια Κεφάλαια που αναλογούν σε μετόχους μητρικής		4.067.971,84	4.059.445,44	4.886.258,43	4.440.122,43
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	-	311.336,51	319.830,26	-	-
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων		4.379.308,35	4.379.275,70	4.886.258,43	4.440.122,43
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	19	166.119,23	115.164,96	166.119,23	115.164,96
Μακροπρόθεσμα δάνεια	20	4.206.717,24	3.328.378,22	4.206.717,24	3.313.333,33
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-	59.395,61	-	-	-
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	29.2	-	848,19	-	848,19
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		4.432.232,08	3.444.391,37	4.372.836,47	3.429.346,48

Πηγή: Μέγας Γύρος/Ισολογισμοί, 2015

5.3.3 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για το έτος 2016

Όπως φαίνεται στα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για το 2016, ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 26.430.886€ έναντι 24.494.718 € το προηγούμενο έτος. Επιπλέον, υπήρξε αύξηση και στα μεικτά κέρδη, τα οποία ξεπέρασαν τα € 5.000.000. Παράλληλα, τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) σημείωσαν μείωση (από περίπου 3,14 εκατ. € το 2015 ανήλθαν περίπου σε 2,83 εκατ. € το 2016). Επιπλέον, πολύ μικρή μείωση υπήρξε και στα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT), τα οποία από 2,833 εκατ. € το 2015 ανήλθαν περίπου σε 2,828 εκατ. € το 2016. Επίσης, όσον αφορά τα κέρδη προ φόρων (EBT), παρατηρείται μείωση από το προηγούμενο έτος (2,45 εκατ. € το 2015), σε 2 εκατ. € περίπου το 2016. Τέλος, τα κέρδη μετά από φόρους (EAT) μειώθηκαν σε σχέση με το 2015, αφού από περίπου 1,8 εκατ. € το 2015, το ποσό τους το 2016 έφτασε περίπου τα 1,4 εκατ. € (Εικόνα 5).

Παράλληλα, στο τέλος του έτους με βάση την κατάσταση της οικονομικής θέσης της εταιρίας, το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού ανήλθε σε €9.913.025, ποσό το οποίο ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, οι οποίες ανήλθαν σε €6.953.860 (Εικόνα 6).

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω σχετικά με τα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για το 2016, ότι ο κύκλος εργασιών της εταιρίας για το 2016 αυξήθηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Παράλληλα, το ενεργητικό της ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, το οποίο σημαίνει ότι μπόρεσε να ανταπεξέλθει επαρκώς σε όλες τις υποχρεώσεις της. Ωστόσο, παρατηρείται και μια μείωση σε ορισμένα οικονομικά στοιχεία, όπως στα κέρδη προ φόρων αλλά και στα κέρδη μετά φόρων, κάτι ασφαλώς πολύ λογικό, με δεδομένη την οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα. Γενικά, από την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης παρατηρείται ότι συνεχίζει να βρίσκεται σε ανοδική πορεία και να ενισχύει την ανταγωνιστικότητά της.

Εικόνα 5: Συνοπτικός πίνακας οικονομικών στοιχείων της εταιρίας Μέγας Γύρος για το 2016

Ποσά (σε χιλ. €)	Ο ΟΜΙΛΟΣ				Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	31/12/2016	31/12/2015	Μετα- βολή	%	31/12/2016	31/12/2015	Μετα- βολή	%
Κύκλος εργασιών	30.634	26.972	3.662	13,6%	26.431	24.495	1.936	7,9%
Μικτά κέρδη	5.628	4.813	815	16,9%	5.085	4.932	152	3,1%
Λειτουργικά έξοδα	3.717	3.345	371	11,1%	2.624	2.208	416	18,9%
Κέρδη προ Φόρων Τόκων Αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ)	2.566	2.153	413	19,2%	2.828	3.142	-313	10,0%
Κέρδη προ Φόρων και Τόκων (ΕΒΙΤ)	1.920	1.576	344	21,9%	2.473	2.833	-360	12,7%
Κέρδη προ Φόρων (ΕΒΤ)	1.483	1.152	331	28,7%	2.035	2.453	-418	17,0%
Κέρδη μετά από Φόρους (ΕΑΤ)	1.083	933	150	16,1%	1.424	1.812	-388	21,4%

Ποσά (σε χιλ. €)	Ο ΟΜΙΛΟΣ				Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	31/12/2016	%	31/12/2015	%	31/12/2016	%	31/12/2015	%
Κύκλος εργασιών	30.634	100,0%	26.972	100,0%	26.431	100,0%	24.495	100,0%
Μικτά κέρδη	5.628	18,4%	4.813	17,8%	5.085	19,2%	4.932	20,1%
Λειτουργικά έξοδα	3.717	12,1%	3.345	12,4%	2.624	9,9%	2.208	9,0%
Κέρδη προ Φόρων Τόκων Αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ)	2.566	8,4%	2.153	8,0%	2.828	10,7%	3.142	12,8%
Κέρδη προ Φόρων και Τόκων (ΕΒΙΤ)	1.920	6,3%	1.576	5,8%	2.473	9,4%	2.833	11,6%
Κέρδη προ Φόρων (ΕΒΤ)	1.483	4,8%	1.152	4,3%	2.035	7,7%	2.453	10,0%
Κέρδη μετά από Φόρους (ΕΑΤ)	1.083	3,5%	933	3,5%	1.424	5,4%	1.812	7,4%

Πηγή: Μέγας Γύρος/Οικονομικές καταστάσεις, 2016

Εικόνα 6: Οικονομική θέση της εταιρίας Μέγας Γύρος το 2016

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης
κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2016

Ποσά σε €	Σημ.	Ο ΟΜΙΛΟΣ		Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
		31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό					
Ενοώματες ακινητοποιήσεις	7	4.500.062,21	4.738.977,10	1.620.971,66	1.767.973,79
Επενδυτικά ακίνητα	-	-	-	-	-
Υπεραξία	-	-	-	-	-
Λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	8	22.292,15	24.914,16	11.666,97	14.626,66
Συμμετοχές σε θυγατρικές	9	-	-	5.268.160,29	4.821.656,13
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	10	194.761,65	190.595,43	102.289,40	103.955,40
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	29.2	1.214.193,61	880.024,66	161.659,36	39.401,79
Σύνολο μη κυκλοφορούντα ενεργητικού		5.931.309,62	5.834.511,35	7.164.747,68	6.747.613,77
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	11	1.542.791,61	1.110.933,49	1.250.409,48	779.858,68
Απαιτήσεις από πελάτες	12	5.393.280,82	4.535.181,64	5.001.791,27	4.175.417,75
Προκαταβολές	13	244.283,67	184.923,53	190.297,33	126.979,20
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	14	112.165,99	234.818,71	112.165,99	234.818,71
Ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα	15	3.437.089,15	2.663.885,02	3.358.361,91	2.654.534,37
Σύνολο κυκλοφορούντα ενεργητικού		10.729.611,24	8.729.742,39	9.913.025,98	7.971.608,71
Σύνολο ενεργητικού		16.660.920,85	14.564.253,74	17.077.773,66	14.719.222,48
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια					
Μετοχικό κεφάλαιο	16	1.550.000,00	1.550.000,00	1.550.000,00	1.550.000,00
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	-	-	-	-	-
Λοιπά αποθεματικά	17	1.060.782,20	886.886,35	437.378,35	365.119,98
Αποτελέσματα εις νέο	18	1.362.334,26	1.631.085,49	3.011.837,71	2.971.138,45
Ίδια Κεφάλαια που αναλογούν σε μετόχους μητρικής		3.973.116,46	4.067.971,84	4.999.216,06	4.886.258,43
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	-	290.676,26	311.336,51	-	-
Σύνολο Ίδιων Κεφαλαίων		4.263.792,72	4.379.308,35	4.999.216,06	4.886.258,43
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	19	232.673,23	166.119,23	232.673,23	166.119,23
Μακροπρόθεσμα δάνεια	20	4.892.023,78	4.206.717,24	4.892.023,78	4.206.717,24
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-	55.544,78	59.395,61	-	-
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	29.2	-	-	-	-
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		5.180.241,79	4.432.232,08	5.124.697,01	4.372.836,47
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	21	2.282.431,26	2.653.268,84	2.048.729,39	2.370.190,86
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	29.1	60.616,29	119.392,60	60.616,29	119.392,60
Βραχυπρόθεσμα δάνεια	20	1.849.622,94	906.434,20	1.849.622,94	906.434,20
Βραχυπρόθεσμο μέρος μακροπρόθεσμων δανείων	20	2.357.557,12	1.342.445,11	2.357.557,12	1.342.445,11
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	22	636.658,74	701.172,56	607.334,85	691.664,81
Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις	23	30.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		7.216.886,35	5.752.713,31	6.953.860,59	5.460.127,58
Σύνολο υποχρεώσεων		12.397.128,14	10.184.945,39	12.078.557,60	9.832.964,05
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		16.660.920,85	14.564.253,74	17.077.773,66	14.719.222,48

Πηγή: Μέγας Γύρος/Οικονομικές καταστάσεις, 2016

5.3.4 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος Α.Ε για το έτος 2017

Παρακάτω παρουσιάζεται η οικονομική κατάσταση της εταιρίας Μέγας Γύρος για το 2017 και η σύγκρισή του με τα αντίστοιχα ποσά του 2016. Όπως φαίνεται στα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για το 2017, ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 27.786.000€ έναντι €26.431.000 περίπου το προηγούμενο έτος. Επιπλέον, υπήρξε αύξηση και στα μεικτά κέρδη, τα οποία ξεπέρασαν τα €5.100.000. Παράλληλα, τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) σημείωσαν μείωση (από περίπου 2,83 εκατ. € το 2016 ανήλθαν περίπου σε 2,5 εκατ. € το 2017). Επιπλέον, πολύ μικρή μείωση υπήρξε και στα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT), τα οποία από 2,47 εκατ. € το 2016 ανήλθαν περίπου σε 2,18 εκατ. € το 2017. Επίσης, όσον αφορά τα κέρδη προ φόρων (EBT), παρατηρείται μείωση από το προηγούμενο έτος (2 εκατ. € περίπου το 2016), σε 1,7 εκατ. € περίπου το 2017. Τέλος, τα κέρδη μετά από φόρους (EAT) μειώθηκαν σε σχέση με το 2016, αφού από περίπου 1,4 εκατ. € το 2016, το ποσό τους το 2017 έφτασε περίπου τα 1,1 εκατ. € (Εικόνα 7).

Παράλληλα, στο τέλος του έτους με βάση την κατάσταση της οικονομικής θέσης της εταιρίας, το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού ανήλθε σε €9.913.025, ποσό το οποίο ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, οι οποίες ανήλθαν σε €6.953.860 (Εικόνα 8).

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω σχετικά με τα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για το 2016, ότι ο κύκλος εργασιών της εταιρίας αυξήθηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Παράλληλα, το ενεργητικό της ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, το οποίο σημαίνει ότι μπόρεσε να ανταπεξέλθει επαρκώς σε όλες τις υποχρεώσεις της. Ωστόσο, παρατηρείται και μια μείωση σε ορισμένα οικονομικά στοιχεία, όπως στα κέρδη προ φόρων αλλά και στα κέρδη μετά φόρων, κάτι ασφαλώς πολύ λογικό, με δεδομένη την οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα. Γενικά, από την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης παρατηρείται ότι συνεχίζει να βρίσκεται σε ανοδική πορεία και να ενισχύει την ανταγωνιστικότητά της.

Εικόνα 7: Συνοπτικός πίνακας οικονομικών στοιχείων της εταιρίας Μέγας Γύρος για το 2017

Ποσά (σε χιλ. €)	Ο ΟΜΙΛΟΣ				Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	31/12/2017	31/12/2016	Μεταβολή	%	31/12/2017	31/12/2016	Μεταβολή	%
Κύκλος εργασιών	34.008	30.634	3.375	11,0%	27.786	26.431	1.355	5,1%
Μικτά κέρδη	6.293	5.628	665	11,8%	5.151	5.085	67	1,3%
Λειτουργικά έξοδα	4.148	3.717	431	11,6%	3.010	2.624	386	14,7%
Κέρδη προ Φόρων Τόκων Αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ)	2.791	2.566	225	8,8%	2.499	2.828	-330	-11,7%
Κέρδη προ Φόρων και Τόκων (ΕΒΙΤ)	2.181	1.920	260	13,5%	2.183	2.473	-290	-11,7%
Κέρδη προ Φόρων (ΕΒΤ)	1.719	1.483	237	16,0%	1.722	2.035	-313	-15,4%
Κέρδη μετά από Φόρους (ΕΑΤ)	1.118	1.083	35	3,2%	1.121	1.424	-303	-21,3%

Ποσά (σε χιλ. €)	Ο ΟΜΙΛΟΣ				Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
	31/12/2017	%	31/12/2016	%	31/12/2017	%	31/12/2016	%
Κύκλος εργασιών	34.008	100,0%	30.634	100,0%	27.786	100,0%	26.431	100,0%
Μικτά κέρδη	6.293	18,5%	5.628	18,4%	5.151	18,5%	5.085	19,2%
Λειτουργικά έξοδα	4.148	12,2%	3.717	12,1%	3.010	10,8%	2.624	9,9%
Κέρδη προ Φόρων Τόκων Αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ)	2.791	8,2%	2.566	8,4%	2.499	9,0%	2.828	10,7%
Κέρδη προ Φόρων και Τόκων (ΕΒΙΤ)	2.181	6,4%	1.920	6,3%	2.183	7,9%	2.473	9,4%
Κέρδη προ Φόρων (ΕΒΤ)	1.719	5,1%	1.483	4,8%	1.722	6,2%	2.035	7,7%
Κέρδη μετά από Φόρους (ΕΑΤ)	1.118	3,3%	1.083	3,5%	1.121	4,0%	1.424	5,4%

Πηγή: Μέγας Γύρος/Οικονομικές καταστάσεις, 2017

Εικόνα 8: Οικονομική θέση της εταιρίας Μέγας Γόρος το 2017

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2016

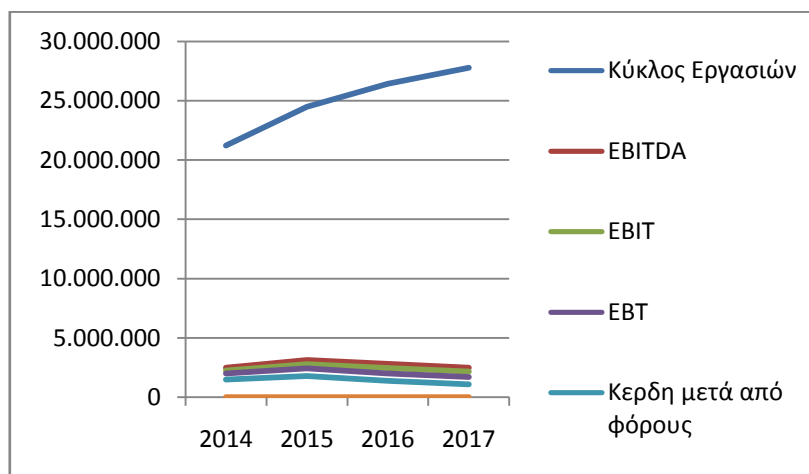
Ποσά σε €	Σημ.	Ο ΟΜΙΛΟΣ		Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
		31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό					
Ενώματες ακινητοποιήσεις	7	4.500.062,21	4.738.977,10	1.620.971,66	1.767.973,79
Επενδυτικά ακίνητα	-	-	-	-	-
Υπεραξία	-	-	-	-	-
Λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	8	22.292,15	24.914,16	11.666,97	14.626,66
Συμμετοχές σε θυγατρικές	9	-	-	5.268.160,29	4.821.656,13
Λοιπά μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	10	194.761,65	190.595,43	102.289,40	103.955,40
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	29.2	1.214.193,61	880.024,66	161.659,36	39.401,79
Σύνολο μη κυκλοφορούντος ενεργητικού		5.931.309,62	5.834.511,35	7.164.747,68	6.747.613,77
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	11	1.542.791,61	1.110.933,49	1.250.409,48	779.858,68
Απαιτήσεις από πελάτες	12	5.393.280,82	4.535.181,64	5.001.791,27	4.175.417,75
Προκαταβολές	13	244.283,67	184.923,53	190.297,33	126.979,20
Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	14	112.165,99	234.818,71	112.165,99	234.818,71
Ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα	15	3.437.089,15	2.663.885,02	3.358.361,91	2.654.534,37
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		10.729.611,24	8.729.742,39	9.913.025,98	7.971.608,71
Σύνολο ενεργητικού		16.660.920,85	14.564.253,74	17.077.773,66	14.719.222,48
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια					
Μετοχικό κεφάλαιο	16	1.550.000,00	1.550.000,00	1.550.000,00	1.550.000,00
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	-	-	-	-	-
Λοιπά αποθεματικά	17	1.060.782,20	886.886,35	437.378,35	365.119,98
Αποτελέσματα εις νέο	18	1.362.334,26	1.631.085,49	3.011.837,71	2.971.138,45
Ίδια Κεφάλαια που αναλογούν σε μετόχους μητρικής		3.973.116,46	4.067.971,84	4.999.216,06	4.886.258,43
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	-	290.676,26	311.336,51	-	-
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων		4.263.792,72	4.379.308,35	4.999.216,06	4.886.258,43
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	19	232.673,23	166.119,23	232.673,23	166.119,23
Μακροπρόθεσμα δάνεια	20	4.892.023,78	4.206.717,24	4.892.023,78	4.206.717,24
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-	55.544,78	59.395,61	-	-

Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	29.2	-	-	-	-
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		5.180.241,79	4.432.232,08	5.124.897,01	4.372.836,47
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	21	2.282.431,26	2.653.268,84	2.048.729,39	2.370.190,86
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	29.1	60.616,29	119.392,60	60.616,29	119.392,60
Βραχυπρόθεσμα δάνεια	20	1.849.622,94	906.434,20	1.849.622,94	906.434,20
Βραχυπρόθεσμο μέρος μακροπρόθεσμων δανείων	20	2.357.557,12	1.342.445,11	2.357.557,12	1.342.445,11
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	22	636.658,74	701.172,56	607.334,85	691.664,81
Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις	23	30.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		7.216.886,35	5.752.713,31	6.953.860,59	5.460.127,58
Σύνολο υποχρεώσεων		12.397.128,14	10.184.945,39	12.078.557,60	9.832.964,05
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		16.660.920,85	14.564.253,74	17.077.773,66	14.719.222,48

Πηγή: Μέγας Γύρος/Οικονομικές καταστάσεις, 2017

Όλα όσα προαναφέρθηκαν παρουσιάζονται εν συντομία στο ακόλουθο σχήμα, στο οποίο παρουσιάζεται ο κύκλος εργασιών της εταιρίας, τα μικτά κέρδη, τα κέρδη προ φόρων τόκων και αποσβέσεων (EBITDA), τα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT), τα κέρδη προ φόρων (EBT), τα κέρδη μετά από φόρους (EAT) και η πορεία τους κατά την τετραετία 2014-2017 (Σχήμα 1):

Σχήμα 1: Η πορεία των βασικών οικονομικών στοιχείων της εταιρίας ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ τα έτη 2014-2017

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

5.4 Παρουσίαση της εταιρίας Ελληνική Ζυθοποιία Αταλάντης (EZA)

Η εταιρία ιδρύθηκε το 1988 και αποτελεί θυγατρική εταιρία γερμανικού ομίλου παραγωγής μύρας. Το εργοστάσιό της δημιουργήθηκε ένα χρόνο αργότερα, δηλαδή το 1989, στην Αταλάντη. Παράλληλα, η εταιρία πήρε το όνομα που κατέχει μέχρι και σήμερα, δηλαδή Ελληνική Ζυθοποιία Αταλάντης (EZA).

Ειδικότερα, το 1998, οι μετοχές της γερμανικής θυγατρικής εταιρίας εξαγοράστηκαν από την οικογένεια Συριανού υπό την μορφή management buy out. Έτσι, πέντε χρόνια αργότερα, η ιδιοκτησία της εταιρίας ανήκε αποκλειστικά στην οικογένεια Συριανού. Παράλληλα, στη συμφωνία περιλαμβάνονταν και η άδεια χρήσης των σημάτων Lowenbrau και Stella Artois, τα οποία ήταν διεθνώς αναγνωρισμένα και μέχρι τότε ανήκαν στον γερμανικό όμιλο, για την παραγωγή και διάθεση της μύρας εντός της Ελλάδας έως το 2009. Κατά την περίοδο αυτή, η εταιρία εκμεταλλεύεται την τεχνογνωσία των Γερμανών και των Βέλγων ζυθοποιών, οι οποίοι εργάζονταν στον ποιοτικό έλεγχο της παραγωγής μύρας στο εργοστάσιο της Αταλάντης, ενισχύοντας έτσι, τη γνώση και την πείρα της. Παράλληλα, στα προϊόντα της αρχίζουν να συμπεριλαμβάνονται και μύρες που εισάγονται από άλλες χώρες, οι οποίες ξεχωρίζουν για την ποιότητά τους, όπως η Becks και η Franziskaner.

Το πρώτο ελληνικό σήμα της εταιρίας είναι η Pills Hellas, η παραγωγή της οποίας ξεκίνησε το 1996, και το 2009 δημιουργήθηκε η ελληνική μύρα Berlin, η οποία θεωρείται μία εξαιρετικής ποιότητας ελληνική μύρα, η ωρίμανση της οποίας διαρκεί περισσότερο από 21 ημέρες. Παράλληλα, η εταιρία πραγματοποιεί επενδύσεις στον κατάλληλο εξοπλισμό για την παραγωγή υψηλής ποιότητας βαρελίσιας μύρας, κάτι που την καθιστά πρωτοπόρο εταιρία στη συγκεκριμένη επένδυση.

Η EZA, από το 2011 έχει αναπτύξει μια συγκεκριμένη στρατηγική, με στόχο την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Θεωρείται μια δυναμική εταιρία, η οποία λανσάρει τρία νέα σήματα. Τα σήματα αυτά είναι η μύρα BLUE Island, η ζ εζα η οποία περιέχει μόνο 5.2% αλκοόλ και την ODYSSEY.

Ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός είναι και η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας το 2013, όταν πραγματοποιήθηκαν σημαντικές επενδύσεις στην εταιρία, με αποτέλεσμα η εταιρία να αναπτύξει νέα δυναμική. Έτσι, η EZA άρχισε να επενδύει στον εκσυγχρονισμό του εργοστασίου της, ώστε να αυξηθεί η παραγωγή αλλά και η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων.

Το όραμα της εταιρίας είναι να θεωρηθεί ως μια δυναμική εταιρία, η οποία θα έχει ενεργό συμμετοχή στην προσπάθεια ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και της Ελλάδας γενικότερα. Ειδικότερα, η εταιρία έχει ως όραμα να παράγει αξίες, να αναπτύσσει νέες θέσεις εργασίας για την αντιμετώπιση της ανεργίας και να διανέμει τα προϊόντα της μέσα από ένα αποτελεσματικό δίκτυο διανομής, τόσο εντός της Ελλάδας όσο και εκτός αυτής. Παράλληλα, στόχος της εταιρίας είναι η διάθεση, τόσο στους Έλληνες όσο και στους ξένους καταναλωτές, υψηλής ποιότητας προϊόντων, με εξαιρετικής ποιότητας πρώτες ύλες. Για το λόγο αυτό, επιδιώκει τη συνεχή βελτίωση μέσα από διαρκή ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού (EZA, 2019)

5.4.1 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας EZA για τα έτος 2014

Ο κύκλος εργασιών εταιρίας, ανήλθε σε 13,6 εκατ. €. Επίσης, τα αποτελέσματα μετά από φόρους, ανήλθαν σε ζημιές € 268 χιλ. €, γεγονός το οποίο οφείλεται κυρίως στα μεγάλα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την προώθηση των πωλήσεων, έχοντας ως στόχο την απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου στην αγορά. κυρίως λόγω των υψηλών εξόδων προώθησης πωλήσεων με σκοπό την διεύρυνση του μεριδίου αγοράς. Όσον αφορά τα αποτελέσματα προ φόρων, χρηματοδοτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων (EBITDA), το ποσό τους άγγιξε τα €1.106.000, ενώ οι ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες της Εταιρείας έφτασαν τις €205.000 (EZA, 2014/Οικονομικά στοιχεία)

Παράλληλα, στο τέλος του έτους με βάση την κατάσταση της οικονομικής θέσης της εταιρίας, το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού ανήλθε σε €9.583.000, ποσό το οποίο ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, οι οποίες ανήλθαν σε €5.409.000 (Εικόνα 10).

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω σχετικά με τα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για το 2014, ότι ο κύκλος εργασιών της εταιρίας αυξήθηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Παράλληλα, το ενεργητικό της ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, το οποίο σημαίνει ότι μπόρεσε να ανταπεξέλθει επαρκώς σε όλες τις υποχρεώσεις της. Γενικά, από την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης παρατηρείται ότι συνεχίζει να βρίσκεται σε ανοδική πορεία και να ενισχύει την ανταγωνιστικότητά της. Τα προαναφερόμενα, παρουσιάζονται αναλυτικότερα στις παρακάτω εικόνες (Εικόνα 9,10), στις

οποίες φαίνεται, γενικότερα, ότι η εταιρία παρουσίασε μικρή βελτίωση στην οικονομική της κατάσταση, σε σχέση με το προηγούμενο έτος (2013).

Εικόνα 9: Συνολικά Έσοδα της εταιρίας ΕΖΑ για το 2014

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

	Ο Όμιλος		Η Εταιρεία	
	1.1. - 31.12.2014	1.1. - 31.12.2013	1.1. - 31.12.2014	1.1. - 31.12.2013
Καθαρό κέρδος / (ζημιά)	(516)	(529)	(268)	(287)
<i>Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα)</i>				
<i>Στοιχεία που δεν θα ταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων</i>				
Αναλογιστικά κέρδη / (ζημιές)	0	31	0	31
Φόρος εισοδήματος λοιπών συνολικών εσόδων	0	(8)	0	(8)
Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) (μετά από φόρους)	0	23	0	23
Συνολικά έσοδα / (έξοδα)	(516)	(506)	(268)	(264)
Κατανομημένα σε:				
Ιδιοκτήτες μητρικής	(511)	(494)	-	-
Δικαιώματα μειοψηφίας	(5)	(4)	-	-

Πηγή: ΕΖΑ/Οικονομικά Στοιχεία, 2014

Εικόνα 10: Οικονομική κατάσταση για το έτος 2014

Σημ.	Ο Όμιλος		Η Εταιρεία		
	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2013	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μακροπρόθεσμο ενεργητικό					
Ενσώματα πάγια στοιχεία	15	21.176	20.175	18.331	17.234
Υπεραξία	16	83	83	0	0
Ασώματα πάγια στοιχεία	16	258	198	175	161
Ακίνητα για επενδυτικούς σκοπούς	17	491	491	491	491
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	18	0	0	2.910	2.910
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	19	74	73	67	68
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	13	480	368	251	244
Σύνολο μακροπρόθεσμου ενεργητικού		22.562	21.387	22.225	21.107
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	20	1.396	1.598	1.256	1.410
Εμπορικές απαιτήσεις	21	4.470	4.343	5.006	4.550
Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	22	297	439	252	327
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	23	3.387	609	3.069	485
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		9.550	6.989	9.583	6.772
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		32.112	28.376	31.808	27.879
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής					
Μετοχικό κεφάλαιο	24	6.077	6.077	6.077	6.077
Υπέρ το άρτιο	24	1.003	1.003	1.003	1.003
Τακτικό και λοιπά αποθεματικά	25	1.900	1.900	1.900	1.900
Κέρδη εις νέο	26	5.058	5.569	5.539	5.807
		14.039	14.549	14.519	14.787
Δικαιώματα μειοψηφίας		49	54	0	0
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		14.088	14.603	14.519	14.787
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Δάνεια	28	7.935	0	7.935	0
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση	13	3.768	3.811	3.652	3.747
Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού	29	265	243	223	209
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	30	95	95	70	70
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		12.062	4.149	11.880	4.026
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Εμπορικές υποχρεώσεις	31	1.142	1.191	873	805
Δάνεια	32	3.557	7.145	3.469	7.145
Φόροι εισοδήματος πληρωτέοι		0	29	0	29
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	33	1.263	1.259	1.067	1.087
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		5.962	9.624	5.409	9.066
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		32.112	28.376	31.808	27.879

Πηγή: ΕΖΑ/Οικονομικά Στοιχεία, 2014

5.4.2 Οικονομική κατάσταση της εταιρείας ΕΖΑ για τα έτος 2015

Ο κύκλος εργασιών εταιρείας, ανήλθε περίπου σε € 13,5 εκατ. Επίσης, τα αποτελέσματα μετά από φόρους, ανήλθαν σε ζημιές € 179.000, γεγονός το οποίο οφείλεται κυρίως στα μεγάλα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την προώθηση των πωλήσεων, έχοντας ως στόχο την απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου στην αγορά. Ωστόσο, το ποσό αυτό μειώθηκε

σημαντικά σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αφού το 2014 τα αποτελέσματα μετά από φόρους ανήλθαν σε ζημιά € 268.000. Όσον αφορά τα αποτελέσματα προ φόρων, χρηματοδοτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων (EBITDA), το ποσό τους άγγιξε τα €1.782.000, ποσό που αυξήθηκε σε σχέση με το 2014 (το προηγούμενο έτος το ποσό ήταν €1.106.000), ενώ οι ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες της εταιρείας έφτασαν τις €639.000, έναντι €205.000 το προηγούμενο έτος (Εικόνα 11). Τέλος, στο τέλος του έτους (31/12/2015), το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού ανήλθε σε €6.096.000 (μείωση από €9.583.000 το 2014), ποσό το οποίο ήταν πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της (€5.002.000). Τα προαναφερόμενα, παρουσιάζονται αναλυτικότερα στις παρακάτω εικόνες (Εικόνα 12):

Εικόνα 11: Συνολικά Έσοδα της εταιρείας ΕΖΑ για το 2015

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

	Ο Όμιλος		Η Εταιρεία	
	1.1. - 31.12.2015	1.1. - 31.12.2014	1.1. - 31.12.2015	1.1. - 31.12.2014
Καθαρό κέρδος / (ζημιά)	(979)	(516)	(179)	(268)
<i>Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα)</i>				
<i>Στοιχεία που δεν θα ταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων</i>				
Αναλογιστικά κέρδη / (ζημιές)	36	0	16	0
Φόρος εισοδήματος λοιπών συνολικών εσόδων	(10)	0	(5)	0
Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) (μετά από φόρους)	26	0	11	0
Συνολικά έσοδα / (έξοδα)	(953)	(516)	(167)	(268)
Κατανεμημένα σε:				
Ιδιοκτήτες μητρικής	(926)	(511)	-	-
Δικαιώματα μειοψηφίας	(16)	(5)	-	-

Πηγή: ΕΖΑ/Οικονομικά Στοιχεία, 2015

Εικόνα 12: Οικονομική κατάσταση για το έτος 2015

	Σημ.	Ο Όμιλος		Η Εταιρεία	
		31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μακροπρόθεσμο ενεργητικό					
Ενσώματα πάγια στοιχεία	15	24.665	21.176	21.884	18.331
Υπεραξία	16	83	83	0	0
Ασώματα πάγια στοιχεία	16	269	258	199	175
Ακίνητα για επενδυτικούς σκοπούς	17	491	491	491	491
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	18	0	0	4.710	2.910
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	19	57	74	46	67
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	13	795	480	184	251
Σύνολο μακροπρόθεσμου ενεργητικού		26.359	22.562	27.514	22.225
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	20	1.164	1.396	1.096	1.256
Εμπορικές απαιτήσεις	21	4.193	4.470	3.636	5.006
Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	22	110	297	74	252
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	23	1.603	3.387	1.291	3.069
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		7.070	9.550	6.096	9.583
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		33.429	32.112	33.610	31.808
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής					
Μετοχικό κεφάλαιο	24	6.077	6.077	6.077	6.077
Υπέρ το άρτιο	24	1.003	1.003	1.003	1.003
Τακτικό και λοιπά αποθεματικά	25	1.900	1.900	1.900	1.900
Κέρδη εις νέο	26	4.086	5.058	5.371	5.539
		13.066	14.039	14.351	14.519
Δικαιώματα μειοψηφίας		68	49	0	0
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		13.135	14.088	14.351	14.519
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Δάνεια	28	7.627	7.935	7.627	7.935
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση	13	4.124	3.768	3.940	3.652
Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού	29	233	265	199	223
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	30	2.514	95	2.489	70
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		14.498	12.062	14.256	11.880
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Εμπορικές υποχρεώσεις	31	1.079	1.142	822	873
Δάνεια	32	3.758	3.557	3.492	3.469
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	33	959	1.263	688	1.067
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		5.796	5.962	5.002	5.409
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		33.429	32.112	33.610	31.808

Πηγή: ΕΖΑ/Οικονομικά Στοιχεία, 2015

5.4.3 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας EZA για το έτος 2016

Ο κύκλος εργασιών εταιρείας για το 2016 ανήλθε περίπου σε € 30,5 εκατ. Επίσης, τα αποτελέσματα μετά από φόρους, ανήλθαν σε κέρδος € 2.061.000, γεγονός το οποίο οφείλεται κυρίως στην αύξηση των πωλήσεων και στην απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου στην αγορά. Βλέπουμε δηλαδή, πως ενώ κατά τα προηγούμενα έτη τα αποτελέσματα μετά από φόρους παρουσίαζαν ζημίες, το 2016 ανήλθαν σε κέρδος. Όσον αφορά τα αποτελέσματα προ φόρων, χρηματοδοτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων (EBITDA), το ποσό τους άγγιξε τα €4.478.000, ποσό που αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με το 2015 (το προηγούμενο έτος το ποσό ήταν €1.782.000), ενώ οι ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες της εταιρείας έφτασαν τις €1.235.000 έναντι €639.000 το προηγούμενο έτος. Τέλος, στο τέλος του έτους (31/12/2016), το σύνολο του ενεργητικού εμφάνισε σημαντική αύξηση στα €17.965.000 έναντι €9.583.000 το προηγούμενο έτος ποσό το οποίο ήταν πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της (€15.963.000). Τα προαναφερόμενα, παρουσιάζονται αναλυτικότερα στις παρακάτω εικόνες (Εικόνα 5,6):

Εικόνα 13: Συνολικά Έσοδα της εταιρίας EZA για το 2016

	Ο Όμιλος		Η Εταιρεία	
	1.1. - 31.12.2016	1.1. - 31.12.2015	1.1. - 31.12.2016	1.1. - 31.12.2015
Καθαρό κέρδος / (ζημιά)	450	(979)	2.061	(179)
<i>Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα)</i>				
<i>Στοιχεία που δεν θα ταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων</i>				
Αναλογιστικά κέρδη / (ζημίες)	0	36	0	16
Φόρος εισοδήματος λοιπών συνολικών εσόδων	0	(10)	0	(5)
Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) (μετά από φόρους)	450	26	11	11
Συνολικά έσοδα / (έξοδα)	450	(953)	2.061	(167)
Κατανεμημένα σε:				
Ιδιοκτήτες μητρικής	456	(937)	-	-
Δικαιώματα μειοψηφίας	(5)	(16)	-	-

Πηγή: EZA/Οικονομικά Στοιχεία, 2016

Εικόνα 14: Οικονομική κατάσταση για το έτος 2016

	Σημ.	Ο Όμιλος		Η Εταιρεία	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μακροπρόθεσμο ενεργητικό					
Ενσώματα πάγια στοιχεία	15	26.303	24.665	23.460	21.884
Υπεραξία	16	83	83	0	0
Ασώματα πάγια στοιχεία	16	306	269	238	199
Ακίνητα για επενδυτικούς σκοπούς	17	491	491	491	491
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	18	0	0	4.710	4.710
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	19	85	57	63	46
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	13	807	795	88	184
Σύνολο μακροπρόθεσμου ενεργητικού		28.074	26.359	29.049	27.514
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	20	5.467	1.164	1.689	1.096
Εμπορικές απαιτήσεις	21	5.880	4.193	13.928	3.636
Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	22	5.108	110	719	74
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	23	1.950	1.603	1.628	1.291
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		18.405	7.070	17.965	6.096
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		46.479	33.429	47.014	33.610
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής					
Μετοχικό κεφάλαιο	24	6.077	6.077	6.077	6.077
Υπέρ το άρτιο	24	1.003	1.003	1.003	1.003
Τακτικό και λοιπά αποθεματικά	25	2.001	1.900	2.001	1.900
Κέρδη εις νέο	26	4.541	4.086	7.433	5.371
		13.623	13.066	16.514	14.351
Δικαιώματα μειοψηφίας		63	68	0	0
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		13.686	13.135	16.514	14.351
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Δάνεια	31	7.971	7.627	7.971	7.627
Υποχρεώσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης	32	118	0	118	0
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση	13	4.599	4.124	4.350	3.940
Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού	28	256	233	213	199
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	29	1.909	2.514	1.884	2.489
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		14.854	14.498	14.537	14.256
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Εμπορικές υποχρεώσεις	30	4.078	1.079	3.722	822
Δάνεια	31	7.423	3.758	6.405	3.492
Υποχρεώσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης	32	51	0	51	0
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	33	6.388	959	5.785	688
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		17.939	5.796	15.963	5.002
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		46.479	33.429	47.014	33.610

Πηγή: ΕΖΑ/Οικονομικά Στοιχεία, 2016

5.4.4 Οικονομική κατάσταση της εταιρίας ΕΖΑ για το έτος 2017

Ο κύκλος εργασιών εταιρείας για το 2017 ανήλθε περίπου σε € 18.744.000. Επίσης, τα αποτελέσματα μετά από φόρους, ανήλθαν σε ζημιά € 1.608.000, γεγονός το οποίο οφείλεται στην αύξηση των λειτουργικών εξόδων και ιδιαίτερα στην επιβολή ειδικού του φόρου. Βλέπουμε δηλαδή, πως ενώ κατά το 2016 έτη τα αποτελέσματα μετά από φόρους παρουσίασαν κέρδος, το 2017 εμφάνισαν ζημιές. Όσον αφορά τα αποτελέσματα προ φόρων, χρηματοδοτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων (EBITDA), το ποσό τους άγγιξε τα €267.000, ποσό που μειώθηκε σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με το 2016 (το προηγούμενο έτος το ποσό ήταν €4.478.000) (Εικόνα 15). Τέλος, στο τέλος του έτους (31/12/2016), το σύνολο του ενεργητικού εμφάνισε σημαντική μείωση, αφού έφτασε τα €12.222.000 έναντι €17.965.000 στο προηγούμενο έτος, ποσό το οποίο ήταν σχεδόν ίσο με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της εταιρίας (€12.219.000). Έτσι συμπεραίνουμε ότι ήταν μια αρκετά δύσκολη χρονιά για την εταιρία, αφού όπως φαίνεται από τον ισολογισμό της, τα οικονομικά μεγέθη συρρικνώθηκαν σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Τα προαναφερόμενα, παρουσιάζονται αναλυτικότερα στις παρακάτω εικόνες (Εικόνα 16):

Εικόνα 15: Συνολικά Έσοδα της εταιρίας ΕΖΑ για το 2017

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

	Ο Όμιλος		Η Εταιρεία	
	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Καθαρό κέρδος / (ζημιά)	(811)	450	(1.608)	2.061
<i>Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα)</i>				
<i>Στοιχεία που δεν θα ταξινομηθούν</i>				
<i>μεταγενέστερα στην κατάσταση</i>				
<i>αποτελεσμάτων</i>				
Αναλογιστικά κέρδη / (ζημιές)	0	0	0	0
Φόρος εισοδήματος λοιπών συνολικών				
εσόδων	0	0	0	0
Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) (μετά	0	0	0	0
από φόρους)				
Συνολικά έσοδα / (έξοδα)	(811)	450	(1.608)	2.061
Κατανεμημένα σε:				
Ιδιοκτήτες μητρικής	(800)	456	-	-
Δικαιώματα μειοψηφίας	(11)	(5)	-	-

Πηγή: ΕΖΑ/Ισολογισμοί, 2017

Εικόνα 16: Οικονομική κατάσταση για το έτος 2017

	Σημ.	Ο Όμιλος		Η Εταιρεία	
		31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Μακροπρόθεσμο ενεργητικό					
Ενσώματα πάγια στοιχεία	15	28.640	26.303	25.490	23.460
Υπεραξία	16	83	83	0	0
Ασώματα πάγια στοιχεία	16	2.233	306	1.229	238
Ακίνητα για επενδυτικούς σκοπούς	17	491	491	491	491
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	18	0	0	4.710	4.710
Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	19	82	85	39	63
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	13	2.443	807	980	88
Σύνολο μακροπρόθεσμου ενεργητικού		33.972	28.074	32.938	29.049
Κυκλοφορούν ενεργητικό					
Αποθέματα	20	2.363	5.467	1.989	1.689
Εμπορικές απαιτήσεις	21	8.320	5.880	9.153	13.928
Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	22	456	5.108	140	719
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	23	1.250	1.950	940	1.628
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		12.389	18.405	12.222	17.965
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		46.361	46.479	45.160	47.014
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια κεφάλαια αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής					
Μετοχικό κεφάλαιο	24	6.077	6.077	6.077	6.077
Υπέρ το άρτιο	24	1.003	1.003	1.003	1.003
Τακτικό και λοιπά αποθεματικά	25	2.253	2.001	2.253	2.001
Κέρδη εις νέο	26	3.741	4.541	5.825	7.433
		13.074	13.623	15.158	16.514
Δικαιώματα μειοψηφίας		52	63	0	0
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		13.127	13.686	15.158	16.514
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Δάνεια	31	11.297	7.971	11.297	7.971
Υποχρεώσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης	32	65	118	65	118
Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση	13	5.358	4.599	4.774	4.350
Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού	28	279	256	227	213
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	29	1.445	1.909	1.420	1.884
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		18.444	14.854	17.783	14.537
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Εμπορικές υποχρεώσεις	30	2.399	4.078	2.064	3.722
Δάνεια	31	10.827	7.423	9.076	6.405
Υποχρεώσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης	32	54	51	54	51
Φόροι εισοδήματος πληρωτέοι		0	0	0	0
Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	33	1.511	6.388	1.025	5.785
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		14.791	17.939	12.219	15.963
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ		46.361	46.479	45.160	47.014

Πηγή: ΕΖΑ/Ισολογισμοί, 2016

Όλα τα προαναφερόμενα, συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα, στον οποίο φαίνεται η οικονομική κατάσταση της εταιρίας ΕΖΑ για τα έτη 2014-2017 και οι μεταβολές που παρατηρήθηκαν τη συγκεκριμένη τετραετία (Πίνακας 1). Επίσης, στο ακόλουθο σχήμα παρουσιάζονται γραφικά οι μεταβολές στον κύκλο εργασιών, στα κέρδη προ φόρων τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) και στις ταμειακές ροές κατά την τετραετία 2014-2017 (Σχήμα 2).

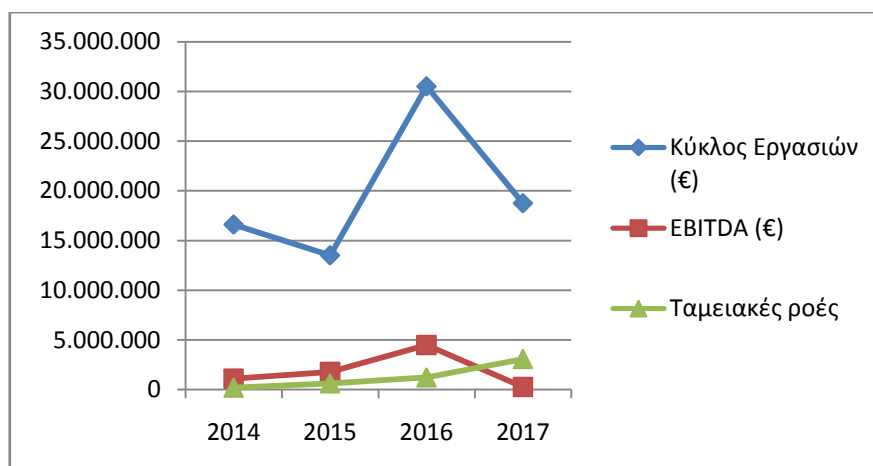
Πίνακας 2: Συνοπτική παρουσίαση της οικονομικής κατάστασης της εταιρίας ΕΖΑ για την τετραετία 2014-2017

ΕΖΑ ΠΡΟΤΥΠΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ Α.Ε. (Συνοπτικά στοιχεία)								
	2017 (χιλ. ευρώ)	2016 (χιλ. ευρώ)	± %	Διαφορά (χιλ. ευρώ)	2015 (χιλ. ευρώ)	2014 (χιλ. ευρώ)	2005-2017 Άθροισμα (χιλ. ευρώ)	Μ.Ο.
Πάγιο ενεργητικό	32.939	29.050	13	3.889	27.514	22.225	173.892	13.376
Λοιπό ενεργητικό	12.221	17.964	-32	-5.743	6.096	9.583	115.708	8.901
Σύνολο ενεργητικού	45.160	47.014	-4	-1.854	33.610	31.808	289.600	22.277
Ίδια κεφάλαια	15.158	16.514	-8	-1.356	14.351	14.519	127.590	9.815
Μ/Μ χρέος	17.783	14.537	22	3.246	14.256	3.945	59.866	4.605
Βραχυπρόθεσμο	12.219	15.963	-23	-3.744	5.003	13.344	102.144	7.857
Σύνολο παθητικού	45.160	47.014	-4	-1.854	33.610	31.808	289.600	22.277
Πωλήσεις	18.744	30.502	-39	-11.758	13.454	13.599	198.734	15.287
Μεικτό κέρδος	1.323	7.889	-83	-6.566	2.344	2.235	56.511	4.347
EBITDA	267	4.478	-94	-4.211	1.782	1.106	14.554	1.120
EBIT	-816	3.581	-	-4.397	969	348	6.093	469
Κέρδος προ φόρων	-2.179	2.527	-	-4.706	176	-370	-1.218	-94
Φόροι	-571	466	-	-1.037	355	-102	688	53
Καθαρό κέρδος	-1.608	2.061	-	-3.669	-179	-268	-1.906	-147
Μεικτό περιθώριο	7,1	25,9	-73	-18,8	17,4	16,4	28,4	28,4
Περιθώριο EBITDA	1,4	14,7	-90	-13,3	13,2	8,1	7,3	7,3
Περιθώριο EBIT	-4,4	11,7	-	-16,1	7,2	2,6	3,1	3,1
Περιθώριο κέρδους π.φ.	-11,6	8,3	-	-19,9	1,3	-2,7	-0,6	-0,6
Καθαρό περιθώριο	-8,6	6,8	-	-15,4	-1,3	-2,0	-1,0	-1,0
Ίδια/Συνολικά κεφάλαια	33,6	35,1	-4	-1,5	42,7	45,6	44,1	44,1
Ξένα/Συνολικά κεφάλαια	66,4	64,9	2	1,5	57,3	54,4	55,9	55,9
Μεικτή απόδοση ιδίων	-13,8	16,4	-	-30,2	1,2	-2,5	-1,0	-1,0
Καθαρή απόδοση ιδίων	-10,2	13,4	-	-23,6	-1,2	-1,8	-1,5	-1,5
EBITDA/Ενεργητικό	0,6	9,5	-94	-8,9	5,3	3,5	5,0	5,0

Πηγή: Ελληνική Βιομηχανία, 2018 (<http://www.inr.gr/?p=pco&c=0138>)

Σχήμα 2: Οι μεταβολές του Κύκλου Εργασιών, των κερδών προ φόρων τόκων και αποσβέσεων και των ταμειακών ροών τα έτη 2014-2017

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Όπως βλέπουμε και στο παραπάνω σχήμα, το 2015 ο κύκλος εργασιών μειώθηκε σε σχέση με το 2014. Ωστόσο, το 2016 υπάρχει μια πολύ μεγάλη αύξηση του κύκλου εργασιών, ο οποίος δέχεται εκ νέου μείωση το 2017. Όσον αφορά τα κέρδη προ φόρων τόκων και αποσβέσεων (EBITDA), τα έτη 2014-2016 εμφάνιζαν ανοδική πορεία, με το 2017 να εμφανίζουν σημαντική πτώση. Τέλος, οι ταμειακές ροές εμφανίζουν ανοδική πορεία κατά την τετραετία 2014-2017 (Σχήμα 2).

5.5 Ανάλυση αποτελεσμάτων για την εταιρία ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ ΑΕ

Όπως προέκυψε από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από το ερωτηματολόγιο για την εταιρία ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ, η οποία εδρεύει στον Ασπρόπυργο, το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από διευθυντικό στέλεχος της επιχείρησης του οικονομικού τμήματος, το οποίο εργάζεται στην εταιρία λιγότερο από πέντε χρόνια. Όπως προαναφέρθηκε, πρόκειται για Ανώνυμη Εταιρία (Α.Ε), η οποία λειτουργεί και αναπτύσσεται εδώ και 12 χρόνια απασχολώντας 100-249 υπαλλήλους, γεγονός που την κατατάσσει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Από την έρευνα προέκυψε ότι ο τζίρος της εταιρίας έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία πέντε χρόνια, με τα ακαθάριστα έσοδα (τζίρος) της εταιρίας προέκυψε ότι ανέρχονται πάνω από €300.000. Με βάση την αύξηση αυτή, αλλά και με το διευθυντικό στέλεχος που συμμετείχε στην έρευνα, η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σε μικρό βαθμό την επιχείρηση. Έτσι, η επιχείρηση εξακολουθεί να είναι αρκετά ανταγωνιστική. Εξακολουθεί να καταλαμβάνει μεγαλύτερο ποσοστό στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές της, γεγονός που έχει ικανοποιήσει τα στελέχη και τη διοίκηση, αφού φαίνεται όχι απλά να επιβιώνει εν μέσω κρίσης αλλά και να συνεχίζει να αναπτύσσεται. Ο μικρός βαθμός στον οποίο η οικονομική κρίση επηρέασε την εταιρία επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι δεν χρειάστηκε να πραγματοποιηθεί μείωση των τιμών ή προσφορές, ούτε να γίνουν απολύσεις προσωπικού ή κάποια ανάλογη ενέργεια προκειμένου η εταιρία να παραμείνει ανταγωνιστική και να επιβιώσει. Με βάση όλα τα παραπάνω, φαίνεται ότι υπάρχουν θετικές προβλέψεις σχετικά με τον εμπορικό κλάδο κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης, με δεδομένο ότι η χώρα μας έχει κάνει βήματα για την έξοδο από την κρίση, χωρίς όμως να το έχει καταφέρει εντελώς. Ωστόσο, σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι παρά το γεγονός ότι θεωρείται ότι ο εμπορικός κλάδος στο μέλλον θα ξεπεράσει τις δυσμενείς καταστάσεις από την κρίση και θα αναστραφεί το κλίμα, επικρατεί η άποψη ότι τον επόμενο χρόνο οι πωλήσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων θα μειωθούν.

Παρόλα αυτά, είναι εμφανές ότι η οικονομική κρίση, η εμφάνιση της οποίας οφείλεται κυρίως σε εξωγενείς παράγοντες, έχει επηρεάσει αρνητικά τον εμπορικό κλάδο, αφού δεν είναι λίγες οι επιχειρήσεις οι οποίες δεν κατάφεραν να επιβιώσουν, όπως επίσης και εκείνες που αν και επιβίωσαν αναγκάστηκαν να συρρικνωθούν σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, φαίνεται ότι υπάρχει η εντύπωση ότι οι μικρές επιχειρήσεις είναι εκείνες που επλήγησαν σε μεγαλύτερο βαθμό από την οικονομική κρίση.

Γενικότερα, από τα δεδομένα για την εταιρία ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ, βλέπουμε ότι πρόκειται για μια κερδοφόρα επιχείρηση, η οποία εν μέσω οικονομικής κρίσης έχει καταφέρει να αυξήσει τα έσοδά της και να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της σε υψηλά επίπεδα.

5.6 Ανάλυση αποτελεσμάτων για την εταιρία ΕΖΑ

Όπως προέκυψε από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, το ερωτηματολόγιο για την εταιρία ΕΖΑ (Ελληνική Ζυθοποιία Αταλάντης), το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από διευθυντικό στέλεχος της επιχείρησης του οικονομικού τμήματος, το οποίο εργάζεται στην εταιρία λιγότερο από πέντε χρόνια. Όπως προαναφέρθηκε, πρόκειται για Ανώνυμη Εταιρία (Α.Ε), η οποία λειτουργεί και αναπτύσσεται εδώ και περίπου 10 χρόνια απασχολώντας 50-99 υπαλλήλους, γεγονός που την κατατάσσει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Από την έρευνα προέκυψε ότι ο τζίρος της εταιρίας έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία πέντε χρόνια, με τα ακαθάριστα έσοδα (τζίρος) της εταιρίας προέκυψε ότι ανέρχονται πάνω από €300.000. Με βάση την αύξηση αυτή, αλλά και με το διευθυντικό στέλεχος που συμμετείχε στην έρευνα, η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σε μικρό βαθμό την επιχείρηση. Έτσι, η επιχείρηση εξακολουθεί να είναι αρκετά ανταγωνιστική. Εξακολουθεί να καταλαμβάνει μεγαλύτερο ποσοστό στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές της, γεγονός που έχει ικανοποιήσει τα στελέχη και τη διοίκηση, αφού φαίνεται όχι απλά να επιβιώνει εν μέσω κρίσης αλλά και να συνεχίζει να αναπτύσσεται. Ωστόσο, η εταιρία αναγκάστηκε να προβεί σε μείωση των τιμών, ενδεχομένως για να μειωθεί το ρίσκο και να μην επηρεαστεί σημαντικά από την κρίση. Η ποιότητα των προϊόντων παρέμεινε σταθερή, αλλά οι τιμές μειώθηκαν ώστε να μην επηρεαστεί αρνητικά η φήμη και η ανταγωνιστικότητα της εταιρίας, δηλαδή να μην μειωθεί η πελατεία. Παρόλα αυτά, όπως προαναφέρθηκε τα έσοδα της εταιρίας αυξήθηκαν. Εντύπωση προκαλεί επίσης και το γεγονός ότι οι προβλέψεις σχετικά με τον εμπορικό κλάδο με δεδομένη την οικονομική ύφεση δεν είναι θετικές. Αυτό ενδεχομένως οφείλεται στο γεγονός ότι έχει μειωθεί η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Επομένως, όσο επικρατεί αυτό το δυσμενές φαινόμενο τόσο μεγαλύτερη αβεβαιότητα και αρνητική σκέψη θα επικρατεί σχετικά με το μέλλον του εμπορικού κλάδου. Παράλληλα, η εντύπωση που υπάρχει σχετικά με την αδυναμία του εμπορικού κλάδου να ξεπεράσει την οικονομική κρίση, επιβεβαιώνεται και από την άποψη ότι τον επόμενο χρόνο οι πωλήσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δεν θα δεχτούν καμία μεταβολή.

Παρόλα αυτά, είναι εμφανές ότι η οικονομική κρίση, η εμφάνιση της οποίας οφείλεται κυρίως σε κρατικούς χειρισμούς, έχει επηρεάσει αρνητικά τον εμπορικό κλάδο, αφού δεν είναι λίγες οι επιχειρήσεις οι οποίες δεν κατάφεραν να επιβιώσουν, όπως επίσης και εκείνες που αν και επιβίωσαν αναγκάστηκαν να συρρικνωθούν σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, φαίνεται ότι υπάρχει η εντύπωση ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι εκείνες που επλήγησαν σε μεγαλύτερο βαθμό από την οικονομική κρίση.

Γενικότερα, από τα δεδομένα για την εταιρία ΕΖΑ, βλέπουμε ότι πρόκειται για μια κερδοφόρα επιχείρηση, η οποία αναγκάστηκε να προβεί σε ορισμένες ενέργειες προκειμένου να ενισχύσει την κερδοφορία της και να μην επηρεαστεί σημαντικά από την οικονομική ύφεση. Ωστόσο, οι ενέργειές της απέδωσαν, αφού αυξήθηκαν τα έσοδά της και ενισχύθηκε η ανταγωνιστικότητά της.

Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να μελετηθεί ο βαθμός κατά τον οποίο η οικονομική κρίση επηρέασε τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Παράλληλα στόχος ήταν να ερευνηθεί και ο τρόπος με τον οποίο αντέδρασαν οι ΜΜΕ στις μεταβολές που παρατηρήθηκαν στην αγορά λόγω της κρίσης, ώστε να επιβιώσουν.

Η συγκεκριμένη εργασία αποδείχτηκε από την αρχή ότι κατείχε τεράστιο ενδιαφέρον, καθώς στην προσπάθεια να αναλύσουμε ένα αρκετά σύνθετο θέμα έγινε αναφορά σε πολλούς παράγοντες και παραμέτρους, όπως για παράδειγμα σε οικονομικούς και εμπορικούς παράγοντες. Ωστόσο, από την έκβαση της εργασίας προέκυψαν νέα στοιχεία τα οποία εμπλούτισαν τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις μας. Σε αυτό το σημείο, όμως, πρέπει να αναφερθεί ότι η ολοκληρωτική κάλυψη του συγκεκριμένου θέματος απαιτεί κοπιώδη προσπάθεια, οργάνωση και άμεση πρόσβαση σε ποσοτικά οικονομικά δεδομένα πολλών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ώστε να προκύψει ένα συλλογικό συμπέρασμα για τον κλάδο των ΜΜΕ. Παρόλα αυτά, έγινε σημαντική προσπάθεια για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Με βάση λοιπόν όσα προαναφέρθηκαν, έγινε κατανοητό ότι η οικονομική ύφεση που μαστιάζει τα τελευταία χρόνια τη χώρα μας οδήγησε στη μείωση της καταναλωτικής δαπάνης και της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Αποτελεί γεγονός ότι όλοι οι βιομηχανικοί κλάδοι και οι επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Ελλάδα εμφανίζουν κάμψη. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή δεν επικρατεί μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι λοιπόν και ο κλάδος της ζυθοποιίας και της βιομηχανίας κρέατος, που μελετώνται, δεν θα μπορούσαν να παραμείνουν ανεπηρέαστοι στις αλλαγές αυτές.

Ειδικότερα, με βάση την οικονομική κατάσταση της εταιρίας ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ, για το 2014 φαίνεται μια σημαντική άνοδος στον κύκλο εργασιών σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Γενικά όλα τα οικονομικά στοιχεία σημείωσαν αύξηση σε σχέση με το 2013, γεγονός που αποδεικνύει την καλή πορεία της εταιρίας κατά τη διάρκεια του έτους αυτού. Παράλληλα, βλέπουμε και σημαντικό ποσοστό κερδοφορίας της επιχείρησης, αφού τα έσοδά της ήταν κατά πολύ υψηλότερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Εν συνεχεία, το 2015, ο κύκλος εργασιών αυξάνεται εκ νέου, όπως και όλα τα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης, το οποίο σημαίνει ότι η εταιρία συνέχισε να διατηρεί την ανταγωνιστικότητά της και να καταλαμβάνει μεγάλο μερίδιο στην αγορά. Παράλληλα, φαίνεται ότι ήταν μια αρκετά κερδοφόρα χρονιά, αφού τα έσοδα αυξήθηκαν και ξεπέρασαν αρκετά τις δαπάνες. Ωστόσο, το 2016 παρουσιάζεται μια κάμψη στον κύκλο εργασιών, ο οποίος μειώνεται περίπου κατά 2 εκατ. €. Παράλληλα, μείωση παρατηρήθηκε και σε όλα τα οικονομικά

στοιχεία (κέρδη προ φόρων και τόκων, κέρδη προ φόρων, κέρδη μετά από φόρους). Ωστόσο, και πάλι τα έσοδα της εταιρίας ξεπερνούσαν σε μεγάλο βαθμό τις δαπάνες. Τέλος, το 2017, βλέπουμε μια εκ νέου αύξηση του κύκλου εργασιών και γενικότερα των οικονομικών στοιχείων. Παράλληλα το ποσό των εσόδων είναι κατά πολύ μεγαλύτερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, γεγονός που έδωσε στην επιχείρηση τη δυνατότητα να είναι σε θέση να καλύπτει όλες τις υποχρεώσεις της. Γενικά με όσα προαναφέρθηκαν, βλέπουμε ότι η εταιρία ΜΕΓΑΣ ΓΥΡΟΣ διατηρεί την οικονομική της θέση σε υψηλά επίπεδα και είναι σε θέση να καλύπτει όλες τις υποχρεώσεις της, αφού κατά τη διάρκεια της 4ετίας που μελετάται τα έσοδά της ξεπερνούν σε μεγάλο βαθμό τις δαπάνες. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από το ερωτηματολόγιο, με βάση το οποίο προκύπτει ότι πρόκειται για μια εταιρία όπου ο τζίρος έχει αυξηθεί και η οποία δεν επηρεάστηκε σημαντικά από την οικονομική ύφεση, κρίνοντας μη αναγκαίες τις διάφορες ενέργειες για την αποφυγή συρρίκνωσης (περικοπές μισθών, μείωση κόστους, κλπ).

Όσον αφορά την εταιρία ΕΖΑ, με βάση την οικονομική κατάσταση της εταιρίας για το 2014 φαίνεται μια σημαντική άνοδος στον κύκλο εργασιών σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ωστόσο, παρατηρούνται υψηλές δαπάνες με στόχο την προώθηση των πωλήσεων για την απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου στην αγορά. Γενικά όλα τα οικονομικά στοιχεία σημείωσαν αύξηση σε σχέση με το 2013, γεγονός που αποδεικνύει την καλή πορεία της εταιρίας κατά τη διάρκεια του έτους αυτού. Παράλληλα, βλέπουμε και σημαντικό ποσοστό κερδοφορίας της επιχείρησης, αφού τα έσοδά της ήταν κατά πολύ υψηλότερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Εν συνεχεία, το 2015, κυμάνθηκε στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2014, το οποίο σημαίνει ότι η εταιρία συνέχισε να διατηρεί την ανταγωνιστικότητά της και να καταλαμβάνει μεγάλο μερίδιο στην αγορά. Παράλληλα, φαίνεται ότι ήταν μια αρκετά κερδοφόρα χρονιά, αφού αν και τα έσοδα μειώθηκαν, ήταν αρκετά υψηλότερα από τις δαπάνες. Ωστόσο, το 2016 παρουσιάζεται μια κατακόρυφη αύξηση στον κύκλο εργασιών, ο οποίος αυξάνεται πάνω από 15 εκατ. €. Βλέπουμε δηλαδή ότι οι στρατηγικές που ακολουθήθηκαν για την απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου στην αγορά αποδείχτηκαν ορθές και επέφεραν θετικά αποτελέσματα. Παράλληλα, αύξηση παρατηρήθηκε και σε όλα τα οικονομικά στοιχεία (κέρδη προ φόρων και τόκων, κέρδη προ φόρων, κέρδη μετά από φόρους), με τα έσοδα της εταιρίας και πάλι να ξεπερνούν σε μεγάλο βαθμό τις δαπάνες. Τέλος, το 2017, βλέπουμε μια εκ νέου μείωση του κύκλου εργασιών, ο οποίος ωστόσο είναι μεγαλύτερο από το 2014 και το 2015. Παράλληλα υπάρχει και σημαντική αύξηση των λειτουργικών εξόδων λόγω της επιβολής ειδικού φόρου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα έσοδα και οι δαπάνες της επιχείρησης να κυμανθούν σε ίσα επίπεδα μεταξύ

τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ασφαλώς το 2017 να είναι μια αρκετά δύσκολη χρονιά για την εταιρία. Γενικά με όσα προαναφέρθηκαν, βλέπουμε ότι η εταιρία ΕΖΑ πραγματοποιεί ενέργειες ώστε να διατηρήσει την οικονομική της θέση σε υψηλά επίπεδα, αφού κατά τη διάρκεια της 4ετίας που μελετάται φαίνεται να έχει αρκετές μεταβολές στην οικονομική της κατάσταση. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από το ερωτηματολόγιο, με βάση το οποίο προκύπτει ότι πρόκειται για μια εταιρία όπου ο τζίρος έχει αυξηθεί και η οποία αν και δεν επηρεάστηκε σημαντικά από την οικονομική ύφεση, πραγματοποίησε διάφορες ενέργειες για την αποφυγή συρρίκνωσης (περικοπές μισθών, μείωση κόστους, κλπ). Παρόλα αυτά παραμένει μια κερδοφόρα επιχείρηση η οποία αντιστέκεται αποτελεσματικά στις δυσμενείς συνέπειες της οικονομικής κρίσης.

Συνοψίζοντας, βλέπουμε ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τόσο την Ελλάδα όσο και άλλες χώρες στον κόσμο. Η κρίση αυτή είχε ως αποτέλεσμα μεταξύ των άλλων να επηρεαστούν πολλές επιχειρήσεις και να παρατηρηθούν σημαντικές συνέπειες και στον εμπορικό κλάδο. Ωστόσο, από τις επιχειρήσεις που μελετήθηκαν βλέπουμε ότι αν και οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης είναι πολύ δραματικές, υπάρχουν ακόμα επιχειρήσεις που αντιστέκονται και μπορούν να ενισχύσουν την οικονομία της χώρας.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γιαννατσής, Ι. και Φωτήλας, Π., (2012), «Διοίκηση Βιομηχανικών Επιχειρήσεων-Διακρίσεις Επιχειρήσεων».

Δερβιτσιώτης, Κ., (2007), Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Ελληνική Επιτροπή, (2013), Εμπόριο: βασική πηγή ανάπτυξης και απασχόλησης για την Ε.Ε, Βρυξέλλες.

Ηγουμενάκης, Ν, Λύτρας, Π. (2001), Διοίκηση Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Θεοδώρου, Θ., (2010), Οικονομική Κρίση: Η οικονομία σε κρίση, Λεμεσός, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Λαζαρίδης Γ. Τ. και Παπαδόπουλος Δ. Τα (2005), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Τεύχος Α, Εκδόσεις Λαζαρίδης-Παπαδόπουλος, Θεσσαλονίκη.

Μαντζάρης, Γ., (2006), «Σύγχρονη Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων», εκδόσεις Γκιούρδας, Αθήνα.

Μπίμπου, Σ., (2003), Διαδικασία Διεθνοποίησης των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων: Έρευνα σε ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις, Διπλωματική Εργασία, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.

Μπουραντάς, Δ., Βαθής, Α., Παπακωνσταντίνου, Χ., Ρεκλείτης, Π., (2010), «Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών», ΟΕΔΒ, Αθήνα.

Νεγκάκης, Χ., (2012), Λογιστική Εταιρειών, εκδ. Σοφία, Θεσσαλονίκη.

Παπαηλίας, Θ. (2011), Παραδόσεις Μακροοικονομικής: Εισαγωγή στη διαμόρφωση του εισοδήματος και της απασχόλησης, Πειραιάς, ΤΕΙ Πειραιά.

Πετράκης, Π. Ε., (2008), Η Επιχειρηματικότητα, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος, Θεσσαλονίκη.

Πιπερόπουλος Πάνος, (2008), «Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία & Business Clusters», Εκδόσεις: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη

Ξένη Βιβλιογραφία

Deakins, D., Freel, M., (2007) *Επιχειρηματικότητα*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Erol, M., Arak, S., Atmaca, M. & Ozturk, S., (2011), Management measures to be taken for the enterprises in difficulty during times of global crisis: An empirical study, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Vol. 24, pp. 16-32.

European Commission (2009), «Economic and Financial Affairs: Economic crisis in Europe: Causes, consequences and responses», *European Economy*, Brussels, pp. 1-87.

Keynes, J., (2001), *Η Γενική Θεωρία της απασχόλησης του τόκου και του χρήματος*. Μετάφραση από τα Αγγλικά από Αθανασίου, Α. Αθήνα: Παπαζήσης (Το πρωτότυπο εκδόθηκε το 1936)

Marmot, M., Bell R., (2009), *How the financial crisis affect health?*”, Department of Epidemiology and Public Health, London.

Rosenthal, U., Charles, M., Hart, P., (1989), *Coping with crisis: The management of disasters, riots and terrorism*, C.C Thomas, Springfield, IL.

Stiglitz JE.,(2002) , «*Globalization and its discontents*», Allen Lane, London.

Ηλεκτρονικές Πηγές

Βικιπαίδεια/ 2015, Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση 2007-2008

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE%CF%82_%CF%87%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_2007-2008 [Πρόσβαση 10/8/2018]

Βικιπαίδεια, 2015/ Ελληνική οικονομική κρίση

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%85%CF%82_2009-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1 [Πρόσβαση 10/8/2018]

Βικιπαίδεια, 2015/ Παγκόσμια οικονομική ύφεση 1929.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%B1_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CF%8D%CF%86%CE%B5%CF%83%CE%B7_1929 [Πρόσβαση 10/8/2018]

Ελληνική Ζυθοποιία Αταλάντης

<http://www.eza.gr/>

[Πρόσβαση 18/11/18]

Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2011

<http://naftemporiki.gr.s3.amazonaws.com/docs/2011/12/05/esee.pdf> Πρόσβαση 28/12/18]

Θεοδωρόπουλος Χρήστος, 2014. Ο κοινωνικός αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης: Εργασία, ανεργία, φτώχεια, εγκληματικότητα, άγχος, αυτοκτονία, υγεία και ευκαιρίες αλλαγής.

<http://www.medlook.net/%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1/3331.html>

Λυμπερόπουλος, Κ., (2010), Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις εν μέσω κρίσης

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_%20economyepix_2_15/12/2012_505092

[Πρόσβαση 25/11/2017]

Μαρμάρου, 2008

<http://underwriter.gr/%CE%BF%CE%B9-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CF%8D%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%82-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84/>

[Πρόσβαση: 4/6/2018]

Μέγας Γύρος Α.Ε

<http://www.megasyeeros.gr/el/>

[Πρόσβαση 10/10/2018]

Φαίτατζόγλου, 2011

<http://oikonomia24.blogspot.gr/2011/07/19-1987.html>

[Πρόσβαση 5/8/2018]

Χαρδούβελης, Γ., (2011)

<http://www.kathimerini.gr/421837/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/poyh-to-xroniko-ths-krishs-aitia-epiptwseis-antidraseis-prooptikh>

[Πρόσβαση 12/2/2018]

Wikipedia, 2015/Wikipedia, 2015, Asian financial crisis

https://en.wikipedia.org/wiki/1997_Asian_financial_crisis

[Πρόσβαση 12/8/2018]

Wikipedia, 2015/ Black Monday 1987

[http://wikipedia.qwika.com/en2el/Black_Monday_\(1987\)](http://wikipedia.qwika.com/en2el/Black_Monday_(1987))

[Πρόσβαση 8/8/2018]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ερωτηματολόγιο

Το παρόν ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας με θέμα "Η Οικονομική κρίση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Ελλάδας". Είναι ανώνυμο και άκρως εμπιστευτικό. Τα αποτελέσματά του θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τον σκοπό της εργασίας μου. Η βοήθειά σας είναι πολύτιμη και θα πάρει μόνο 5 λεπτά. Ευχαριστώ εκ των προτέρων για τον χρόνο σας.

Μέρος Α: Στοιχεία Επιχείρησης

Επωνυμία Επιχείρησης: .....

Έδρα Επιχείρησης: .....

Ερωτήσεις:

1. Έχετε σπουδάσει ή έχετε εκπαιδευτεί σε θέματα διοίκησης επιχείρησης/οικονομικά θέματα ή σε θέματα σχετικά με το αντικείμενο της επιχείρησης σας;

- Διοίκησης Επιχειρήσεων ή Οικονομικά θέματα
- Θέματα σχετικά με το αντικείμενο της επιχείρησης
- Κανένα από τα δύο

2. Είστε ο ιδιοκτήτης/διευθυντής της επιχείρησης ή μισθωτός διευθυντής της επιχείρησης;

- Ιδιοκτήτης/διευθυντής
- Μισθωτός διευθυντής

3. Πόσα χρόνια εργάζεστε στην επιχείρηση?

- 0-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- 21+

Μέρος Β: Στοιχεία Επιχείρησης

1. Νομική Μορφή της επιχείρησης:

- Προσωπική Επιχείρηση:
- ΟΕ
- ΕΕ
- ΕΠΕ
- ΑΕ

2. Έτη δραστηριοποίησης της επιχείρησης:

- 0-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- 21+

3. Αριθμός προσωπικού που απασχολεί η επιχείρησή σας:

- 0-9
- 10-29
- 30-49
- 50-99
- 100-249

4. Ακαθάριστα έσοδα (τζίρος) της επιχείρησης σας για το προηγούμενο οικονομικό έτος:

- Κάτω από 200.000€
- 200.000€–300.000€
- 300.000€ και άνω

5. Η κερδοφορία της επιχείρησης τα τελευταία 5 χρόνια έχει:

- Αυξηθεί σημαντικά
- Αυξηθεί ελάχιστα
- Παραμένει στα ίδια επίπεδα
- Μειωθεί ελάχιστα
- Μειωθεί σημαντικά

6. Σε τι βαθμό έχει επηρεάσει την πορεία της επιχείρησής σας η οικονομική κρίση;

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Εξαιρετικά
1	2	3	4	5

7. Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την κερδοφορία της επιχείρησης σας σε σχέση με τους ανταγωνιστές σας;

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Εξαιρετικά
1	2	3	4	5

8. Προβήκατε σε μείωση τιμών και σε άλλου είδους προσφορές προκειμένου να διατηρήσετε την πελατεία σας;

- Ναι Όχι

9. Οι προβλέψεις σας σχετικά με την πορεία εμπορικού κλάδου εν μέσω οικονομικής κρίσης είναι θετικές η αρνητικές;

- Θετικές Αρνητικές

Μέρος Γ: Οικονομική κρίση και μικρομεσαίες επιχειρήσεις

10. Πιστεύετε ότι ο εμπορικός κλάδος έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση;

- Ναι, αρνητικά Όχι, καθόλου

11. Βλέπετε αισιόδοξα ή απαισιόδοξα την πορεία της οικονομικής κρίσης;

- Αισιόδοξα Απαισιόδοξα

12. Ποιος κλάδος επιχειρήσεων πιστεύετε ότι έχει πληγεί περισσότερο;

- Εμπορικός
 Υπηρεσιών
 Βιομηχανία

13. Από άποψη κερδοφορίας, ποιο μέγεθος επιχειρήσεων πιστεύετε ότι έχει επηρεαστεί περισσότερο από την οικονομική κρίση;

- Μεγάλες
 Μικρομεσαίες
 Μικρές

14. Ποιες είναι οι προβλέψεις σας σχετικά με τις μελλοντικές πωλήσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για τους επόμενους 12 μήνες;

- Μείωση
 Αύξηση
 Καμία μεταβολή

15. Ποιον θεωρείτε ως τον βασικότερο παράγοντα από τον οποίο εξαρτώνται κυρίως οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις;

- Ενέργειες της επιχείρησης
 Κρατικοί χειρισμοί
 Τυχαίοι εξωγενείς παράγοντες

16. Σε ποιες ενέργειες θεωρείτε ότι προβαίνουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ώστε να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση και να μειώσουν τα έξοδά τους;

- Μείωση τιμών
- Μείωση εξόδων
- Απολύσεις προσωπικού

17. Εν μέσω οικονομικής κρίσης, ποια πιστεύετε ότι είναι τα πιο σημαντικά κριτήρια επιλογής για την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών από τους πελάτες; (Απαντήστε μέχρι 2)

- Τιμή
- Εξυπηρέτηση
- Ποιότητα
- Φήμη/εικόνα επιχείρησης
- Άλλο.....

Ευχαριστώ για το χρόνο σας.....